

821.161.2

P51

БІБЛІОТЕКА ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО КОМІТЕТУ

ІГОР
РИМАРУК

СЛЪОЗА
БОГОРОДИЦІ

Вибране

Дарунок Міністерства освіти і
науки України

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Національного Університету
"Києво-Могилянська академія"

Київ-2008

403224

ББК 84Ук7-5
Р51

До книги увійшли вибрані твори з попередніх збірок Ігоря Римарука — лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, президента Асоціації українських письменників, головного редактора часопису «Сучасність».

Вірші Ігоря Римарука перекладалися багатьма мовами світу, друкувалися в англо-, іспано-, румуно-, шведсько-, німецькомовних антологіях української поезії.

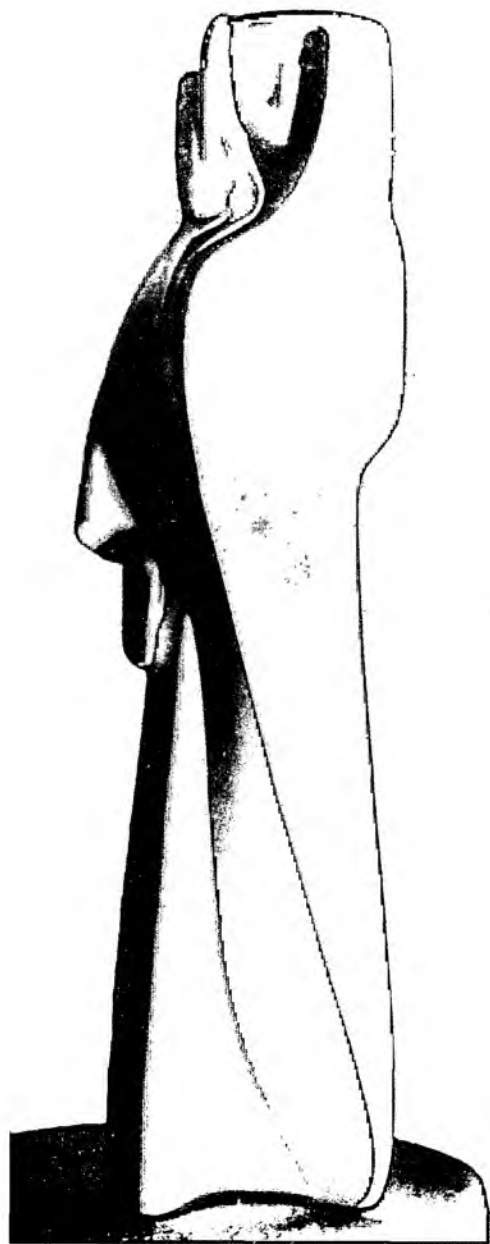
В оформленні книги використані роботи скульптора *Михайла Черешньовського*: «Модерна Мадонна» (перша сторінка обкладинки), «Совість» (четверта сторінка обкладинки), «Модерна композиція» (шмуцтитул).

Видано на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга»

Р 4702640202-007 Без оголош.
205-2008

ISBN 966-578-188-X

© І. Римарук, 2008.
© Художнє оформлення.
О. Коспа, 2008.
© Видавництво «Дніпро», 2008.

ВИБРАНЕ

Сліди неминущі

1

Берег — високий, як ніч перемоги. В походах
купелі річки цієї чекав ти як жнив.
Тиша по вінця стоїть у віках і народах.
Ти ж — повернувся. І тишу, як жбан, спорожнив.

Чуєш тепло? — це Вітчизни пробуджений подих.
Трави розсунь! — хай зігріється, хто не дожив.
Води розсунь! Не руками — губами: на водах
відблиски ранніх ракет і святих ножів.

Ліс нахилився до ватри... Зникає... Та ось він —
ніби травневий, — а вже повернуло на осінь,
в сосни густі повернуло... Між них і твоя.

Відблиски юності сині на гіллі сосновім.
Те, що здавалося пам'яттю, тишею, словом, —
лиш течія. Лиш любові й віків течія.

2

Двосічний промінь золотисто
саяннув, ударив напрямки
і, перетнувши нить ріки,
розсипав місто, як намисто.

А тут горбатіють рядки
вузлами... Чи забракло хисту
вживити в днину променисту
зіниці, темні, як віки?..

Вже промені, що рвуть вузли,
корінням вогняним вросли
у зір, байдужий до оздоби,—

чого тепер чекати з них:
слів молодих і голосних
чи променевої хвороби?..

Холодний дощ... Затихли сад і діти.
Завмерла скрипка — ніби й не жила,
у сутінках, як золота бджола,
так міцно спить, що годі розбудити.

Скрипаль несе долоні до чола —
і згадує, і вже не притулити...
Важкі, немовби мармурові плити,—
ці руки відіграли ж півсела!

Зір шелестить, як паперові квіти,
прихилений до зморщеного скла
на всі чотири вогневища світу.

Холодний дощ... Надзвукова імла
на сад упала... Тільки б не зола! —
бо й скрипкою тоді не оживити.

Вийти у світ — як на стук,
і, наполохавши птицю,
легко здійняти над глицю
слова ранковий п'ястук.

Світло покласти в зіницю,
погляд напнути, як лук...
Вже не розгледіти рук —
пальці влилися в живицю.

Скрипне сосна, ніби криж,
а відірватись не можна:
світоньку, як ти гориш! —

птиця й углибина кожна,
камінь, вода і спориш —
все молоде і тривожне.

Сріблястий вітрячок, де сміху — що плачу,
кульбабка, що зросла, щоб тишу відчиняти!..
Твої малі слова прудкі, мов зайченята,—
щоднини їх лічу й ніяк не полічу.

Такий знайомий світ — од мами і до тата,
така чужа сльоза, яку тобі мовчу,—
куди ж летиш, немов метелик на свічу,
мов знаєш те, чого мені повік не знати?..

Так, донечко, вогні. Так, дівчинко, пісні.
Так, тисячі імен засипано роками,
це їх, напевно, ти розкажуєш мені.

Колись і ти торкнеш безмовними руками
той дивовижний світ, що звався в давнині
колискою, стеблом, піснями, вітряками.

Стіна віків. Пісень лоза гнучка.
Шукай, шукай!.. — знайдеш хіба підкову.
Та слово ще підгледити випадково
у зірку — мов у дірку від сучка.

Шукай! — та хай зупиниться рука,
натрапивши на вістря подинове,
бо вколеш душу — а розколеш слово
і онімієш — вільний, як ріка...

Такої долі ти знайти хотів
у тьмі пісень, у тьмушій тьмі вінків?
Стіна віків — як берег на Купала.

Ріка віків — безжальний кругоплин:
губами впавши в цей швидкий полин,
чи встанеш — так, як ті, що засвіт встали?!

У підземному світі, в скляному тремтінні
раптом вилущить з мармуру око сова,
закричить — і поляже юрба, мов трава,
і в тунелі хитнуться розкошлані тіні.

З надр побите череп'я, немов мурашва
на осоння, сповзеться о тій же хвилині.
Сплеск води — й ворухнеться в оживленій глині
глека постать шовкова... І крикне сова

знов — і, глиняне гілля розсунувши тихо,
вийде жінка, твое божевілля і лихо,—
по яких лиш огромах її не шукав!..

Втретє крикне сова. Ваші руки зітнулись
і — нікого ніде... Лиш віки, що зімкнулись,
ніби двері метро, защемили рукав.

Згас останній ліхтар, осипаючи світло на дно:
 ніч, стрімка і сувора, загату вікна розмивала.
 Ти зронила шиття... Відпливало поволі воно
 далі й далі, за пруг Ярославових брами і валу,—

в білий сон, де всю ніч палахтіло готичне вікно
 в листопаді, у таллінській вежі,

де плинні дзеркала,
 де свободу і ніжність зшивала ти, як полотно,
 й одягала мене... В хвилі рук і очей одягала!

А на шибці — ні відблиску. Тихий потік темноти.
 Розвела свої руки,— так, певно,

розводять мости,—
 в цьому місті. на стійбищах цих навіть пам'ять
 безсила...

Ти зронила шиття... І заплакало враз немовля.
 Ми схилились над ним. І нахлинуло світло здаля,
 і над нами пливла недошита сорочечка біла.

Пригадай! — ми були тут, коли
переходити водами вміли
цю ріку, і над нею цвіли
буйні стебла ранкового тіла.

Ми сліди на воді замели.
Вічні трави без нас покосили.
І шугає, мов зірка, з імлі
жовте око нечистої сили.

Ніби руку, ріку відведи
і по лінії й руху води
пригадай, що було це не з нами.

Хто ж завмер при руків'ї коси
і послав ці слова? Ніби пси,
мчать вони золотими слідами.

Золотими слідами швидких неприкаяних літ
 так повільно пройти, як дощі над рудими ярами,
 і побачити все, що колись одлетіло з вітрами,—
 і далеке обличчя, і кущ, і шипшиновий квіт,—

все побачити знов. Задихнутися тими ж димами
 тих же вогнищ нічних, той же витерти

зляканий піт,
 заблукавши уперше у звуках!.. І вийти у світ,
 як шипшина,— некликано. Вдосвіта вийти.

Од мами:

О минуще світіння!.. Летять і згасають міста,
 відблиск рук на вологому склі, золоті шкаралуці
 незболілого слова... Дощі омивають уста.

А шипшина цвіте, і багаття димують у пуші,
 хоч упала на пагорби злива — як пуша, густа,—
 навіть ця не змиває слідів, що, мабуть, неминуші.

ПОРТРЕТ

У покинутій хаті обмітає щоніч домовик
биту шашелем рамку, старий полотняний рушник.

В димаревому горлі, в забитому роті вікна
перекочує вітер обпалене слово: «війна».

Зав'язавши дорогу вузлом у вершину круту,
я навпочіпки в хату зайшов перебути сльоту.

І поклали пронизливий погляд мені на чоло
два палаючі цвяхи, вбиті в запилене скло.

ГОЛОС

«Як оцю високу сивину
кинеш на безпам'ятну огуду, —
я тебе навіки проклену,
я тобі ніколи не забуду».

Я впізнав цей голос:
неспроста,
вирізничившись у підземнім гулі,
вдарившись об замкнені уста,
він пробився в дірочку від кулі.

Струмінь голосінь і голосів
розсуває твердь і в душу свище...
Скільки їх прорвалось! —
аж осів
горб землі на братських кладовищі.

403 224

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Національного Університету
Києво-Могилянська академія"

ЗЕМЛЯ

Довкола сухого стебла вогняний соловей
кружеля...

Спекотне століття — димує колюча земля,
відбитки потоків і лиць кам'яними губами
риплять, —
порепане дзеркало, жовта зачаєна гладь.

Важкий і густий, ніби хмара, над нею стою,
краплину вкинувши в горло безтямному солов'ю.
• Студеним дощем упаду, бо крило серцевину
протне...

Погляне униз соловей і побачить хліби і мене.

ВІСТЬ

Там, де свищать дими руді
і дзвенить металева глиця,
у високім склянім гнізді
знесла камінь заморська птиця.

Звідкіля цей нежданий гість?
Хто садив цю дурманну пушу?
І яка неймовірна вість
вже прокльовує шкаралушу?

О кульбабо і лободо,
раптом лиш для пустої зваби
перепілка мостить гніздо
під ногами скіфської баби!..

ВОРОТА

Ворота тесові,
скрипучі, як новенькі чоботи,
як сусідів старезний протез,
ворота тесові,
довірливі — без жодного засува,
пахучі, мов курява, збита білим конем,
дитинство моє обіймають,
а в ньому
бабуся до криниці поволеньки дибає,
хлоп'я до пісень бабусиних дибає,
за ними ж і ранок з воріт
видибає;
а ген-ген,
біля Золотих воріт
у затінку золотого дерева Софії,
високі віки, відпустивши коней у пісню,
люльки припалюють од золотого вечора;
від Золотих воріт
кульбабами діти біжать на дніпрові кручі,
де срібною рибою в зеленому неводі
б'ється луна:
«видибай, видибай!..» —

і йду за вогнем і голссом
до Золотих воріт,
і пам'ятаю, що видибав
з воріт Тесових, Скрипучих.

* * *

Сонце зійшло того ранку
впевнено і щедро, як завше,
тож нічого особливого не трапилось,
хіба що:

дід Василь попрощався похапцем,
склав медалі назад у скриню
та й пішов за село, до цвинтаря,
навпрошки через бабин сон.

Пробудилася сива жінка,
в головах угледіла сонце.
Як просила його, молила,
щоб зайшло за могилу дідову
і до неї більш не приходило,—
сонце ж, мов нічого не трапилось,
узяло собі та й вернулось.
По щоці солоне зернятко
покотилось услід за ним...

І нічого особливого не трапилось,
хіба що:

два когути на рушнику побилися —
котрий першим те зерна клюне.

* * *

У білому палаці під ошатним солом'яним дахом
жили ще не тато і ще не мама,
колиска, куплена на першу зарплату,
портрети в рушниках — вождя і поета,
скрипка,
а ще глечики, мальовані квітами, повні по вінця
неба — лише в одному-єдиному на дні таїлася
ніч... Скрипка вмовкала, коли
руки звучали, й колиска в надії світилася.
Квіти чекали на бджіл і все розуміли, і пес,
вірний голодний пес усе розумів і прощав,
і ніби й не бачив, як
яблуні мережили місяцем зелені очіпки,
а незграби тини приміряли
тріумфальні вінки цибулі.

Білий Палац під Солом'яним Дахом,
Портрети: в Рушниках...

ПРО ЩО

про шо

про місячне світло
гостре як мамин крик січневої ночі
коли народжувалась моя сестричка Наталочка
а дід тримав мене на печі й не пускав до світлиці

про нашу прабабу Килину
котра в 96 літ перед смертю дрова рубала
вечорами молилась до Шевченка вишитого
заполоччю

бо в нашої хаті образів не тримали

про коня батьком змальованого
білого як давньогрецькі легенди
читані мамою вголос із темної книжки

про шо .

про печериці на лузі
про густі як роса куші
про мак про півсвіту квітучого маку
в ньому як заховаєшся
то вже ніхто не знайде
про руку розтяту до крові крижинкою
несподіваною
як вранішня стежка у високих снігах на подвір'ї

про хлоп'я що Нового року хоче
сильніш од ялинки
вірш написати але ще не знає
про шо

ЗЕРНО

Прозора, як осінній ліс, ріка
оцього дня. Як срібне павутиння,
легкий твій рух. Розчахує рука
летючу хвилю, що гірка лиш нині,
а завтра не розміє ні рядка,
хоча й не розіб'ється об каміння.

Пливеш. Хитливі тіні древніх веж
тебе тримають на поверхні слова,
плиткого і лискучого... Пливеш.
А захлинешся, може, випадково,
то порятують — випадково теж —
чужі човни, надійні, як підкови.

Але зіниця — крізь рядки — до дна
оцього дня!.. І пам'ять обважніла,
і з надр темнавих голос вирина,
і відчуває швидкоплинне тіло
тягар зерна, маленького зерна,
що у долоні враз зазолотіло.

І вже — углиб, углиб!.. І від руки
сахаються співучі виднокола —
в провалля часу! Дні, як вітряки,
на борошно слова перемололи,
і стверднув піт. І вже не дні — роки
пливуть. І не повторяться ніколи.

І лиш зерном, його корінням ти
тримаєшся углибленого зору,
і тіням древніх веж не перейти
трави і тиші батьківського двору,
і не роки — світи пливуть, світи,
як вистигла пшениця, непрозорі.

* * *

Навколо світ, болючий знову.

А як бажалося колись
із нього вихопити слово,
немов дитину з-під коліс,
пірнути в мерехтливу річку
немислимих відлунь і там
забути вічне протиріччя
між словником і почуттям,
не знати зла й добра, без ляку
упасти в звуки, як в траву!..

І пригортав до серця ляльку.
Прекрасну. Вільну. Неживу.

Старий
клада сучкуватого костура на правицю —
немов рушницю,—
опівночі.
Вогнище колишеться,
мов колиска,
а граб'я тоншає...
Крик сови
гасне в гушавині
повітря — мічного, як самосад.
Старий
не вірить у чудеса:
передумавши все, перекраївши,
дбайливо зсилає в поживклу газету
крихти часу —
голубам...
Душу замикає на щербатий гудзик,
пришитий сивою ниткою.
Вогнище спігне...
Старий
вигрібає з попелу
спогади, немов печену картоплю
перекидає
з долоні на долоню,
хоч їм уже не пече —
як раніше сонце,
під яким
я саджаю картоплю...

* * *

Скільки багряного в груди шипшинові влито,
скільки тужавіє крил у зернині роси!..
Вже незабаром у світі двотисячне літо
визріє — миру й любові у нього проси.
Глибших потоків проси, засвітись, як пташина,
в урвищах слів!..
А як схлине висока вода,
на роздоріжжі віків шестикрила шипшина
вибухне — груди відкриє — тобі для гнізда.

СКОМОРОХИ

Камінь у небі сіяли, піснею поливали,
білими перевеслами сніп золотий в'язали.

Сіла заморська птиця та й на снопище:
хто ж бо про тебе, снопище, слово напише?

Хто ж теє слово, снопище, буде читати —
лебеді чи гайвороння, лада чи таті?

Камінь у небі сіяли — стерні у п'яти колються,
ми ж круговертом-колесом — звісно, що п'ятим
колесом.

Онде комонні вої — білі у коней гриви,
буде на шию вервій, буде на шию гривна.

А в щонайпершого воя птиця з руки злетіла,
друга з снопа злетіла,— сіли на біле тіло.

В небо зростемо голосом —
колосом...

* * *

У тьмі облещень і обмов
ти є — целожна, нелукава,
лише не знайдена, — немов
бібліотека Ярослава.

Сліди на кам'яній траві...
Напівзотліла хустка неба...
Вже ніч розчахнута на дві
руки, що зведені до тебе.

* * *

Тільки рука, що немовби навчає ходити,
виведе з темряви. Тільки рука! — а чия?
Ми ж іще діти. Й долоні лякливі, як діти.
Та забирає вже рідних людей течія...

Дніпре, я відаю: в пам'ять стрімку і глибоку
лиш увійду — й заблукаю назавше, як скіф.
Дай мені нині долоню — для першого кроку!..
Потім — шукати дорогу. Во віки віків.

...Добрідень, дерево,
ім'я твоє пам'ятає
щорік усе менше людей:
вони мають клопотів більше —
тобі ж лише тінь будувати,
кришити птахам шкороинку полудня,
грозу лоскотати під пахвами...
Ім'я твоє пам'ятаю,
ми однієї крові — ти і я.

Доброго вечора, пісне,
яка гарна твоя вишиванка!
Хочеш упізнати мене,
обмацуєш обличчя тонкими пальцями,
кажеш:
«Зніми окуляри,
аби чутно було твої очі...» —
ми однієї крові — ти і я.

На добраніч,
поле в лушпинні пострілів...
Обсаджу тебе піснями й деревами,—
на добраніч,
розорене, зоране, зоряне,
ми однієї крові — ти і я.

КАДР

Кучугури димів на ліси намело.
Яма світла між них — як забута копальня.
Закіптюженим небом пливе НЛО —
безпритульний вінок на Івана Купала.

* * *

Вечір синій і мокрий, мов сад.
Не домчала до неба травиця —
ніби дощ, що вертався назад
й зупинився на сад подивиться.

* * *

Дай, доле, нам високої води —
щоб не кортіло тихий брід шукати,
щоб не впіймати золотої рибки
на черв'яка, що часом душу точить.
У синю прірву, доле, нас веди —

де свище сонце, вкутане в цунамі,
де не врятують акваланги фраз,
де будуть тільки мускули і море,
й під нами — все. Лиш небо понад нами.

Якщо не допливем до віри в берег —
не дай нам, доле, доброго дельфіна.
Якщо не допливем — то глянем чесно
в зіниці допотопних чорних перлів
і будем гідні лиш співати в хорі
безмовних риб у різнобарвних вберях.

Не дай пізнати так свою вину,
як той, що на сумного птаха схожий,
що п'є коньяк вприкуску з валідолом
і вперто ігнорує сивину.

О як він плив! — потужно і прощально.
Глибинний гул у жилавих руках.
І райдуга в солоному волоссі.
І ми — іще зі страхом в надувних
човнах — пливли до неї, як прочани...

Не дай пізнати нам його вину.
Дай, доле, нам високої води.

* * *

слову важкому як жменя землиці
світять ще лица тліє ще глиця
в чорнім багатті чорного плаття
Ольга-Марія Ольга-Марія
чом ми такими є молодими
вчора твоїми руками блідими
витиснув профіль крику в корі я
випалив тишу твоєю сльозою
Ольга-Марія в пагорби темні
вирвався вересень з палеозою
дикі ж які його крила підземні
чом же я бачу в лісі осіннім
білу сорочку вишиту синім
свіжої глици синя завія
Ольга-Марія Ольга-Марія

* * *

Я — край дороги. А далі, в гніздів'ї смерек,
вивірка щезла, не втямивши крику німого.
Випаде голос із вуст і затулиться мохом,
і підійду — вже не Ігор, а лиш ім'ярек.

Клятви якої, аби упізнав мене ліс?
Як пролетіти мені понад яром чужиння?
Може, отак — навпростець? — і тікає ожина,
може, навскіс? — і кридо, ніби рана, навскіс.

Смеркнуть смереки, і буде це дуже давно:
те, що знайдеш край дороги мене однокрилим
ти — геніально вторинна, як косівський килим,
і простодушно первинна, як хліб і вино,

ти — так задивлена в ліс, що й тобі не назвусь,
лиш забоюся, що ніжна така і множинна...
Буде це дуже давно, і тоді, як ожина,
клятва відбудеться тихим затемненням уст.

ЗАПОВІДНИК

чорні вишні — дірочки на сопілці літа
пальці вітру прозорі
вивірки не лякаються мужчин
котрі відчиняють хвіртку лісу
в пеленах жінок сонця і суниці

голос дня могутній і прозорий
як світильник водоспаду
з ледь помітною тріщинкою човна
уночі ж мурахи вписують у Червону книгу
ім'я людини
їм присвічують папороті

кос-аральські верби над Чорною річкою
маміні яблуні під безсонним небом
яке з діркою самотньої зірки
ніби курячий бог
кожна травинка кожен звір кожна злива
розмовляють власною мовою
есперанто тут неможливе

* * *

Заплющились на ліс великі очі страху,
а в лісі — день як день: сидять опеньки над
горнятами роси, муликають мурахи
і відьма їжаків стриже, немов ягнят.

Тутешній квіт лихий — це знає кожен змалку,
сюди ручна бджола не прилетить по мед.
Струсивши жовтий лист легенд на сонну мавку,
тут вдосвіта пройшов — чи пролетів — поет.

Це він, як глиця, впав у пісню мурашину,
він — так, що аж роси набрали в рот пеньки,—
з найменшого гриба, з останньої шипшини
читає ліс...

ГЛЯДАЧ. МОНОЛОГ ПІСЛЯ ПРЕМ'ЄРИ

Може, я не про те... Та й промовець із мене невправний: я не звик до трибун, не купую квитків у партер... А сюди, на галерку, скажу вам, щотижня, як в пральню, свою душу несучу... Але я не про те, не про те. Я в пустелі канал прокладав, болота я облазив, а торік повернувся до Дніпра. Не життя — без Дніпра! Я, звичайно, не Гамлет. Але, видається, й не Блазень. Як, питаєте, гра? Як на мене — це зовсім не гра, це — таке, ніби повз, а затим полетів! Це навала! Це як бігти босоніж у першій траві за село!.. Це, мов спогад, болють... Пам'ятаю, як батька ховали,— я заледве посів з літака... а якраз зацвіло, і над ямою вишні цвіли... Розумієте, вишні — над могилою!.. Біле над чорним... Життя непросте... Чорне з білим зійшлося!.. Жінки шепотіли: «Всевишній»... а синок мій сміявся, мале ж. Але знов не про те, про Майстрів говорили... А Майстер — не чин, не посада, він — найтонша душа... і найгрубші, мабуть, мозолі... Ех, якби написати! Якби ж то я зміг написати про добро і про зло... і про вічну правдивість землі. І про те, як боїшся: а раптом прожив надаремно? І про вишню самотню, що тисячу років цвіте... І про той Ельсінор, що біліє в осінніх деревах... І про довгу дорогу... Пробачте, я знов не про те.

МАЙСТЕР

(з Іваном Ждановим)

Протискуйся в щілини голосів
промінням, у звіриний сміх — зітханням,
допоки дим од твого риштовання
на білі стіни гримом не осів!..

Він мовчки обдивився кожен цвях —
як гуртоправ, утомлено й тривожно.
Злетілись вікна. Золотіло кожне.
Білили стіни. Верховодив дах.

І він пішов. За ним бездомним псом
побігла річка; каменем, як праща,
ще цілив день — а тьма животворяща
вже розіслала карту хромосом.

Так зір його зуміла заплести
в незриму нить віків, що ми й не знали —
чи справді в цьому зорі виникали
і знов зникали зоряні пласти?..

А там, на схилі днини, вздовж стіни
літали ліхтарі, музики грали,
і звідкись ледве чутно долинало:
...я ...задихаюсь ...душно ...відчини...

Ти небо відчинив. На камінь сів.
Твій подих ворухив ліси й покоси.
І вітер, як шовки зі шворки, зносив
твій білий світ на ножиці кравців.

ГРАВЮРА ЗІ СВІЧЕЮ

Ще слово в хату заліта,
ще молоде й лунке неначе,
та вже не плаче, вже не плаче
висока свічка золота.

Ще буде слів, і сліз, і дат,
та вже ніколи, вже ніколи...
Ніч — безконечна, ніби коло,
й горбата свічка — наче Дант.

НАД ОЗЕРОМ І СТАРОЮ КНИГОЮ

...і знов відчути, як болить
озерам виразка боліт,
словам — багниста мілина,
і сподіватись: завидна

в латаття латаних балад
лапаний вітер залетить,
що пахне міддю литих лат
і ліками — немов латинь,

себе не знати до пуття,
каратись в сутінках сосни...
А слово, й озеро, й життя
збуваються, як віші сни.

ТРИ ПОТОКИ МІСЯЧНОГО СВІТЛА

Юність наша, гостра і густа,
як шипшина, і, немов гніздо,
тепла, незахищена, висока!..

Що в піснях палило нам уста?
Чим хилило наші лица до
темного студеного потоку?

Як дощі ми йшли вночі, а ти
бачив так: «Три місяці зйдуть
над горою — ще цієї ночі».

Двоє нас було, а з темноти,
з глибу, крізь осінню каламуть
третій голос проростав — жіночий.

Світанковий дощ, вологі сни...
На горі, що вже зникала, цвів
Вогник і густішав запах житла.

І спливали з каменя й сосни —
так повільно, нібито з віків —
три потоки місячного світла.

* * *

У цьому світі, де тебе нема,—
нема й дерев, і зливи, що на плечі
деревам пада,— тільки порожнеча,
яку не поділити між двома.

Вростивши очі в сутінь мовчазну,
читаю, мов у древнім заповіті,
що лиш тоді знайдусь у цьому світі,
коли тобі півзливи одчахну.

* * *

Двоє блукали в деревах. Тверднула тиша, відлита
з чистого сплаву лісу і літа.

Жінка зривала ожини, й ожини тяжіли до жінки,
жевріли темно. Ожинам боліли соки,
мов стужавілим персам, болем високим.
О божевільні ожинні обжинки!..

Плахта розплетених трав. Плаха співучого тіла.
Птахи вчилися ніжності. Крила, як плечі,
тремтіли.

* * *

Не світи! — бо на світло твоє
позлітались метелики тиші,
обгорять — і рука розіб'є
скло мовчання і слово напише,
юну тінь, як траву, розгребе
і — пораниться скалкою болю,
без якого назвати тебе
неспроможні ні слово, ні доля.

Свої слова читаю як чужі:
вони, прийшовши з осені без тебе,
покраяли на жовте листя небо,
холодні, як опівночі ножі.

Вологі очі... ні, це тільки дим,—
це палять листя... Враз пороша біла
цю осінь закляла, заговорила!..
Заговорила голосом твоїм.

Ми стали неписьменними — й очі
квартали й очі плинуть, безгомінні...
Навіщо ж ти читаєш по руці,
як я читаю по ріці й камінні?

Стократ прокляте наше ремесло —
свої видіння волочить на люди.
Ми ще не прочитали, що було.
А те, що є,— нехай і завтра буде,

нехай хоч завтра буде! — попри те,
що вже співпали камінь і долоня —
волосся твого плесо золоте
і місто, й міста сивина солона.

Ріка із наших пальців вислиза...
О, не читай по ній! — хоча б до ранку,
бо пропадем, коли твоя сльоза
впаде в рукав моєї вишиванки.

Я сказав: «Цей затемнений сад
не вродив золотими плодами.
Листопад, лиш один листопад —
перед нами, під нами, над нами...»

Ти сказала: «Тоді, як льоди
відітнуть од землі наші тіні,—
не плоди, а листки, мов сліди,
золотітимуть у безгомінні».

* * *

Продіхають легкі вуста письма
пророчу шпарку в мерзлому сторіччі —
і ти побачиш:
новорічні свічі
запалює двотисячна зима —
їх двадцять і одна,—
а за столи
сідають друзі, піснею обвиті,
усі — живі,
і світ живий,
бо в світі
вони не виживали, а жили.
Затим побачиш:
на моїм плечі
дрімаєш ти під ранок,—
а крізь глицю
вдивляється тривожно в наші лица
зіниця тридцять першої свічі.

РЕПЛІКА В ДИСКУСІЇ

«Ні кочерга ні свічка —
так, під настрій...»

«Ні, кочерга не свічка!» —
й навпаки...

Крізь очамрілі диспути підмайстрів,
немов крізь пальці,
витекли віки.

Тече й оця кровинка несхолола —
не зрозумів... спинити не зумів...
У кожному загумінку — власна «школа»
і свій — хоч тиражований, а міф.

У самовитім чи в несамовитім —
у кожному слові гладь і непроглядь...
Якого ж ока треба самовидцям,
щоб азбуку століття розпізнати?

Щоб час не плив крізь пальці...
щоб за нами

раптовий вибух
не підмів столи...

щоб ми

під вогняними небесами,
немов під Берестечком,

не лягли.

ТРЕПЕТА

Здавалося б, утік:
до цього звору
ні крик не доліта, ні суєта.
На темній глищі —
чавперейми зору —
палахкотить трепета золота...
і —
спалює розчулення хвилинні:
обвалюється спокій,
мов стіна,
і — як на репетиції Фелліні —
уже не крик, а тиша
розпина.

Тут дихають віки?
Ти їх не знаєш.
Народжений у віці хіросім,
ти лиш його
наосліп закликаєш
і лиш йому
завдячуєш усім:
це біль його —
вуста твої солоні,
це сіль його —
благання на вустах...
Тремтять слова, як листя на долоні,
а листя гостре, як в долоні цвях,
і вже не листя —
опадають лиця!..

Чому ж мовчать віки?
Чи на добро
їх на цвяхі розщеплює зіниця,
розщеплена, мов атомне ядро?
І доки
катуватиме тебе та
зі всіх століть шонайтемніша мить,
коли й осіння золота трепета
тобі ввічу

страшним судом
горить?!

І, виліплене з віку, як із клею,
твоє лице засвітиться
відкіль?!

...Палахкотить трепета.

Поруч з нею
в тоненькій палітурці
тіє біль...

СІЧНЕВІ ПЕЛЮСТКИ

Білий цвіт поколінь
на плечі, на щощі, на устах...

Микола Вінграновский

Просто шелест в ламких небесах —
а в летючому січні
він здається знаменним;
спадає не сніг — благодать,
мов не муки жіночі одвічні,
а згуки орфічні
при колісці стоять...—

а дитя задрімало,
неначе
лиш на білій пелюстці записано долю йому,—
і не бачиш пелюстку багряну,
кровину тремтячу
в неминущім диму...—

та настала пора поклоніння:
побратими складають на білу пелюстку дари,
а багряна — кружляє...
З якого її покоління
обірвали вітри?...—

і розходяться друзі веселі,
і на спокій обмінюєш істину недорогогу,—
та багряна
горить на снігу,
як на димній шинелі,
і ховається біла
в пелюшці, немов у снігу...

НІЧНА РІКА

Озираєшся, наче на свист,
на кожнісінький спогад і подих.
Металевий важкий падолист
осідає на вимитих сходах.
Ти ступаєш на міст.

Ти прийшов до нічної ріки.
Ти ще віриш у води незмінні,
в добру силу, — й тобі невтямки,
звідки падають тіні.

Обведи себе колом! — за мить
кожен подих і спогад зів'яне,
і ріка заскрипить,
і відхилиться віко туману,
і зведеться над водами панна —
не з далеких століть...
Біла крапля з незримої рани!
Розсипається чорна коса!..
Той же страх? зі словами такими ж? —
«підніміте мені небеса!..»
Чи піднімеш,
одхрестившись од листя й води?
Дибки — міст у зупиненій піні!..

За рікою кричать поїзди,
а не третії півні.

ЗИМА

(За Іваном Ждановим)

Дорога сиплеться з коліс,
з усіх боків лине ліс,
зима, оточена ріднею,
переверта доверху дном
річки, заковані сріблом,
і празникує: поруч з нею
ми опинились за столом.

Якою силою звело
нас на бенкет цей? Що змогло
обличчя наші розтопити,
з'єднати їх в зимовий лик,
огранити сріблом із рік,
тяжким туманом вгородити
і снігом замести навік?

Біліє, скаженіє кров.
Безсоння підповзає знов.
Мороз підпалює шипшину.
І душі змерзлись, як на гріх,—
тепер одна душа на всіх.
Її, облізлу, в кожушину
закутав пелехатий сніг.

Вона, вже дихаючи на
морозний ладан, крижана,
дзвенить прозорими зубами,
проштовхується в людний рай
і вносить сутінки в трамвай,
і дітлашня сніги ногами
вчиняє — мов на коровай.

Потому ходить кружкама,
лічилку бубонить... Зима
стає до гри, кружля до ранку.
І небо сходить із узвиш,
і відсуває чимскоріш

сором'язну свою фіранку,
і кличе янгола: ходи ж!..

А той, в дитячих чобітках,
уже передчуває страх —
зима зурочити зуміла...

Вчись бігати, дитя, кружком,
вчись дихати, душа, сніжком, —
та полуничний запах мила
залиш у неба під крилом.

Кожну днину
    попелом
    розвіяв
на дніпрових схилах...
а коли
    звечоріло,
хтось — чи сніг, чи Київ —
вихопив із вільної золи
клаптик дня недогорілий...
Ти ж ним
    гребував —
                    а тулиш до щоки
так, неначе цим зимовим тижнем
залатав би прорвані віки.

ВІДСВІТИ

1

Ти на схили зійшов, як на хори.
Світло сиплеться,
ніби вапно

з давніх ликів,
і йдуть осокори
у століття прозоре — на дно.

Розтлумачив, неначе графіті,
стільки рук!..—

а яка не мине?
Та її зі слів,
що світились у світі,
зрозумів лиш — о полку. Одне.

Інші, кажеш, розбіглись, як челядь...
І не відаєш:
саме вони,

проминуші,
пустелю заселять
і з німої зведуть вишини.

Тоді, як присягалася: «до смерті...» —
 крізь ветхі голоси,
 крізь небеса

                    обстріпані, протерті
 хтось вивернув часи

й туману наганяє в чесні очі
 підбивкою століть,
 І пропонує

                    ложе серед ночі
 тобі перестелить,

і обіцяє зваби небувалі —
 немов не знав забав...

Омила рани —

                    тільки не в Каялі
 намок її рукав.

БЛУДНИЙ СИН

Скам'янівши в самітних літах,
ніби грудка землі у хустині,
він і нині

    під ранок
        у снах
помиратиме на Україні,

де вітри з невсихаючих пуш
понесуть на верхи супокою
і терновий засніжений куш
поведуть,

    мов коня
        за труною.

ДИПТИХ

1

Про що б не йшлося —
зводимо до строф.
А що строфа? —
ляклива, напівдика...

У гвалті поколінь і катастроф
невже вона глуха і без'язика?
У павутинні ширих безголось
невже й вона гойдається, безсила?..

Коли не всіх —
одного хоч когось
як не зігріла —
то хоча б збісила!

2

Братове, хто стояв при слові у сторожі,
коли спішили ми — та не до творчих мук —
і, наче цигарки, під ранок іскри божі
гасили об каблук?

В пустелі глас лунав —
а все ж когось діймало:
захиріло б без нас газетне ремесло...
Щасливець був поет, який писав:
«Нас мало», —
нас, може, й не було?

Чиї ж тоді вуста здмухнули пил із неба?
Які ж такі вузли зв'язали рваний час?!
...Така вже благодать,
що вигадать нас треба,
якщо немає нас.

ВААГН — ЛОВЕЦЬ ДРАКОНІВ*

(За Арменом Мартіросяном)

Темні очі в минувшині зимній пливуть,
у старезних човнах обезболених сліз.
Погляд, ніби весло, вікову каламуть
розвертає навспак, розгортає навскіс.
Це весло всепроникне — та як його, як
опустить у здичавілі хаші глибин?

Сестро, погляд зустрічний —
підводний маяк —
прикривається віями очеретин.
Сестро, скільки у зорі твоїм багрянниця
дотліває?.. руїни чийх кам'яниць
осуваються?.. звідки на плесах зіниць
стуманіле латаття невідганих лиць?

Звідки блудні човни? Чом безлюдні вони?
Сестро, дай мені слів, сестро,
дай мені сил
невід болю підняти із дна давнини,
розгорнуть короги предковічних вітрил!
Тут ковчег пропливав? А чи був він, чи ні?
Щоби вичерпав час, де знайдемо ковша?..
Але рік найтемніший — і той в глибині
хоч найтонший промінчик, а все ж полиша.

Обминути pomoже отой промінець
хижу пащу потвори — страшний рішенець,
і супроти дракона постане ловець
з очерету, в якому спочине плавець.

Сестро, я допливу! Я в обійми твої
упаду з розповитих небесних верет —
і від саява посліпнуть віки-крадії,
як у муках святих спалахне очерет!

* Язичницьке божество давніх вірменів.

МІСЦЕВА ІСТОРІЯ
МІСТА ІВАНА

Історія міста Івано-Франківська
... 1919

Вийде з вод огняних, із багряних валів
немовля-богатир, велемудрий дїтвак...
На губах твоїх я до цілунку змалїв,
але блудні човни розвертаю навспак.

Хвилі болю і втрат, голосїнь і прозрінь
вже колишуть дитячу пробуджену тїнь,
вже виносять на вистиглу зоряну рїнь
снїп вологих засвічених очеретин...

**«АВТОПОРТРЕТ» СКУЛЬПТОРА
ІВАНА МЕРДАКА**

В запізнілому благополуччі
дерев'яна рука ожива...

Хай не виполе
дикоростучі
безпритульні слова!

Хоч вони й неприглядні
в підніжжях
вертикальних осяянь,—
а все ж
не клади, мов коріння, під ніж їх:
вдосконалиш — уб'єш.

Тільки що захистити їх може,
що затулить цей віщий бур'ян?
Може, лемківська туга?
чи, може,
одоляцький туман?

Це від снів перелітного краю,
від безсоння осідлого...

Це
не від слів,
а від сліз
оживає
дерев'яне лице.

ГОЛОСИ

1

Ігореві

Пізня година. Довкіл —
клятви й розкаяння звичні.
Знову лягають, як пил,
на голоси керамічні
ложне смирення столиць
і провінційність амбітна...

Скільки запилених лиць
та прихистила робітня!
Скільки затоптано криз
на виноградниках слави!..

Хто ж дослухається кризь
раблезіанські забави,
як із п'їтьми долина:
«...батьку, в плачу і надії...»* —
ніби для нього вона,
пізня печаль Соломії,—

хто він, отой чоловік,
що в посеїбічнім хмаров'ї
квіткою

кидає

вік

на голоси мармурові?

* «З тобою, батьку, в плачу і надії» — напис на пам'ятнику батькові Соломії Крушельницької, привезеному видатною співачкою на Поділля з Італії.

Галині

Пізня година. Потріскують миті, як дрова.
Ось догорять — і століття спаде на плече.
В долі чужій
запеклася печаль мармурова.
Не накликай на свою —
бо впізна
й потече.

Ти говори,
та не згадуй,
що «позамивались...
і не дощем» —
запеклися дощі! —
й «не слова»*.

Що тобі княжі гризоти? Своїх тобі мало?
Що тобі дотик поета? Змахни з рукава.
Так говори:
від життя в цій печалі
не більше,
ніж од мистецтва,—

прадавня це гра,
затяжна...

Не накликай! —
бо не вистиг
від дотику
більше.

Півні не піли ще —
тут, за плечима, Княжна.

* Цитується вірш Т. Г. Шевченка.

Що заманило? Навіщо тобі заманулось?
Так зав'язалось, що вже не розплутать,—
як дим...

О голоси,
що в сусідніх віках розминулись! —
наче складніше
в оцім розминутись,
в однім...

* * *

У найпершу ніч,
у ніч оту,
що спустилась овеном із неба,
хто з безсмертних
дальню мерзлоту,
мов пелюшку, нагрівав для тебе?

В безпритульні ночі,
в ночі ці,
що кружляють обома світами,
хто зі смертних
у твоїй руці
заблукав безумними вустами?

Одішлеш.
У тінь його проклять
одійдеш —
і хусткою
на плечі
кинеш небо,
на яким димлять
ті сліди — пророчі та овечі.

Оком, чи словом, чи співом
той колядник тебе вік?
— Темним неправедним гнівом
розпочинається рік.

Тричі свіча догоріла —
та не розвіяла тьми.
Тричі сльоза перестріла —
ти відмахнувся дверми.

То пропадай же в безсонні,
тож не вертайся і на мить!..
Ти озирнувся:

босоніж

свічка

снігами

біжить.

Гладиш худесенькі плічка...
А в заметілі зника
інша незгашена свічка —
клятого колядника.

ГОРДИНЯ

«Забудь про вежі темної гордині...»* —
пошо тобі цей мудрий заповіт
о цій годині, при чужій родині,
в очікуванні поклику на спит?

Забув про скит?
На нічку, другу... ще на
одну, коротку й буйну, —
а затим
прошальна ніч
і втеча непростенна
все ж поженуть у підземельний дим.

Забув про хату?
Це ж до неї кроки
відмірюєш
століття не одне...
Не вежі в піднебесі —
древні крокви,
одна з яких підніме і гойдне.

* Рядок із вірша М. Т. Рильського.

* * *

Зустрічають. Питають:
ну як ти? ну де ти? ну з ким ти?..

І — почути бояться.

Тому — про своє чимскоріш.

Давлять руки на плечі,
немовби камінні,

а «скиньте!»

не промовиш...

І посмішку ліпиш...

Отак і стоїш,

як стоять, осипаючись, дні вересневі.

Зимові ж —

ті, що слід прокладуть,

що розбудять —

далеко вони...

І — «нормально» — промовиш.

І зліпиш.

І каву замовиш.

(О, як друг обнімає! —

на знімку старім,

восени...)

У розмову пірнаєш.

Зусібіч ворушаться губи,

листя,—

ніби між риб...

(Далі? Байдуже. Може, у «скло»...)

Знову — руки важкі.

Але як до зими перебув би,

якби й цих

не було?!

За тишиною непробудной.
За разливающейся мглой...

Александр Блок

Смеркалося. Ми при багатті сиділи. Обидва
почули:

метал ворухнувся в правічних глибинах.

Тут битва гриміла?

Старий заперечив: «Не битва.

Тут час осторогу на крилах проніс голубиних».

Допоки ріка зачалась, як літери стерті, —
ми встигли, як сіно, життя з берегів позгрібати.
Старий посміхався комусь — чи отаві, чи смерті,
мене вколисало при слові бадилля горbate.

То що там шумить

і пощо там дзвенить за рікою?!

Упала зоря, засліпила, рокована й бистра, —
не встигла доснитися

та, що рукою легкою

з коліски підводить...

годує з холодного вістря.

Допоки нам очі багряна ріка промивала —
гойгнулись на водах і канули літери й лица...
Повзли з приймача голоси — переблиснули жала.
Кружляла в осклілих малих небесах голубиця.

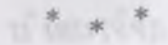
ДРУГОВІ II

Казав, що мов килим ти витканий... День,
чи серпень, чи ніч промайнули відтоді?
Зміліло зелене повітря... насподі —
луска візерунків, уламки пісень...
Вже пальці покраяні ними — і годі.

Тут — зовсім інакше: листок на воді
ще не відпадав — а уста вже холодні.
Ї, щоб не запізно, ти скажеш сьогодні:
якщо не на слово — на кого ж тоді
покластися? Плечі не втримають жодні.

Ці вулиці рвуться з-під ніг, коли ми
йдемо навперейми!.. Камінна основа —
вона не для нитки зеленої... Знову
ступити б на ті золоті килими
з листком на воді, що триває над слово.

Так, поруч рука. А тепло — звіддаля,
з руки, до якої вже вуст не нахилим...
Обпалене горло повітрям змілілим.
Та навіть оця — гостроплеча земля
пливе як потік
і спливає мов килим.

Наша пам'ять — гладенька й весела.
Та щоночі спливають д'горі
наші душі — затоплені села,
що вихлипають сні в димарі.

Опівночі пощо сновигати
між уявних і суших заплав?
Ти — за дня — хоч куди навігатор,
ти не рушиш на «пан чи пропав».

Табуни швидкохідних коритець...
промайне,
                                не одне...—
доки воду,
                                немов Ненаситець,
                                комин вичахлий
                                не розчахне.

Снігопад прочитав
цей вечірній провулок, як лист:
до найнижчої шибки.

Між вікон, як поміж рядків,
проступили секрети
людських переплутаних гнізд...
Тільки жовте гніздо телефонне ти знав —
і відкрив.

Кілька цифр набираєш —
тоді добирають вітри —
і виходиш,

ні слова на тихе «алло» не сказавши.
На бруківці навіщо накреслив ці числа?
Зітри! —

ще згадаєш.
А снігом засипле — забудеш назавше.
Зупинився, затих:

літописні слова «*бисть печаль...*»
знов почув,

увійшовши у княжі вали снігопаду, —
та ламало уста

слово інше — миттєве, мов сталь,
що на колії крає
пергаментні відблиски Граду.

І стрибаєш
у повне століття, немов у трамвай,
в отвір днини,
яку по найвище гніздо замело!
Не зірвався? Щасливець.
А все ж увічу заховай
шмат імлі золотої,
відкраяний тихим «алло».

Заховай! —
для останніх тополь і просвічених стін,
для гарячого вітру з метро,
що за мить захолоне,
як рука на повільному диску
за кілька годин... і
Знов — як празники, довгі — гудки,
і застуджені дзвони,
і солоний туман — чимось очі ти запорошив
(шмат імлі золотої...
пергаментні відблиски Граду...)
Перекраяв усе — та нічого ти не перешив,—
і століття
і мить
ти прожив
упродовж снігопаду.

ІДИ, ПОКИ ПАДАЄ СНІГ

1

Це таки не фантазія,
ти знайшов-таки в лісі підкову.

Одшкрібаючи з неї засохлу твань,
знав, якої масті був кінь,
бачив дим вечірнього вершника,
чув, як роки потріскують.

Ти, напевно, впізнав би
й коваля, що того коня підкував,—
упізнав би за приповідкою чудернацькою.
Може, вибрав би йому й імення,
а також узір на сорочку...
прикликав би з лісу й жінку,
яка вишила той узір.

Як волосся її пахло,
які яшірки з-під ніг миготіли,
коли йшла до кузні, в долину!

...І дарма, що того ж таки дня
загубив підкову —
зате достеменно знаєш місце на одвірку,
де мав прицвяхувати її —
на щастя.

Вже приручено сміх —
так він легко стриба
крізь палаючі обручі,
мовби кринична луна
крізь цементні замшілі круги,
вже чоловік сутінковий
усе рідше вимовля своє прізвище
з рокотанням подвоєним —
як дитина звук упокорений,
уже старий ворожбит —
обікрадений зайшлими,
котрим дім казенний накаркав,—
не скаже, що в тридцять
залагодиться все, втихомириться,
уже вірить кожному слову твоєму,
обручеві кожному
жінка оддаленіла,—

а ти й досі лякаєшся,
коли знічев'я запитує:
де був? щось ізнов учворив?..

(За Янісом Рокпелнісом)

звітую що липи у другому кварталі
сягнули помітного успіху в прирості листя
відзначити варто і клена з березою
а щодо недоліків знову підводить камінь
який не зацвів і цієї весни

приємно що значно поліпшили справу
штудіювання співу наші коти
щоправда зростають лиш кількісні показники
проте віддамо належне старанням
окремих солістів які шліфували майстерність
у зміну нічну

за видобутком білого золота грудень
іде попереду навіть таких розвинутих
місяців як травень і червень але
катастрофічно завалений план
виросування крилатих коней

Виходиш неначе вдосвіта,
хоч маєш підозру: вода якраз поночіє,
і знов на березі чутно:
пугу, пугу! — лице при місяці,
братове на місяці — з якого такого лугу?..
Отам, де вирва, не реліквій шукаєш —
суніць.

Народжений перед війною,
невже ти певен, що повторити зможеш
услід за древнім китайцем:
одежа тонка — потрібно зігрітися,
намалюю картину — заплачу за тепло,
а більше нічого не вмю?

Отам, де вирва, якраз не сниться жажіть.

Не квапся — тобі ще зарано,
ще дика груша не впускає пташок у груди,
прислухайся: стук у двері;
на поріг ступає — століття гасить,
засвітить — у дерев'янім цеберку
оберемок засохлих троянд...

(За Янісом Рокпелнісом)

опівночі пес розквітнув
білими пелюстками
до ранку пес шелестів
мов яблуня

а вдосвіта пес одцвів
білими пелюстками
осипався під вікном
затих

учителю поясніть
і що б це учителю сталося
що пес так швидко відцвів
одшелестів

— я завтра вам відповім
давненько пси не цвіли
мені почитати треба
спеціальну літературу

Сьомої днини,
коли вже дихав вогонь
і вода, як лоза, струменіла,
коли були вже небо й земля,
птахів'я і звірина,
коли язик твій піснею захвату
набряк, як вим'я овече,—

сьомої днини
ти — чоловік —
виліпив творця з червоної глини.
В ноги йому вживив
по буковій гілці,
щоб міцними були,
як пастухові й належить.
Приладнував йому руки, здатні
орати і зброю тримати,
жінку стискати в обіймах,
незграбно дитину пестити.

Мізинцем
у вологому ще обличчі
видовбав рота йому, щоб міг
тяжко мовчати.

Краплі живиці
затвердли йому в очу —
ти їх нарік всевидющими,
ти з них витиснув сльозу золоту,
ти сказав, що вона священна;
а зліва, між ребра хвойні,
вклав шипшиновий плід: іди.

Опівночі ж —
сльозу золоту над яром посіяв.

Сьомої днини
 проросло, зацвіло, відгуло —
 постав над урвищем куш
 колючий, густий, непроглядний.
 Полохає птаство, звірину відгонить —
 коренями глину червону місить,
 пальцями розминає!..

Ще дош іде так довго,
 наче сподівається змити
 спогади вікові та сліди на каменях,
 ще проростає гриб,
 розсуваючи листя торішнє,—
 ворушиться...
 хай ворушиться — не зрізай,
 ще блідніє слово,
 нерішуче, мов криця на зап'ясті,
 бо земля ще така родюча,
 наче вимовлена поетом,
 ще буде пошанівок масний,
 мандри дальні, квіти шпитальні,—
 а була ж геральдика золотогрива,
 молодість була непрочитана,
 всяке бувало...
 сказав так? сказав? —

а тепер, брате, іди:
 сніги близько...

ТЕМНІ ЛЕГКІ СНІГИ

1

Супроти глузду, болю, ремесла —
супроти течії! —
тонка й зухвала,
ти йшла як сніг.

Очима сніг збивала,
волоссям сніг ловила
і вела
супроти всіх!..

І в білій цій імлі,
у зустрічі, здавалось, випадковій
тебе, мене
і вечір празниковий
не вцілив навіть погляд з-під землі.

І тільки згодом, як здичавів сніг,
я зрозумів — уже за сну, за днини —
що не розгледів гострої краплини
на темних віях... віях снігових...

Це обличчя!..
Долоні вузькі
понад вечором цим найтихішим!..
Ці задихані кроки —
які
убиваєм, як тільки напишем.
Серед слів, що раптові, як сніг,
тільки доля —
одне —
чоловіче.

...Це обличчя в долонях вузьких,
незагоений голос, що кличе:
«О прийди —
навпростець, невпопад,
одцуравшись і племені й роду...
о, допоки трива снігопад,
подаруй цьому слову свободу!»

В березневому місті — світанок і вітер.

А сни

ще лютневі: мелодія біла,

склепіння високе...

Як бездомно і снам і рукам твоїм серед весни! —
і зимово спалахують рук твоїх білі потоки.

З губ слова обтинає...

це вітер — як лезо, тонкий?

Дзеленчить, вириваючись, ключ —

мов синиця у жмені.

Дах — чужий, на годину... і дах уві сні,
крізь який

так спадають сніги,

ніби справді вони нескінченні.

Шелестить, як сніги:

говори, говори, говори... —

ніби ще не було за дверима сповільнених кроків,

ніби ще долинає мелодія біла згори

в березневому місті,

в бездомному світлі потоків...

До лику днини, писаного з тебе,
раптово багатоликий світ змалів.
Нехай це зветься так: *сніги і Львів*.

Не так?

А як — не говори.

Не треба.

І вірші не потрібні... як листи:
хіба про це напишеш? та й до кого? —
вже не було нікого. Навіть Бога
в соборі не було.

Одна лиш ти.

Стояла —

між віків,

у порожнечі,

віч-на-віч з найбезумнішим зі слів.

Не я його сказав — *сніги і Львів*.

Вони ж потому обняли за плечі...

Входиш у хмару... Правда, уже не важко?

І найсильніших гори збивали з ніг.

Глицею й димом дихаєш...

ніби пташка,

хмару згортаєш...

пахне й темніє сніг.

Страшно за тебе:

вперше верхами сходиш

у безгоміння...

Може, не варто вниз? —

вистачить тиші нам на віки,

свободи ж —

на безконечність...

поки дотліє хмиз.

Потім — у безвість.

Виграєм цей двобій ми —

не найсильніші?!

Гострих лісів пруги

кинуть у хмару! —

мов у мохи... в обійми...

Руки — під ранок — темні легкі сніги.

Ні, ще не настала.
 Ця днина ще стерпить.
 А судна —
 ще буде. Така ж:

без огнених потоків і сурм,
 така ж золота і така ж — на хвилину —
 абсурдна,
 з таким же рядком,
 де затвердне чи радість, чи сум, —
 звичайна.

І тільки сніги —
 не впадуть, а зависнуть,
 і тільки вікно —
 навіть губи твої відштовхне!
 У заскленій днині-безодні —
 не злій, не зловісній —
 безмовній і звичній —
 засвітиться: *бачиш мене?..*

Сніги не впадуть,
 не затулять собою безодні,
 й нарешті — сльоза... й не врятує...
 Провина і страх
 чи меншими будуть
 від того, що
 пальці холодні
 світились,
 як вікна,
 на замкнених темних устах?

Випали сніги —
 як віші карти.
 Чорний жарт старого ремесла.
 Долю ж переводити на жарти
 вже запізно.
 Переляк

дотла

випали! —

і посмішкою злою
 пом'яни слова, які збулись.

Випала дорога —
 між золою

і снігами

йтимеш, як Улісс,
 десять літ.

Чи хтось тебе зустріне?..

Так, здавалось:

в білій ворожбі

ніч, безлюддя, нипання звірине —

все — комусь...

А випало — тобі.

Рік тоді був переступний...

Літоніс Величка

Якщо я помиливсь
і світ — лише описка
у вишніх письменах,—
про що співа пастух, пощо скрипить колиска
і крізь віки біліє птах?

Коли ж доцільний світ,—
чому такі неспинні
зіниць рушнична простота
і дика правота,
що душі в онімінні,
мов предків у землі, переверта?!

Крізь мій тридцятий рік
цілющий вітер свище —
о, пам'ятає він:
сповзалися в одне ядушне димовище
дими з курильниць і з руїн.

Він пам'ятає все — і він за все питає,
зі всіх живих, із мертвих всіх:
що підняли на щит,
з якого флер спадає,
а що — на глум і сміх.

Не фільми про святих озвучуються — душі!
Виборсуються з диму кольори,
бо має барву все —
й мелодії пастуші,
і незагнуздані вітри,
і високосний рік...

І кожна з гордих літер —
не з барабанних недорік! —
що світиться, мов птах, і свище,
наче вітер,
крізь цей двадцятий, переступний вік.

Пригадай! — ми були тут, коли
переходити водами вміли
цю ріку, і над нею цвіли
буйні стебла ранкового тіла.

Ми сліди на воді замели.
Вічні трави без нас покосили.
І шугає, мов зірка, з імлі
жовте око нечистої сили.

Ніби руку, ріку відведи
і по лінії й руху води
пригадай, що було це не з нами.

Хто ж завмер при руків'ї коси
і послав ці слова? Ніби пси,
мчать вони золотими слідами.

Усміхнись! —
на порожнім причалі
знову тиша — як хвоя, гірка.
Тінь гори, тінь руки, тінь печалі —
їх змитає,
змиває ріка.

Чорна хвиля...
висока...
найближча...
божевільна...

як ти, молода! —
чом же наші холодні обличчя
не змиває холодна вода?

Де ми вже зустрічалися?
Звідки
через сто поколінь
навпрошки
наших уст — ніби пальців — відбитки
принесли
до причалу
віки?

Цим століттям
вже й болю замало...
Щоб — очима-всевідами вниз —
не впізнали, пройшли, не зламали,
заклинаю тебе:
усміхнись.

ІМПРОВІЗАЦІЯ

шаблі та стріли не перестріли бо затупилися
довго вертався

— з ким не братався
всі відступилися

знала не знала

— спала не спала

очі розплющила
пташку свинцеву перехопила
камінь розлущила

з глуду і мору

стежку до двору

голосом вишила
чорне бадилля подорож-зілля місяцем вижала

біс кучерявий дим виноградний має де витися
що ж йому в поле

біле та голе

вовком дивитися

може нещасний

може щасливий

все ж утікати
вкупі зі снігом в річку підземну перетікатиме

Порушив кожну із обітниць,
не спопелівши у вогні.

Не пролетів небесних митниць —

та переповз усі земні

і випроставсь

в опівніч мокру

тоді, як інші впали ниць...

Висмикував, неначе моркву,

пташині сни з людських зіниць:

бодай сіренького, а —

птаха,

бодай на мить, а —

співака!

Була спокійна, мовби плаха,

його даруюча рука,

і мідні костюмахи грому

дзвеніли, наче пугарі,

і хвіртки не одного дому

сахались ветхі поштарі, —

і як тепер питати строго,

пощо лягли,

пощо — живі,

у кожного а чи в одного

цвіли фіалки в голові?

Того він не відчув би й досі,

бо вічність, думав, про запас, —

що відбулося ж,

відбулося

на цьому ж місці

в цей же час!.. —

чи божевільної фіалки

пекельний пломінець потух

і над повали й катафалки

злетів неопалимий дух,

чи тріснули

льоди позлітки

на перепечених устах

й вернувся

до грудної клітки

з чужої волі блудний птах.

ПЕРШИЙ СНІГ

Почавсь як вірш:
із шурхоту, вночі,
уривчастий — іще й не сніг, а видих —
зі смужки світла,
з пальців, на плечі
завмерлих...

Із небес несамовитих —
пізніше, з обгорілих верховин
століття — напролом, обвалом, гулом —
пізніше! — він засипав місто, він
згинав, сліпив! — здавалось, не затулим
од нього й тих, нічних очей і пліч,
не вбережем!..

І зник як вірш —
раптово.
Лишилися —
видих,
світлий, ніби ніч,
і небеса —
сліпі й важкі, як слово.

Говори. Говори.

На одне словечко спромігся —
а шезають їх сотні,
пропадають назавше, без вороття,
і дарма тоді очі
перестрибують цвинтарну хвіртку.

Говори!
Чому ти німуєш?
Може, ти роками здригався
від кожного стукоту в двері?..
А може, наїжджає на тебе,
немов кінокамера,
хвала
за оте одненьке слівце,—
і, щоб ушляхетнити кадр,
із пам'яті
зайвину
вишкрібаєш, наче кров із долівки? —

чи не тому твій дух
мовчазний такий і затятий,
ніби ляльковий Кармель
у відреставрованій вежі-музеї,—

руками
не чіпати!..

МЕСРОП МАШТОЦ*

(За Арменом Мартіросяном)

Хоч канув прах у глибину —
душа висока й полуднева.
Пробила в ризниці стіну
фісташкова десниця древа.

Усім — і юним, і сідим
це древо розправляє крила.
Немає гілочки на нім,
яка б молитву не творила

за того, хто колись укривсь
важким покровом мармуровим...
За тих, які, пройшовши крізь
глибокі стіни, під покровом

шукають слова — мов чудес
чекають. І не знають страху.
І не підуть ізвідси без
отого, що воскресне з праху.

Синочку, прокидайся — час!
Вставай з холодної могили,
бо пагінці, котрі для нас
ти посадив, заговорили.

Бо листю, що злітає з віт,
несила стільки літ зітхати...
Кожнісінький достиглий плід —
паломник до тієї хати,

яка з камінних чресел-стін
тебе зродила для офіри —
для слова-древа! — перемін
немає для цієї віри.

* Месроп Маштоц — творець вірменської писемності.

* ПОСЛАНИЕ ДО ЗОРІ *

Томас Зоря горить — немає віч,
щоб не зів'яли в цьому блиску!..
Ілля Хто, руки розпростерши в ніч,
гойдає колиску?

Ілля Хто поєднав пісні світил
у безконечнім вічнім хорі?
Томас Хто твій новорожденний стіл
воздвиг під непролазні зорі,

Ілля а сам, зійшовши з піднебесь,
іде на люди, мов на плаху,
Андрій аби слова, достиглі днесь,
колиска вигодала з праху?

АВТОСАРКАЗМ

Сповідують міщани елітарні —
бо вдячні вам, поети, за труди —
поезію кав'ярні та ліхтарні,
не знаючи,
що вас жене туди.

Зламавши власну душу, як гілляку,
у душу їм,
чутливу, як струна,
я вихлюпнув би найміцнішу лайку,
мов склянку найдешевшого вина, —
але важкі, добірні грона муки
як ліхтарі на вітрі:
хить і хить...
але трима поезія за руки
і добре виховання не велить.

* * *

...Тоді соснова тінь упала до води,
змія вогню повзла і чорний тріск лишала,
згортаючи стежки, роздвоюючи жала
слизького бур'яну, ковтаючи сліди,—
і я мовчав тобі: *не йди туди, не йди!* —
і ти не йшла: в піску, в осяянні лежала;

тоді долоні з пліч упали, а з дупла
сотався дим, як зір вмираючої днини,—
і сосни відійшли... і тільки ти — єдина! —
як озеро: *не йшла...* і тінь моя пливла
з останніх сил і слів од пальців до чола
твого, від ранніх сліз до пізньої години;

тоді упала тьма, і випав із димів
тремтячий молодик — мов з пазурів шуліки
збагрянене звіря... і тіні темноликі
кивали з-за вогню і кликали у міф,
і врешті ти пішла! — як зупинити міг
тебе, коли не знав ні шепоту, ні крику?..—

тоді вогонь відповз, обсипавши луску,
соснова тінь звелась і в озері збіліло
каміння... і збирав я по краплині тіло
в крихкому бур'яні, в палючому піску —
і ним наповнив тінь!.. але тебе, швидко,
не наздогнав — і впав на води збагряніло...

Погляд виткавши з нитки зеленої,
з темних підземних струмків,
воколеш тишу вологою голкою світла,
що вранці рухоме,
і пісок потече поміж пальців,
і час поміж білих пісків,
у яких не розгледіти
нашого недовговічного дому.

Так, ми тут ненадовго:
всього лиш на мить,
від дощу до зорі,
що пульсує, мов риба на березі,
й час розпанаханим горлом ковтає...
Лиш на мить! — і зметнеться
плавцем огневистим, огненным
д'горі
і всотає наш дім,
і підземне, земне твоє світло
всотає.

Тільки в пам'яті нитка зелена! —
а все ж сирова і міцна:
так зорі зав'язала плавці,
що не вирветься, срібна, віками.

Прокидайся ж! —
а ранок спливати з оцього хиткого вікна
буде спершу словами, нитками, струмками...
лиш потім пісками.

ПІСЕНЬКА ПРИ КАМІНІ

Коли шукав пропащу душу
в порожніх склепах перемін —
я знав, що повернутись мушу,
допоки догорить камін,

до імені, в якому глиця,
ялина й галактичний плин...
Нехай воно мені присниться,
допоки догорить камін.

Я буду в нім, як у щедрівці
повтор, як у хлібині тмін,—
лише б домчали білогривці,
допоки догорить камін,

лише б недобрий зір, як постріл,
не вихлюпнув на сніг кармін
і не затис у цівку простір,
допоки догорить камін!

Гула снігів нічних навала,
личини падали зі стін,
а доля в очі цілувала,
допоки догорав камін...

ТРИПТИХ

1

Поменшало печалей і любові,
побільшало обставин і пригод...
І манівці й дороги — випадкові,
заплутані, мов генетичний код,

і часом видається: це з правіку,
це з темних, це з незвіданих століть,
коли сьогодні

раптом

чоловіку

без жодної причини
заболить.

Немов не схожі ще на бережених...
А втім — не бережені, певно, вже.

...Ти бережеш мене — як біль у генах —
коли ні Бог, ні чорт не береже.

Пісню завели — та не твою.
Ти в кутку припишк, немов дитина
В цьому домі —
в білому раю —
навіть пісня мертва,
як латина.

Душно між рум'яних душ...

А все ж

їхні ширі усмішки —

мов лати.

І бездомну руку не зведеш —

добрі душі ці

пошрамувати.

Ступив у днину — і з порога
 усе побачив і нарік,
 і що не слово — то «від Бога»...

А, вгамувавши віщий крик,
 спинись — можливо, що й нічого
 не вгледити для своїх суплік:

лиш сни, яких не зрозуміти,
 та скаламучена ріка,
 та збиті літерами плити...

Та жінка в сутінках, яка
 ніяк не може припалити
 від зламаного сірника.

В БІОПОЛІ ГОРИ

Одійшло... На слова
розкололись мотиви — пора
заховати обличчя
у вовну хвилястого ранку.
Але знову — гора,
неподільна свавільна гора
увірвалася в очі,
розштурхала душу як бранку.
Тут — півжмені суніць,
тут хизуються древнім гербом
суверенні синиці,
тут зварено дивну гербату...—
а гора — готить, верховодить,
таврує горбом
чоловіка, що небо підняв
і від того згорбатів.
Тут — півока сльози:
меланхолія мліє в бузках...—
а гора — стугонить! А гора —
довгорука й лобаста!
Як лошиця, як злива, як злам —
бунтівлива й баска.
І хмільна, руйнівна, баламутна —
немовби любаска.
В біополі гори навіть промені
падають ниць.
Все повзе до гори!..—
навіть змії. Колоди попріли.
І півжмені суніць,
й повну жменю щасливих синиць —
за таємність гори,
за можливість — вершини чи прірви.
В біополі гори
безголів'я — не страх — розбира.
Колінную, горбатію —
та не кляну забаганку!
...Одійшло... На голки
розкололись ялиці — пора
відшукати обличчя
у вовні хвилястого ранку...

СОНЕТ-МУТАНТ

Де зграбність форм і чіткість ліній?
Усі проспівано пісні,—
пощо ж ламкий язик осінній
ворушить обрії тісні?

Невже він шелестить, щоб у весні
бездітній, стоколісній, похвилинній
розгледів несполохані вогні
та доблесну ходу майбутній Пліній?

Почує триумфальну мідь,—
а те, як вив забутий пес
в покинутім дворі, почує?

А ще й підкаже з висоти століть,
в дуслі чиїх нев'янутих небес
неперелітна кров переночує...

РОЗРИВ-ТРАВА

Так, дожили до години, коли
все, що відбудеться, знаєм достоту,
вже по пасёмцю сотаєм з імлі
те, що було:

чи любов, чи скорботу —

не розібрати...

Забуто слова.

Тільки фіксуєм знетямленим зором, —
як

проростає

розрив-трава

крізь килимок з ідилічним узором.

Жінка, яку обвиває стебло,
цілячись вістрям холодним у груди, —
що там було
і чому загуло —
не пригадає.

Але й не забуде.

І — пригадаєш...
 Думатимеш:
 де ця
 осіння жінка?
 І з безгрішних стін
 підеш у ніч — та й уночі знайдеться
 кому
 жбурнути камінь навздогін.
 І вдарить по лиці долоня зливи,
 і плач наздожене та обпече...
 Але — підеш.
 І сплюнеш через ліве,
 для каменя вготоване плече.

ІМПРОВІЗАЦІЯ II

передмістя
порічки
дички
тут сидітимеш до зими

перехняблені двері крамнички
перевидані тлусті томи
переламані долі й губи
перепечені прісні млинці

білий кіт на порозі клубу
наче янгол на гробівці

хтось чекає від тебе крику
в міру мудрий і в дошку свій
хтось шукає собі осіку
хтось мережить собі сувій

всі прикаяні всі при ділі
що ж тобі тільки цвіль застіль?

оголошення поруділі
порідилій плач породіль
переділені крісла й лички
перевтілення без пуття

передмістя
порічки
дички
перепишуєш знов життя

ЧИСЛО

Все свідчило, що з'явиться вона.

Відсутність листопаду незбагненна,
Софія, серед осені — зелена,
нічних видінь ляклива звірина,—
все свідчило: почнеться інший лік
років у прорахованому віці!..

З'явилася. І лінії правиці
моєї прочитала звіддалік,
як прожилки на жовтому листку —
останньому із тих, яких немає...

І на вустах число перебирає,
мов оберіг на срібнім ланцюжку.

Я не знаю, звідки ти прийшла:
з майбуття чи з давнього завіту,
з тихого грудневого тепла

чи з ріки, що рве несамовито
нить віків,— не знаю... Сотні рік
ти злила — і залила півсвіту!

Я не знаю, хто той чоловік,
що в твої сліди незахолоті
падає губами, як в потік,

і над гулом вод гілляки голі
тулить, ніби руки, до чола:
де шукати?!

Дякувати долі,
я не знаю, звідки ти прийшла.

Відчуваєш як дотик: світає...
і знов облітаєш, як ліс
перед вікнами:
клаптями згадок,
пожовклими зблисками бесід...
Та раптово відкриється:
осінь, і всі розійшлись,
і туман — мовби шепіт,
і зойк у тумані — як бескид,

і раптово засвітиться:
руки, лице... І блакитні гіпс
у майстерні, у лісі... Світає.
Непрошений гість,

з чим прийшов ти сюди —
з чагарями балачки
між стоптаних строф?
І чекаєш, як ляпаса,
кроків і скрипу дверей...

А натомість
посміхається жінка! —
і вже проступа, ніби кров,
на осіннього променя порізі —
густо —
свідомість,

і раптово засвітиться:
руки, лице... І до рук, і до лиць —
у майстерні, у лісі! —
сліпучий густий падолист
припадає, і рухає глину,
і тіні стирає зі слів —
о, які вони гіпсові,
в цім падолисті
побляклі й мізерні! —
так, неначе прозрів,
так, неначе вже всім одболів

не в туманному вірші-балачці —
у лісі-майстерні!

...Ледь од полум'я вища,
схилилась, нічна,
над тобою — лиш це
пригадаєш. Раптово засвітиться:
руки, лице...

Принижує — бо знає, що — кохана,
що гріх не перейшов її поріг,
бо їй відомі

всім відома рана,
в яку перстами не залізти гріх,
й нічний провал — навпроти...

Протяг свище
і видуває білі сторінки —
немовби забинтує ними...

Нижче,
ніж ця опівніч,

кинуть лиш роки.

Тоді й папір присохне,
і тоді лиш
від уст нічого вже не віддереш,
ні з ким — бодай і вищим —
не поділиш

осібне слово
так, як срібну креш.

* * *

«Таких нема!..» —
від цих надривних сліз
нічного друга
він немов хмеліє.

Ї погляд каламутиться, міліє...
Вповзаючи у дим, немов у ліс,
наштовхується на лице —
твое,
віддалене й од диму,
і від дому,—
і, з прив'язі підозру підсвідому
спутивши,
зі смішком тебе цькує:
при публіці! для неї! наповал!..—
за що? навіщо? не простиш довіку!..

А потім,
од заслиненого крику
відмивши віршем
пам'ять, як підвал,
повіки стулить...
Ї блаженна тьма
сповзе на тебе з них, немовби з лісу...

Вставай. Іди. Рядки повторюй. Злися:
«Щоб він пропав! Таких... таких нема».

ІРОНІЧНЕ

Прошли
навшпиньки
попри сонну варту,
нарвали руж,
наоббивали груш —

і сяйво зазмілося
довкруж
густих чубів нічного авангарду,
і сад принишк:
здалося, весь колобіг
земний
спинився в сяйві молодім!..

Тепер би й навкулачки! —
але з ким? —
усі — свої,
не видно вузьколобих:
ні дурня,
ні безумця,
ні схоласта...

і ліньки оббивать,
і груш чортма...

Зі шкіри сяйва
виповзає
тьма,
і з ніг збиває
круговерть скеляста.

ДО СЛОВА

(За Іваном Ждановим)

Ти — сцена і актор в порожньому театрі.
Ти побутову мить зіграєш — і за мить
чи туга, чи нудьга, палаючи, мов натрій,
крізь опівнічний зал у темряві летить.
Ганчір'яні сади задушаться плодами,
коли твою гортань, як гілку, перегнуть
слова — і вознесуть зі сміховиння драми
у вогняний розбій, у справжню дику лють.
Але кріселка ці — безлюдні ветхі склепи —
не зойкнуть, не зітхнуть,

не затамують біль,
не полетять на кін, де вже твої вертепи,
твій мічений бедлам познакувала міль.
Вже наповза партнер. Горбатіє горою.
Півсцени кам'яним німим підніжжям з'їв!.. —
і, тлусту німоту розціплюючи грою,
довічний монолог ти котиш, як Сізіф.
Ти — солов'їний свист,

що зрикошетив криком
від того, хто заснув... У тім немудрім сні
ти заблукав: стоїш під ідолом безликим,
гадаєш на квітках — прокинеться чи ні?
А тінь твоя втекла: зареготавшись, містом
тиняється — юрбу, як поблиском ножа,
натхненням розтина, та ще квіткарок свистом
знічев'я розважа, — вона тобі чужа.
В ній птицю і політ нічим не роз'єднати,
там навіть сніговій весіллям гомонить,
там сина до зорі чекають батько й мати,
а син мовчить і зір пряде, як сиву нить.
Той погляд — крижаний, повільний...

Та раптово,
пиматуючи обман позичених одерж
і смерчем звивши їх, народжується слово —
і впізнає тебе, і ти до нього йдеш,
і падаєш, як степ, роз'ятрений до глини,
і вершники падають з охмарених верхів,

і простір між долонь просочується, плине,
і промінь стугонить у крилах берегів!..

О, руки розведіть! —

зітхну від болю й волі,
розсуну береги,

збунтую плач на дні,

облищу геть вертеп —

і там, у чистім полі...

Та сон отой, мабуть, досниться по мені.

РИЗЬКІ ВЕЧІРНІ ПОРТРЕТИ

Петеріс

на тлі круглого дзеркала

зліва чекає на вічний сюжет полотно
справа тремтячий вазон у картатому пледі
прямо свічадо розмову округлить воно
срібною мудрістю віє немов у Рігведі
може господаря вже не здивує ніхто
може балачка йому видається сумною

та перекреслиться
в склі вогняного авто
фікус прокурений
надзвуковою сосною

наче фортуна дорога то вгору то вниз
перетинаєш епоху на світло зелене
тільки на цім перехресті усе ж роззирнись
надто порожнє воно як на днину шалену
сосни ревуть між планет і троїться портрет
дзеркало всюди праворуч ліворуч і прямо

о пригальмуї зупинись
бо не вічний сюжет
морщить і злуцує долю
немов амальгаму

Уладіс

*штраф за неправильний
перехід майдану*

тут біла смуга свисту крику скрипу
це міта подорожнім це межа
посейбіч сон сіда на сиву липу
вповзає в тінь корови тінь вужа

потойбіч мовчазні обійми млаки
а далі знов туман туман туман
тут навпрошки не слід на те і знаки
аби довкруг обходити майдан

присвічуй словниками щоб не впасти
і не просипать натовпу до ніг
в яку сосну вселився ветхий пастор
з якої ночі виселився сміх

ступив за смугу ще й не сам при світі
незрозумілих древніх закарлюк
готуй на штраф трояк тепер присвітять
і зорі золоті з камінних рук

Михайло
в новій блакитній сорочці

тільки й зиску із мандрів морозом рокованих
що мовляв молодець по-ненаському цвенькає
тільки й горя сім тисяч рядків недрукованих
тільки й радості шелест сорочки новенької

чим ти жив небораче
— небесними маннами —
що любов твоя плаче
— іще не тлумачено —

в небесах над піїтами і драгоманами
сяїиво гостре й безжалісне мов гайдамаччина
ох панянка-мелодійка нумо на спит її
ніж над морем шугає крилатою рибою

що він бачить
при ватрі сорочки блакитної
коли в юрмальську ніч
з електрички вистрибує? —

домотканий каптан на заїжджому фраєрі
возлежить королем в бурштиновому цвинтарі
грізно шкіриться пес по дорозі на Майорі
щиро піниться глек по дорозі на Дзінгарі

В Латвії — запах багать,
спалахи доторків юних.
Привиди предків не сплять,
мирно покурюють в дюнах.

Радуйтеся — Янова ніч!
Диму нагорне у жменю,
здухає піну із віч
духом гріховним ячменю, —

тільки для буйних голів,
тільки для губ розпашілих,
тільки для глиняних слів,
тільки при чесних могилах!
Ніби й не шезли віки
притьма, раптово, негайно, —
плинуть у хвилях вінки,
хвилями

котяться
дайни.

...Донечці — казку до сну.
Кваплюся — часу замало.
Може, ще встигну одну —
як її... в ніч на Купала...

Угледити себе у воді — і запитуєш:
як ти

колись до світанку
дивився в розпечений змрок?

Затулиш долонею очі...

а чайки і яхти,

знов — чайки! і яхти! —

крізь пальці течуть, як пісок.

Чого ти боїшся?

Що слово на хвилю не ляже?

Не бійся: пливе.

Хоч не рідне, але й не чуже.

Невже це твій голос:

«безлюдніють (пауза) пляжі»?

Безлюдніє — слово...

Оце — обезлюдніло вже,

й дарма ти тримаєш його,

бережеш, непочате:

на музику моря лягають слова будь-які.

А страшно — додому,

де будеш до ранку мовчати

в осіннє розсіпане сіно,

в сухі будяки...

В гірському вересневому селі
читав «Сонети темної любові»,
ходив у ліс, відсиджувавсь у слові...

Лише на цій — небатьківській землі
було спокійно?

А коли між трав

прошелестіла тінь чиясь?! —

тоді ти

заплющився, щоб стежку не згубити,
бо зір убік — за тінню — розгортав
уяву...

Що було то?

Розтлумач,

скажи! —

хіба, перелетівши скали,

назве чужий, бо кривні не назвали?

...Втім, Лорка знав, що це —

безрунний плач...

Чи це — химера, вигадка міська?

Чи незабуті предки стелять тіні?

Чи світове сирітство,

як осінні

сріблясті буки,

вже не відпуска?..

Що ти бачиш там, брате,
в отвори глини?

— Все бачу:
камені по берегах крові,
стежку, променем у тьмі означену,
сліди бачу —
дідові, батькові, свої...
твої.

Музику бачу...
світ —
такий холодний і вільний,
якого й у Чорногорі не знав,
такий, що й у долонях коханої
не відігріти,
не втримати...

Все бачу, що ми вгадали.

Тільки себе —
молодого й важкого —
з реп'яхами в бороді чорній,
із вуглиною болю в зубах
не бачу.

ТРОЇСТІ МУЗИКИ

За сопілкою

Злива пальців!.. А ці пересохлі уста —
ніби зовсім осібно... Вже дерево тліє!
Пісня — мовби трава, безконечна й густа,
вже й не вірю, що трави такі на землі є,

що мелодію цю ти вдихнути устиг
зі щілини світанку в камінному місті,—
безконечне кружляння, і розпач, і сміх,
і уста пересохлі, і шепоти чисті...

Це — як протяг зеленого вітру, як ніч
між горою і білим вогнем,— а немає ж
ні гори, ні вогню — лиш каміння сторіч.
...Як уздечку, на спогади звук напинаєш.

За скрипою

Той кінь упав зі скелі — як із рук.
...У сполотнілих вікнах б'ються руки —
за звичаєм, вже майже без розпуки —
і затихають, білі, наче звук.

Ще — звук падіння. Ще — душа, тяжка,
мов камінь. А здавалось — ніби птиця...
Для чого дика плоть оця згодиться?
Хіба що тільки пасмо — для смичка.

Хіба для слова — лиш летюча тінь.
І ту не вгледів — бо звучав за днини,
й тієї не було — бо падав кінь
глухої ночі, пізньої години.

За цимбалами

Горбата постать темнолика.
Правиця зведена д'горі.
Лівиця — вниз... Ти скрізь музика —
і при душі, і при дворі.

Заграй же край оцього двору,
де вдячний дзбан не обмине,
і каламутним лезом зору
протни — та не згадай — мене.

І закрути скажене коло,
й пекельні струни обірви!.. —
дарма що зірка вже схолола
на сивім камені брови.

ПАРСУНА

Запасник. Музей.

Сутемно й сумно.

Човгає

фузей чавунний сон...

Що тобі ввижається, парсуно,
поміж мальовидел та ікон?

Черева нічних аеростатів,
під якими ти
в усій красі
тихі душі згубників і татів
проводжала в рідні небесі?

Племена,
яким у безголосці
жити стало краще й веселіш?
Імена,
перед якими й досі
ти стоїш, неначе василіск?

Де ведмежий закуток,
куди б ти
не офірувала мир і лад?
Де було шукать оті Єгипти
матерям коляд і немовлят?!

Першу чашу випили до денця,
другу чашу спродали за мідь,
третя чаша
у переселенця
на столі столітньому стоїть...

Наче звір,
тобі на плечі скочив
фізій і фузей іржавий сон.
Як тобі обрид, парсуно, спочив
серед мальовидел та ікон!

Хто під двері вісточку просуне
з нинішніх — м'яких і запісних?
Хто
і про який запас,
парсуно,
поселив тебе у запасник?..

Ще живий отой переселенець:
Знає, що парсуну бережем,
і гряде снігами —
як шаленець
до «Івана Грозного...» —
з ножем.

Ніч холодна і невблаганна.
 Погляд припнутий до вікна.
 Хочеш вимовити: *кохана*
 і ламаєш уста: *хана*...

Почалася лиха ловитва,
 але знають рідню слова —
 хочеш вимовити: *молитва*
 і зривається з уст: *Литва*...

(The following text is extremely faint and largely illegible due to low contrast and blurring. It appears to be a continuation of the poem or a separate section.)

ВЕРСІЯ

не кості звитяжців у водах південних
не зважене мливо в північному ситі
це ми — не прийдешні в міфічних едемах
це ми — не колишні на білому світі

на білому світі — не в темному скиті
не в шифрах і шурфах підземної мови
хоч не родовиті — та не льодовиті
і не людодіди і не людолови

душе не читала страшні письмена ти
і не скам'яніла дружиною Лота
обранець — не бранець
зумів не змінити
скорботного дару на спів ідіота

під бубни шаманів не корчиться Канів
а древнім вітрам і не сниться змінити
погибельне листя з осінніх майданів
якими крокують шасливі мутанти

і слух не зав'яз ув облуді медовій
і зір не зламався об заслону колючу
і стелиться стежка — не в морок Мордовій
не в землю чужу — на Шевченкову кручу

ДО СВЯТОСЛАВА

Зі щитом повертаєшся, княже...
Чом ніхто з вішунів не повість,
що таємними знаками ляже
срібна креш на порубану кість?

Не печалься, зигзице-княгине:
хай ця чаша страшна — все одно
княжа дума і в ній не загине,
підсолодить чужинцям вино...

Хто віки прочитати посміє?
Може, рівноапостольний син?
Може, правнук отой, що посіє
в небесах і на водах полин?

Хай читає:
в полях і в палатах,
крізь орнаменти фата-морган,
на галяві століть пелехатих —
виглядає князенків каган.

Хоч у часу хода черепаша,
дочекається — не дивина...
Ще й негадано тріснула чаша —
а начавлено вдосталь вина.

ЧЕРНІГІВ

(За Борисом Чичибабіним)

Грай пташиний — не про печенігів.
А про що? Напевно, про Чернігів —
про фортечні й монастирські дні,
про князівські зорі, оповиті
древньої слов'янщини повітрям —
про дитинство наше на Десні.

Ще нема московського Івана,
і душі жадана й перевозанна
первозданна молода пора.
Він стоїть, не відає Батия,
банями соборів золотіє,
пагорбами небо підпира.

Ще не у крадійстві та крамолі —
ще живем собі на вольній волі:
хоч гуляй в шинку, а хоч пости.
Ні опричнин, ані канцелярій,
множаться зате господні тварі,
особливо пси та ще коти.

Від землі, де злагода і врода,
лодії пливуть до Царгорода —
грецьку мудрість знаємо і ми,
але наші жони — наймиліші,
але треба нам хмільної тиші,
але ждуть бджолині тереми.

Так живем — в молитвах і забавах,
шлють до нас послів своїх лукавих
цар індійський, персіяньський шах.
На дошках святі малюєм лики,
і в Єрусалим ідуть каліки,
і живуть подвижники в лісах.

Тіні душ на цвинтарі витають,
грона горобини не згасають,
отча віра супокій несе,
легко линуть води срібнопері...
Так іще далеко до імперій —
це середньовіччя, та й усе.

Я дивлюся з пагорбів на храми,
проклинаю все, що буде з нами
потім: братовбивство та орду,
стольний град — кулак білокамінний...
І люблю — цей світ неперемінний,
землю цю — пророчу й молоду.

ДІАЛОГ

- Це тут земля всю ніч гуде?
Це тут гніздо німої сили?
Це тут натхнення молоде,
немов сліпе щеня, топили?
- Це тут... привчався, мов Ясон,
до злоторунних забаганок...
Це тут у строфи, як у сон,
хилило під бубновий ранок.
- А хто видіння ті кляне?
А хто ті строфи переплакав?
А де твоє дитя дрібне —
між перемог і переляків?
- А колісанка золота
опісля пізньої вечери!..
Не вірш, а вихор — крізь літа,
що вибиті, неначе двері.
- Гортай завіт, вертай у скит,
бо чим страшніше, тим простіше
втішати душу — як і світ:
вже перший-ліпший заколише...
- Там динько — в колотітці і забитці,
завить до нас посілець своїх дитини
нар байбиком, перуношаром моту.
На диньку квітці вилетів моту.
І в Курманів біжить вантаж.
І вантаж розколюється в моту.

* * *

Час, Господи, на самоту й покору.

Євген Маланюк

Опівнічна ріка... А на світанку —
вона ж: у неспокійнім давкім сні
спалахує — і гасне наостанку,
мов празникові нетривкі вогні.

Куди чужа ріка тебе відносить?
Чому в зиницях радість, а не страх?
Пощо ступив у воду — чи не досить
слідів твоїх на місячних стежках?

В таблицях віщих не бува повтору,
не затремтить перо в руці Творця:
нарешті впише самоту й покору...

Іди — не на Голготу стежка ця.

ВАРІАНТ

І знову — голову вхопивши в руки?
Мороз тріщить — чи ребра під кийком?
Якої муки вимагають звуки,
аби не задихнутись під замком?
Де заблукав сподіваний апостол?
Куди ступив його старий постіль?

...Він не знайшов обітованну постіль
і підмітає бородою стіл.

*Пам'яті Марка Зубаря,
українського художника з Філадельфії*

Так і треба, Боже, так і треба
цим народам, водам і лісам,
бо художник
їх довів до неба,
а, довівши, повертався —
сам...

Зазирає же, Україно, в шпарку,
бачиш:

Богоматір — з-під поли...

Марку, Марку,
дай мені цигарку,
з того світу, Марку, припали!

Невже є злочином, який з дзвіниці
гуде, отой від Бога даний хист?

Юрій Клен

Він — освічений сич, а змурашена ніч
зір таким одбирає; він — янгол-хранитель
тих вар'ятів, які вирушають на січ

ще й сьогодні, забувши про цезарів кітель
на старому божку і новім образку;
він — кульгавої волі старезна обитель;

він у світі стримить, наче ключ у замку,
та його обертає лиш Божа десниця —
випадково, раптово і раз на віку;

він — оскома, він — сон,
що ніяк не досниться,
говіркий бумеранг потойбічних епох,
плащаниця ганьби і звитяги дзвіниця;

він — у книзі любові страшний епілог,
він — любитель у річці підземній купатись,
ненависник облог, золотих перемог

і не в'язень — уродженець острова Патмос;
він — льошник молодий з урожаєм старим,
він — печерний завал, у який не вкопатись,

битий шлях, мокрий дах, оперезаний дим;
він — літаюча паля для власного духу,
мідний бик для сумління і ватра під ним,

стасололюбний язик, що смакує макуху,
властолобне стебло у теплих темницях,
трепетлива свіча, що цвіте в завірюху;

він — смішний галаган, передвісник зірниць,
 він — страшний балаган, яра ярмарка масок,
 він — правитель п'яниць у ярах попільниць

і небесного Пастиря тихий підпасок,
 ревний учень, гадальник на древній воді,
 ніжний привид у теплих видіннях любасок;

він — отой, хто посмів у священнім плоді
 обдивитись тайник — лабіринт червоточин,
 перейти ним, вернутись назад — і тоді

оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

УРИВОК ІЗ ПОЕМИ

...Це юності мотиви опівнічні,
це карнавальний дим довкола плах,
двосічний дотеп і свіча у січні,
бравата крові й бородатий страх,
це все, що мав,— за кучерик на шиї!..
Це дім, де рок — оброком, а за крок
з пожовклих довоєнних сторінок
співали соловецькі соловії,—
чи думав ти, який у них хосен?
Та вже світало, і лунав Дассен.

А місто віршів, бунтів, поцілунків
явило інший лик із інших сцен,
коли з-за слів, неначе з-за лаштунків,
як сюзерен, виходив манекен,
коли зіниці клались на полиці —
і літери сахалися зіниць,
коли занадто мертва смерть дзвіниць
дірки засклила в хроніках столиці
й хіба що голубам служило скло...
Невже тоді нічого не було?!

Були ж неопалима віща круча
й немилосердне в щирості село,
його шетина спогадів колюча
й невіра в балакуче ремесло.
Були ж — уперше — Хортиця і Галич,
листок на плесі й полотняний сніг,
перешепти в кав'яреньках тісних
про білу квітку і про скіфську далеч,—
дарма що хрестовик собі сотав
безбарвну і солодку нить октав.

Їще не відшуміли бурі в склянці,
коли, з космацьких зринувши отав,
убогу тишу, як підлогу в танні,
двадцятилітній вітер розхитав,
озвучивши потоки світлі й темні,
розгледівши в імлі стражденний лик

того, від кого одвернувся вік,
почувши й відголоски потаємні,
й біловолосу жінку на скалі,
і рід її — в ганьбі або в землі.

Коли уламки вівтаря в дровітню
складали, нагорлавшись при столі,
розворушило ватру старожитню:
«Скажіть мені, поети Василі!..» —
заговоріть, поети, хто як може,
щоб задихнулись в подушках пухких
обрізані рядочки, для яких
задовге навіть найкоротше ложе, —
хоча здавалось: звідки серед пуст
узявся той всевидючий прокруст?

Допоки лаври, впавши на литаври,
глушили слав і слів смертельний хруст,
«Печальний етнос, трохи що не маври!» —
у закарпатця вирвалось із уст.

Допоки цвів у поступі повзучім
безпам'ятний співучий переляк,
своє тернове поле подоляк
ніяк не міг обміряти співзвуччям,
і реготав у риму Асмодей —
львів'янин-батяр, бородань-спудей.

Коли душа потроху відмокає,
напередовець із підгір'я, де й
лісні — живі, вертепи відмикає
і скрипку притискає до грудей.
Заціпило узір парадним ряднам,
затіпало сановні тілеса, —
і площа вознеслась у небеса,
обвита шумовинням виноградним,
і крізь епохи й війни, сміх і схлип
доніс до нас крихкий дагеротип.

А час довкіл? Ляжав, як лепрозорій?
Чи розібратись в ньому не могли б?
А може, є в тім умисел прозорий,
що запізнали й полиновий хліб?..
Куди пощезнуть відблиски примарні,
коли доба не черт і рез, а криз
високі строфи профільтрує крізь
цідилку з респіраторної марлі?
Так, це новий, немолодий мотив,—
але кого він вбив чи захистив?..

НІЧНІ ГОЛОСИ. II

Звідкіля це закляття, це вічне тавро,
це небесне ярмо на бездомних слов'янах? —
уночі до руки приростає перо
і безжально цвіте на перстах дерев'яних.

Тільки чується сплеск у підземній воді —
тут як тут ці слова.

Нащо, звідки взялися —
ще такі молоді... о, такі молоді,
як зелена трава в биківнянському лісі.

Ще такі безборонні, нехитрі, прості,
як загоєний зойк при нежданій пощаді,
як сльоза на листі, як рушник на хресті,
як нічні голоси при свічі та свічаді.

Не один хоронився від них, не один
говорив собі в лютім безлюдді:

«Якби ж я
міг змінити на кілька щасливих годин
ці примарні квітки, це диявольське збіжжя!..» —

та до них припадає — хоча пропада
і в куртинах легких, і в завісах залізних,—
і шоночі хлюпоче підземна вода...
тільки голосу ще не подав перевізник.

П'ЯТИКНИЖЖЯ: ЧАС ІКС

1

земля — яка вола рідна яка вона мертва
невже найпотрібніший нам тепер — археолог
гучніше від нас говоритимуть наші останки
хто цю твердь учинив — гіпсову маску життя
підземельний птах — у зимній очниці ширяє

не випустить вершників брама запеклого серця
дарма що більше вужів аніж кинутих палиць

наші руки залякли над річками й потоками
розмиваються береги але нашою кров'ю

кожна душа що розламана мушля
відлуння гулу колишнього вихід у небо

смішний жертівник облущена позолота
єгипетський степ і ліс і юність і старість

дзеркальні тіла обступили останніх пророків
відображення гулу колишнього вихід у небо

фосфоричне око літопису

ожеледиця на століттях

вічна лампада

допрестольна засмага

блиск зубів у братній катуші

вічна лампада

осібна криця при поясі

шлюбна обручка на горлі

вічна лампада

благословення вранішнє

опівнічне солодке прокляття

вічна лампада

розпечений камінь розпачу

розпечатана грамота віри

вічна лампада

перелічіть усю громаду
за родами за домами
за димами над обійстями
за столами храмовими

перелічіть усю громаду
за порожніми стільцями
за сирітськими колядками
за далекими копальнями

перелічіть усю громаду
за подвійними дверима
за очима метушливими
за вустами чорними

перелічіть усю громаду
за гучними словесами
за мінливими знаменами
за обітницями

перелічіть усю громаду
а тоді число шукайте
щоб означити в реєстрі
вихід в небо

хто впаде
перед ликом небесним
і відмолить свої племена
що несуть декорації пам'яті
у дзеркальних тілах

в цьому срібному плесі
не скинеться риба не зрине русалка
це гніздо відображень
це житло німих двійників
це могильник фальшивих пророків

це вітрина бовванів чужих
заморожений космос недужих епох
арештантська крижина
білокровний уламок легенди
спокута засклена

хто насмілиться мовити
що не знає своєї вини
хто спроможен упасти перед ликом небесним
і продохати в шибі вустами чистими
вічко для виходу

б'ємо у груди себе
розбиваємо перше дзеркало друге третє
в останньому ж відбиток годинника
вишепчуть найчистіші вуста
час ікс

КАМІННИЙ ЛИСТ

Бита шибка — як поштова марка:
зблискують зазубринки скляні...
Зі свого глухого закамарка,
зі своєї злої метушні

поштою підступною, нічною
хтось незримий — стиснуті вуста —
спокій твій зачувши звіриною,
надіслав камінного листа.

Сніг скрипить, як підземельні сходи:
тінь у чорний скипень утіка...
Ось тобі за твій ковток свободи,
за вчорашній кусень житняка,

за шілінку вибору, за віру
в незітліле древнє знамено,
за печальну пісню тонкошкіру —
камінь у засвічене вікно!

Скалка на постелі невисокійі
блимає тривожно, як зоря,
а тебе не полишає спокій:
ти впізнав нічного поштаря.

Ти його чекав... Отож відмиєш
кров з чола, навислого крутіш,
і до ранку гостя зрозумієш,
і — що найжахливіше — простиш.

Миколі Чубуку

О так, я винен. Так, я визнаю:
у прихисток забившись потаємний,
пригрів на грудях я, немов змію,
цей запитальний знак,
цей сумнів темний.

Він кублився, звивався у мені,
світив у сні свою зорю іржаву,
возводив понад капища земні
свою дзвіницю
і свою державу.

Він каламутив праведний потік,
він баламутив безневинні звори,
він шепотів, що героїчний вік
нічим не ліпший
од віків покори.

Він кожен обривав спасенну нить
у лабіринті рабства та облуди,
щоб я свою пекельну ненасить
не виніс
поміж тихі райські люди.

О так, я винен... І в останню мить
не голову рубайте до колодки,
а просто — в білу постіль запустіть
страшну змію,
мою змію солодку.

Лікарю, зцілися — сам!
Чи ж тобі нести свободу
непідкупному народу,
непідробним небесам?

У твоїх важких слідах
проступає ветха втома,
і тому ти скрізь як вдома,
та не гріє жоден дах.

Ти завдав на спину раї —
а несеш, як домовину.
Хоч шмагаєш без упину,
та не Божий ти нагай.

Ні, тобою інша длань,
наче пужалном, державить,
вибива крамолу — навіть
із діточих белькотань...

Як зцілителя не грай,
а тобі не вірять зроду
ті, що вибрали свободу,
а не твій мертвецький рай!

TABULA RASA

на цім перехресті
радимо гав не ловити
хіба що здавна прагнете
                                    вічного спокою
що ж віднайдете його
під чорною колісницею

мармуровий сатир
крізь фонтанні бризки
роздивляється
                                    гомінку юрбу на майдані —
плебс обговорює
щонайсвіжіший указ

*я Калігула-цезар
від імені народу й сенату...*

що не кажіть
а народ таки чиста дошка
чудово надається до написання,
й давніх правил
і мудрих новацій

що не кажіть
а добрі старі традиції
ми не лише бережемо а й розвиваємо —
кінь у сенаті
танк у парламенти

*я Калігула-цезар
від імені народу й сенату...*

вчаться нової грамоти
з освячених таблиць
раби торговці гетери легіонери
а втім останні
найкмітливіші у науці

розквіт видовищ —
на головній арені
подзвін мечів гаряче рикання левів
сонний патрицій
судить завченим жестом

*я Калігула-цезар
від імені народу й сенату...*

що не кажіть
а відбиток драми
найліпше вдається на чистій дошці
крізь нього не проступити
старим письменам

що не кажіть
а дошку слід обтесати —
щоб напис читався
і з непокірних околиць
щоб не тремтіло
августійше стило

*я Калігула-цезар
від імені народу й сенату...*

час колывається
час мерехтить
як посвітич попереду нічної варти
вивчившись нової грамоти
прагнемо перемін
як співець що з обіймів Бахуса
подався у гладіатори —
що не кажіть а ближче до центральної ложі
та й має він про запас
дощечку чисту

ДЕДИКАЦІЯ

Хіба не ім'ям Твоїм
демонів ми виганяли?

Євангеліє від Матвія

Забудь мене —
так, як забула
достойніших...

Тільки не згинь!

Іди, наче військо з Кабула,
зі спротиву власних святинь,
топчи мене — так, як топтала
донині свої корогви,
допитуй, що не допитала,
донищуй —

а тільки живи!

Нехай безкорінно і вбого,
нехай у чаду і диму,—

живи!..—

може, сина мого
хоч буде
забути
кому.

...а меж тими
Меж ножами рута...

Тарас Шевченко

де вона гармонія правічна
золота мелодія забута
ніж об ніж — се музика трагічна
...а меж тими меж ножами рута...

вік об вік — усе замало криці
все перемісила кривця темна
прижились у лагідній божниці
лики кровожерного тотема

рвана доля і захланна воля
рання скрута пісня недочута
обнялись ножі посеред поля
...а меж тими меж ножами рута...

а меж тими злими небесами
і землею що не знає неба
назавжди сплелися голосами
непробудні слава і ганеба

так сплелися що не розірвати
невидючим душам їхні пута
знав хіба свячені ладувати
...а меж тими меж ножами рута...

ідоляни плещуть у долоні
вчителя приречено на скін
та в чиємусь молодому лоні
знов зачатий він
небесний син

знову надійшов
але тепер ця
зла юрба пророкам довіря
їй уже не треба стратотерпця
їй уже незмога без царя

А може, серце охолело б,
змінивши кличі на плачі?

Ти лиш осібний срібний голуб,
оплавок віщої свічі,
ти ще не вищептав молитву,
мотив дослухати не встиг...

Пощо з легким пером — у битву,
як із мечем Архістратиг?
Поглянь довкола: темні лави
зімкнула підземельна рать!

Немов міста золотоголаві,
слова обложені горять.
Упали сутінки похмурі,
в них побратим раптово зник...

На попелищі, як на мурі,
стоїть останній захисник.

ОБНОВИ

молодій душе
радій обновам —
лавровий вінок стає терновим
стражники у мученики пруть
хрест не орден
хрест не одберуть

на крилатий герб у консуляті
здивились коники крилаті

а буланий змії
а вороний —
де ви нині
в упряжі якій

мчить полями бричка макабрична
деренчить горлянка візника

і твоя
душе
зоря одвічна
в небесах оновлених зника

Він зрікся юності — а Ти
не пошадив його, Стерниче:
куди з сумир'я самоти
його Твоя десниця кличе?

Пощо замислив цей заміс
і розпечатав цю безодню,
пустивши душу під укіс
крізь колотнечу Великодню?

І що означив цим лицем —
покару, карму чи кормигу?..

Твоїм недбалим олівцем
записані у віщу книгу
і втеча, і солодкий страх,
і забуття в оселях темних,
і знак у сивих небесах,
і срібний кований перстеник.

* * *

Пощо твій шепіт: *не забуду...*
Пощо твій вірш — розмінний гріш?
Цього неправедного суду
собі довіку не простиш.

Ані осідлість, ні кочів'я,
наліті жахом, як свинцем,
не відведуть від узголів'я
Пречисту Діву із синцем.

Зневажив ти знамення віщі —
тебе й погибель зневажа:
дарма шукатимеш у хвищі
хоч випадкового ножа.

АДАЖІО АЛЬБІНОНІ*

хоч ти і знайомиць його — та ніяк
тебе не впускає камінний вояк
замкнувши околиці сонні
стоїть позіхає в холодний рукав
йому наплювати що ти відшукав
адажіо Альбіноні

він звик до столиць до таких небилиць
а молодість пада в траву горілиць
немовби втекла від погоні
немов не стрибають на плечі літа
не клацають ікла коли доліта
адажіо Альбіноні

мерщій одкривай — але ні постривай
нехай заховає останній трамвай
обличчя іконні й суконні
хай дивляться заздро лиш воїн та Бог
як п'ють у під'їзді троянди на трьох
адажіо Альбіноні

а втім охолонь бо ніякий вогонь
не втішить самотніх очей і долонь
на темній чужій оболоні
допоки жене тебе в пустку нову
і кидає в молодість як у траву
адажіо Альбіноні

* Альбіноні Томазо — італійський композитор (1671—1750).

ОДИН

один як перст у цьому світі
один як звір —

ні словеса несамовиті
ні поговір
ні в забутті ні в алфавіті
ні дар ні хрест —

один як звір у цьому світі
один як перст

банальна схема — чорна схима
сухий закон

врятується — бо в побратима
є телефон
бо в нього Довбушева вдача
душа тонка

цікава каже передача
і жду дзвінка

а в іншого інакше трішки
та все ж своє
і з нього ретязь як з опришка
дружина в'є

а ще один а ще одніша
а геть одна
в якої чаша найгіркіша
бо вже — до дна

а те невідання діточе
той херувим
що рідним голосом туркоче —
та хоровим

а білі руки перевиті
разком судин...

невже уперше в цьому світі
він сам-один
як мова — а не як розмова
котрій не .вір
бо зойк розіпнутого слова
один як звір

невже уперше довелось
за стільки літ
почути — й не розчути досі
такий завіт:

*множинна зірка Віфлєму —
та кожен син
якого ми не впізнаємо
іде один*

* * *

...в село над морем де такий глухий Едем
де яблук виплеканих крадена оскома
де просто йдем але здається що грядем
де вже біда але здається просто втома

де вже мовчання але ще здається плач
де вже не бачать нас а чути ще сміються
де чорні пси безсмертні стражі темних дач
про нашу смерть із давніх віршів дізнаються...

СВІЧНИК

(За Александром Чаком)

Я жив у лісі — там, де тоне
у власних пахощах трава
й печера, темна і бездонна,
в собі відчуження хова,

де неоплавлені зірничі,
де неляклива звірина,
де з рук моїх клювали птиці
манливі іскорки зерна...

Відвар цілющого коріння,
камінний стіл, туманний ліс,
солодке сонне безгоміння
при теплім руні білих кіз,—

отак я жив. Кора соснова
лягала у мої сліди.
Легеньку листяну обнову
я мав напхваті завжди.

Вітри з таємних улоговин
голубили мої вуста.
Був радістю мій розум повен,
як трунком — чаша золота.

Коли ж кушем над головою
заквітли знаки в небесі —
тоді спливли, як за водою,
всі радощі, печалі всі.

Я зтягнувся, наче рана...
За мить відкрилися мені
і безконечність ненастанна,
й першопчатки неземні.

Неначе бронзова подоба,
світив я тьмяно з-понад хмар.

О, ця божественна хвороба —
страшний всевідаючий дар! —

я бачив, як роки шезали,
як падали стовпи століть,
як важко звірі підповзали
до мене в передсмертну мить,

як у холодній коловерті,
не шезнувши у забутті,
все кришиться — аби по смерті
постати в іншому житті.

Пізнав я час — тоді й нависло
безчасся голе і тверде.
Немов кора, обличчя висхло
і серце злушилось худе,

і надійшла опівніч страху,
коли почув я крок біди:
померла пісня в горлі птаха,
покрили зморшки лик води...

Я виривався, мов із пастки,
в дурманний шелест з вишніх пуст,
я до землі жадав припасти,
неначе до вологих уст,

я думав: це смергельний трунок
туманом очі запиная...
Та голос пролунав:
— Рятунок
тобі дарує лиш Вона! —

і погляди тоді сплели ми:
раптова радість... ніжна ніч...
А вже під пальцями Твоїми
палахкотіла кожна річ,

і я осліп о тій часині —
та все ж очима сяйво крав,

аж подих мій, мов клен осінній,
тремтячим золотом згорав.

Летюче зоряне одіння,
плечей і рук космічний дим...
Я — лиш безмовне поклоніння
перед народженням Твоїм.

Ти йдеш. Ти ближче, ближче, ближче...
Немов отава, всесвіт ліг.
Час, глянувши Тобі в обличчя,
пролився молоком до ніг.

— Пощо прийшла? —
Відповіла Ти,
схилившись до моїх сивин:
— Твоє безсмертя подолати,
твій усевідаючий скін.

Стоятимеш у височіні,
як мій свічник, що не згаса,
що згонить опівнічні тіні
і підпирає небеса.

ЧАША

холодна пустеля обруса
самотне застілля нічне

страшна і найбільша спокуса
що чаша тебе обмине

нашіптує страх чи диявол
рокований шлях обійти

коли відрікаєшся правил
тоді відбуваєшся — ти

молитву лякливу і кволу
всотала стражденна земля

чому ж тоді чаша
по колу
повз тебе
крізь тебе
кружля

* * *

звівся дим розмов
порожньо й тихо в місті
і не застала знов
днина благої вісті

сниться небесний син
в кожному убогім домі
тільки не спить один
вождь у важкім шоломі

він передбачив мор
він перемиг потвору
збив колодки з комор
блазнів зігнав зі двору

вдарив у грізний дзвін
і поділивсь виною
першим угледить він
янгола з новою

що ж наречем вождем
років іще на двісті
може якраз діждем
днину благої вісті

НІЧНІ ГОЛОСИ. III

Богданові Рубчаку

Зав'язалась обірвана нить.
Місто спить, а свіча мерехтить,
як пророцтво старе й невмолиме...
Це чії голоси завели
ту розмову до рання, коли
відчинити дверей не могли ми?

Я тоді оповісти не вмів
про надривний опівнічний спів,
од якого душа не відтане,
про покручених літ лабіринт,
про іржавий невидимий гвинт,—
це ж бо теж батьківщина, Богдане.

Наче віск, на якому вона
відбивається, грізна й сумна,
опечатавши миршаві рими,—
тихо скапую зі свічника,
хоч не відаю, сила яка
промовля голосами нічними.

Є один поміж них — наче твій:
шурхотить, ніби древній сувій,
клекотить і димує в гортані...
Задихнувшись мотивом крутим,
я прикличу його — перед тим,
як зачиняться двері останні.

Століття за вікном свистіли, ніби стріли.
Сиділо за столом їх троє. Мовчком.
Вже випили вино і жданики поїли,
та не зійшла звізда й не відступила тьма.

Один промовив так: «Не рахував років я,
чекаючи на вість, ковтаючи слова, —
урвався мій терпець!» — і впала на руків'я
дідівського меча правиця лісова.

«Цить, — інший відказав, — усе в Господній волі,
молися, сподівайсь і ворогу прости...»
Торкнулися чола — і — падолистом — долі
неквাপні, воскові, пергаментні персти.

На ноги враз — об'а: вже віще сяйво лине,
вже чути голоси царів і пастухів!..
А третій все мовчав. Не впало ні краплини
зі стиснутих його дірявих п'ястуків.

Сиві гриви зірниць,
вузлувата дорога...
Чую клич: «Озирнись!»
Озиратись — на кого?

Лиш опока золи —
золотими степами,
що всуціль заросли
соляними стовпами.

Під копитом змина
понадземна відплата
і старі письмена,
і письменята.

Незатуплений гнів
підтинає коріння
До комонних огнів
промовляє каміння.

ЛИСТИ

хмару як Лист розірву блискавка
допоможе літери у траву
боже

що ці глухі письмена вміють
про мене сказати доля вина
мати

інший конверт розірви інше письмо
несхоже богом ти був не людей а трави
боже

ти їх творив завидна та проростив для
розплати ніч трав'яну де хоч краплю вина
мати

в'язь попідземна густа хто прочитати
може третього жду листа
боже

КОВЧЕГ

виклав козир
останній а потім і хрест
і чирву та скінчилась колода
й удатніші картярі зіштовхнули тебе
у вирву де ні серце ні криж
не засвітять зорі

у безодні яка
твій захмелений зір відкрила
ти вжахнешся попросиш відплати
я жду прихоть але здіме твої
вже безплотні крила понад ліс і степи
Господь

і розверзнуться небо
й лайном та гноем заколотить закрутить
безжальний вир і можливо
знайдеться кому називатись
Ноем і напевно врятується знову
останній звір

ти злетиш
аки птах над потопом
у ковчезі уздриш свого
двійника він загинув під Берестечком?
під Конотопом? а різниця йому
яка?

ХМАРИ

ці хмари посивілі
неголосні
немов матері бліда кровотеча
із ран навесні у срібній корі
нап'юються блідою
і села й міста й німі передмістя
на кого росинка впаде
золота з майбутнього листя

ці хмари пробач
і простити зумій
міста-упирі затягнеться рана але
не в земній в небесній корі
в тамтешньому лісі
нікого ніде нірвана імлиста
на кого ж червона краплинка
впаде з колишнього листя

ПРИВИДОНЕЧКА

і впадуть небеса   бо урвуться
жеровних димів перегнилі ворізки
і не висохне чорна роса   і проміють
свій зір василіски   вгледеш
пліснявий час   вчуєш сплюснутий луснутий
голос   загуркоче каміння гримас
і на голому черепі виросте необрахований волос
і заливши захланну утробу   останнім
у світі вином   дослухайся
жебраче   за останнім у світі вікном
привидонечка плаче

ГРІШНИК

Євгеніві Пашковському

Господь мене простить: неправедно я жив,
але любив лиш тих, кого любити права
не мав. Ї не тікав од віршів і ножів.
Ї від хреста свого: рятунку, як Варавва,

в народу не просив. Отож Господь мене
простить. За чорний хміль. За білі руки й плечі.
За навіжених птиць. За небо кам'яне.
За яблуко, яке — мов голова Предтечі —

скотилось на таріль... Отож, кажу, Господь
мене простить, либонь... А не простить — не треба:
змете ганчір'ям тим, що називалось — плоть,
огризки і слова із кам'яного неба.

БАЛАДА ПОДОРОЖНЬОМУ

Важко йти? —
таж не викинеш,
ніби з бесаг
зайвий мотлох,
ці дальні кути,
ці видіння,
зашиті в старих небесах,
як у шапці таємні листи,
що засмоктують зір,
що завалюють слух —
і нестерпно й на зір і на слух...

О, не янгольський м'ятний прояснений дух —
темний рух звірини й завірюх!

Важко йти? —
таж не виб'єш,
як шибу з вікна,
це обличчя,
щоб влізти у дім,
де в чужому теплі
одійде, як мана,
все, що ніс у снігу молодім.
Може, стежка навспак?
може, крок твоїй невлад
зі століттям —
важкий, та невлад?

А воно і законних своїх, і байстрят
обніме, як нічний снігопад...

Важко йти? —
обніме, заколише... зі снів
все провіда —
лукав не лукав —
і розкаже, чий письмена ти носив,

де блукав
і навіщо блукав,
і тоді
з торжеством на омитих устах
ти зведешся!..
а вишепчеш — страх:

що, як витрусиш тільки струхлявілий прах
із легких переможних бесаг?..

Прийшли і з найдальших дворів.
Безмовні. Незлі. Темнолиці.
І хтось до юрби говорив,
як столярів син до блудниці.

Схилявся до тисячі ніг.
Вдивлявся в розкопані вічі:
не гнів, не ридання, не сміх...
Ну хоч би печаль на обличчі!

Покірлива. Тиха. Незла.
І щастя, й каміння — потроху.
Пішла... і повільно лягла
у скошені трави й епохи...

Хтось ще озирався з імлі,
зникаючи, — вольному воля.
Зате не зупинять, коли
вертатимем з вічного поля.

БІЛА НА БІЛОМУ

Всі візерунки забав молодих,
зорі молочні й пульсуючий сніг,
птиці-тайниці й поріг-оберіг,
складки родинних легенд — як любили,
їх розправляти!..— й дитячий бедлам
віршів,— усе, що лишилося *там*,
вишите нашим безпечним життям,
як подолянкою — білим на білому.

Чи не запізно ти, часе, явив
нашому зору видіння снігів
мертвих і скорбних? Який іще Див
кликати буде на дереві зітлілому?!
Попіл предвічних одеж і звитяг,
птаства і людства, колисок і плах —
в небі, на ядерних рваних вітрах...
Як у Малевича — біле на білому.

Тож від якого ти білого сну
плачеш, кохана, в годину нічну?
Як тобі давнє шиття поверну?
Місячне світло з небесного виламу
складки сорочки тобі розправля...
Сміх звіддаля... і ридання здаля...
Спи як земля... і не спи як земля...
біла на білому... біла на білому...

Це таки не фантазія,
ти знайшов таки в лісі підкову.
Одшкрібаючи з неї засохлу твань,
знав, якої масти був кінь,
бачив дим вечірнього вершника,
чув, як роки потріскують.
Ти, напевно, впізнав би
й коваля, що того коня підкував, —
упізнав би за приповідкою чудернацькою.
Може, вибрав би йому й імення,
а також узір на сорочку...
прикликав би з лісу й жінку,
яка вишила той узір.
Як волосся її пахло,
які ящірки з-під ніг миготіли,
коли бігла до кузні, в долину!
...І дарма, що того ж таки дня
загубив підкову —
зате достеменно знаєш місце на одвірку,
де мав прицвяхувати її —
на щастя.

ПАМ'ЯТНИК

«Я пам'ятаю: пам'ятником був...»
Той чоловік, одягнутий убого,
читав ці вірші, не просив нічого,
лиш кинув ідучи: «А ти — забудь».

Ти посміхнувся... Та небесний зсув
вночі змішав роки й зірки, і в тиші
ти схаменувся, вже прошепотівши:
я... пам'ятаю... пам'ятником був...

ДИВА ОБИДА

Стали над прірвою — хто потойбіч?

Темні обидва.

Плакала в ніч із коханих облич

Діва Обида.

Хтось упаде — бо немає для двох
місця на світі.

Душу якого заманює Бог

в порвані сіті?

Вже прикипіла до тисячі пліч

траурна бинда...

Кликала пріч із пекельних сторіч

Діва Обида.

Вже перейшли чудеса і хрести,

нетрі і скали.

Люто гнучи задубілі хребти,

що там шукали?

Вішого слова? погібелі? чи

їдла для билла?..

Ще озирається, нитку рвучи,

Діва Обида:

може, душа, спопеліла дотла,

не озвіріє...

Чом же ти ймення Обиди взяла,

Діво Маріє?

А те, що живий,— серед ночі засвідчує страх.
Розбитий, мов пам'ятник, бачиш у снах однооких:
останнє кохання тремтить на підземних вітрах
і вірші останні стоять — як форелі в потоках.

І знов, осідлавши комету (чи, пак, помело),
зникає епоха (чи, мовлено, тисячоліття).
Навіщо нам третя? Вже дві пишногрудих було,
а прийде — якась вертихвістка, німфетка, Лоліта!..

Вона не зазнає болотяних навіть Лукроз:
обшарпанним страхом остання Лукроза накрилась.
Неначе склоріз, обтинає нам пам'ять склероз.
Тому — на Голготу юрбою: мов півчі на крилос.

І що залишилось? Доцмулити вистиглий чай,
поставити вірш — як свічу незабутому предку,
махнути рукою кометі (її на неї): прощай! —
і хоч позирнути... хоч оком одним... на німфетку...

* * *

Нікогісінько не візьму
із собою. Хіба, мов каліку,
проведу коляду крізь юрму...
Про печаль оповісти велику —
та не знаю, кому.

Самовитіє самота,
сумовитіє найсамотіша...
На мої білостінні міста
впала темна утомлена тиша —
ніби тінь від хреста.

О мелодіє молода,
я повірю, що ти незвичайна,
я зйду, як під землю вода, —
лиш твоє освітила б звучання
золота коляда.

Радісно й покірно серед ночі
вибігають голоси діточі
навперейми вовчому виттю...
Той, хто не сміється і не плаче,—
до божниці спиною: неначе
прикликає предків на кутю.

Він не має іншої мороки,
він не чує — відчуває кроки:
на снігу — сліди! Та всі навспак...
Де небесні, де підземні душі?
Чом вони вдають, що їм байдужі
музика і слово, мед і мак?

У які глибини й високості
йдуть повз нього довгождані гості?
Скільки вже недоспаних століть,
знаючи, що кожне з них — зимове,
у поганським беззаконні мови
до божниці спиною стоїть?

Голосіння вовче і дитяче...
Той, хто не сміється і не плаче,
провалився в сон, як у замет.
Янгол схарапуджено літає,
пошепки з холодних вуст читає:
музика і слово... мак і мед...

В'ячеславу Медведеві

Ми надійшли — чи скопом, чи вертепом...
Чужинським морем, наче нашим степом,
пливуть віки.
Церковка на горі — немов дозорець.
Летить над світом Юрій Змієборець.
Біжать вовки.

Вертаймося на рідне попелище:
надземні — вгору, а підземні — вище,
а вершник — вниз...
Дракон волає. Дим валує з пащі.
Марноти — марні. Плазуни — пропащі.
Спасенний — спис.

Він у твої також уцілить груди,
бо добрим цей останній міт не буде:
на скронях — сніг...
Із лабіринту виходу немає.
Поезія — Медея, що вбиває
дітей своїх.

Їм любо це. Не треба їх жаліти.
Хай замість них ростуть у небі квіти
й легкі хмарки...
На злій землі, в опівночі похмурій
жене коня у піднебесся Юрій.
Летять вовки.

Ігореві Калинцю

У дні безхлібні та безводні,
в позатойбічному кутку
слова роїлись у безодні,
немов чаїнки в кип'ятку.
По сей бік, одігнавши відчай,
до кого скажеш: «виручай»?..
Отож заварюй — і зазвичай
передавай по колу чай.

Нехай у давньому вертепі
нові цигани йдуть, нехай
падуть сніги на гори теплі,—
передавай по колу чай.

Ні, не живу і мертву воду —
з безодні, де киплять віки,
п'ємо затруєну свободу
по два ковтки... по два ковтки.

При каганці осіннього листка
ні розігнати, ні благословити
слова: прибились, наче неофіти...
Невже за ними правда? І яка?

У деревах, де ріща і зола,
зникає міра... й даленіє віра
в те, що при цьому корені сокира
покладена не Господом була.

Ще від добра чекаємо добра:
не зла, не вража... і не окропила...—
та балухатим оком некрофіла
прийдешнє із засади позира.

Авжеж, тисячолітній листопад
вкриває спорожнілі п'єдестали...
Але від цього ближчими не стали
гетьманський сад і Гетсиманський сад.

Останній біженець із різдвяних легенд,
я переселений в Об'явлення Івана...
Розповилася порожнеча безнастанна.
Розмився слід і розповсюдилась омана.
Розбився світ, як череп'яний глек, ушент.

Уже наповнюються сім Господніх чаш —
мені роковано надпити кожную чашу...
Зваливши згарища на спину черепашу,
виходить темна звірина на темну пашу.
Страшуся присуду: «Ти з нею. Ти не наш».

Та як не вірити караючим огням,
коли близнята виколисує блудниця?..
Благословенна непоступлива десниця
Того, Хто прийде. Але все ж ночами сниться
Той, Хто прийшов уже.

Хто не з мечем — з ягням.

Ця стерня не коле —
стелить сизокрило.
Це прокволе поле
попином вродило.
Скільки збіжжя пере-
віять довелось!..

Сіють чорнопері...

Via Dolorosa.

Чолобитна челядь
кров зі столу змила.
Сутінками стелить
сатанинська сила.
Підніміть повіки
Вія-малороса!
Маски і музики...

Via Dolorosa.

У небесних полях чорнокрилий тюльпан,
чорний щит на черлених воротах,
незалежний вішак, незворушний жупан
і неправда в казках косоротих...

На світанку — закислі свої продери,
по сніданку — читай на зарінку,
доки в книзі віків довгоруки вітри
перегорнуть останню сторінку.

А тоді — жebони, гомони, говори,
допивай побрехеньку до денця...
Тільки ж ліс попід сивим верхів'ям гори —
як зелена пов'язка чеченця.

Тільки ж тіні з осель попідземних ідуть
у небесні поля...— і довіку
не впізнають ні зору твого каламуть,
ні твою доброту без'язику.

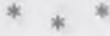

Вже не стачить старих підошов,
але й путь недалечка.
Ось, неборе, і ти підійшов
до свого Берестечка.

У городі — одні пирії,
понад городом — хмари.
Повтікали із бою свої,
а казали — татари...

При паркані — лише жалива,
при душі — порожнеча...
Може, ці сиворунні слова —
тільки шкура овеча?

Може, ікла іще не тупі,
не урвалась вервечка,
і лише бракувало тобі
для душі — Берестечка?

Тарасові Федюку

Здається, так було одвіку:
глухий паркан... руда трава...
І знову, мов земля об віко,
об душу стукотять слова.

Скрегочуть заступи — допоки
заходить сонце,— а вночі
циганитимуть сни на спокій,
як на півлітру копачі.

Вітри в далечині порожній
шкребуть кущем, немов ключем,
а випадковий подорожній
ворота підпира плечем.

Блукає іскорка в цигарці,
над очі вечір нависа...
Сухим крайчиком на чарці
лежать на водах небеса.

Івану Драчеві

Століття — в зачарованому колі,
немов у скриньці втомлений вертеп...
Там, де розсипав Бог насіння волі,
розкинув руки захмелілий степ.
Ще не світало в нім. Ще глупа ніч в нім
гуде гуняво, ніби тятива,—
і не одного в маренні панічнім
холодний піт стрілою пробива.
А хто не спить — і ті зоднаковіли:
їм у безсонні сонячно й у сні...

І тільки Слово стереже могили —
як мертвий скіф на мертвому коні.

Пощо ж у мушлі шепоти химерні
про край, де Бог умерти не велів?
Там затишно мелодії в таверні
й поетові у списку кораблів,
там воля — безконечна і бездонна,
там кожен вільний — скіф і гречкосії,
там по сеї день тризубом Посейдона
вершиться влада віршів і стихій,
там древній запах молодого тіла
спалахує від погляду, як хмиз...

Там Змієборець (мушля шепотіла)
трима свічу в десниці, а не спис.

Ніч настала — немов на Купала:
велеможна, тривожна, в'язка...
Потойбічна ішла википала
зі старого, як дим, кавника.

Шибка відблиски сонні ловила,
ворушились у стінах гвіздки,
перешіптувались мальовидла,
переморгувались свічники...

Через дальні глухі перевали
плентав голос — голодний спудей.
Вовкулаки-віки виривали
слово з вуст, наче серце з грудей.

Сиве дзеркало, томик Целяна,
крик совиний і кроки сновид...
Не просвічував крізь порцеляну —
мовби папороть — ранішній світ.

ГЛОСОЛАЛІЇ

Істинно кажу вам
трава істинно кажу
вам вода істинні
кажу вам слова допоки
горить звізда

перші запільний пил другі бездонний плач
треті обсядуть небесний стіл коли
просурмить сурмач істинно кажу вам
огонь істинно кажу вам земля
істинно не з лона кажу з долонь
пробитих вам немовля

даремна хода тверда не тут
освітить межу заповітну
словозвізда
істинно вам кажу

перші з-під ніг пилюга другі пилки із крил
треті кому звізда дорога обсядуть
небесний стіл голос там не з
бездонь сурми не звіддаля істинно
не з лона кажу з долонь
пробитих вам немовля

КСЕРОКОПІЯ

Ірині

ми будемо жити
на тихому-тихому березі
в дитячій іще не наляканій
єресі неначе у Форосі
в еросі недремний наш страж
нескінченний наш серпень
відбитки засмаглого тіла твого
роздрукує на теплім піску як
на ксероксі тайнопис
солодкий клинопис коліна
і лікті і вузлики
гулки переповнені віщими знаками
вулики допоки в медовій імлі
у знемозі я наше несправжнє минуле
як Трою розкопую
читає при місяці янгол пішану
твою ксерокопію

Впізнай оракула в кущі,
торкни його кошаву руку —
і пригадає він тебе...

Від Києва твої дощі
у потойбічному керунку
ідуть, мов арії в Тібет.

Тернова гілка їм колись
усе достоту прошептала:
і спів надривний лісовий,

і колисковий скрип коліс,
і довгу, ніби ніч шпитальна,
молитву, згорнуту в сувій,

і ересь очманілих міст,
де місяць в небесах — неначе
відбиток склянки на столі,

й оманливий манливий хист
розчути, як над нами плаче
Творець у храмі її у скалі.

На просіках віків і пуш
згасають світляки арійські,
гниють короґва і кора...

Ще споглядає віщий куш,
як рвуться дощові ворізки
по той бік Лети і Дніпра.

На столі —
не кутя,
а коливо.

Ся рождаєш, Господній сину?..

В задубілу опівніч голову
опускаю, мов домовину.

Поминальні обруси стеляться
під заплаканою звіздою.

Хто покликав батька
з хурделиці
потойбічною колядою?

Легко двері він отворив...

Я в ті двері шошили грюкаю!..

Із руки родових вітрів

я паду вже

на нього

грудкою.

Вони й восени ні на кого не схожі,
ці пізні похресники, внуки Дажьбожі,
самі не свої і свої не самі.

Сидять, оковитим теплом оповиті,
бо так їм незатишно в білому світі,
неначе Пілату в Святому Письмі.

То здмухають пил зі старих мальовидел —
і здійметься вихор, і доля, мов ідол,
почне видибати з глибоких століть...

То видмунуть присок із горла і горна —
і воля, здавалося б, нерукотворна
в повітря, мов церква чи пташка, злетить.

Недовга була розлука:
під твій опівнічний дах,
немов у ковчег голубка,
вернулася птиця-страх.

Пропіяли півні треті...
Вселенські болі й жалі,
як герб на дрібній монеті,
красуються на чолі.

Удосвіта сльози теплі
у пригоршу позбирай.
Змасти заржавілі петлі
скрипучої хвіртки в рай.

Сорок — це сором, це погляд вужа,
київський скрекіт...

В сорок зненацька вночі найжджа
проза, мов рекет.

Тою, що найсолоніша знов,
як не збрехати?..

Речення бриголови, немов
хлопці з «бригади».

В сорок буває пригода й така:

мізер морозу,
вечір, бруківка, обцас... і «швидка»
в галицьку прозу.

Там персонажів — на том і на рік,
теми ж — локальні..

Врізався Львову в каварняний бік
лікоть лікарні.

При сороківці поет-маніяк —
«prozit» при морсі...

Доля підморгує, ніби маяк,
прозі приморській:

доки ти в глоріях чуба купав,
струнами бринькав,—
десь мудрагель-одесит відкопав
золото інків.

Нумо в прозорий прозовий експрес,
сороканіжки!

Жменька ж вар'ятів, упавши з небес,
дибає пішки.

В пісках зашиті, немов у пасках,
віші воання.

Сорокалітнє блукання в пісках —
аж до заклання.

Сорок — це морок, це посвист ножа,
часу і слова,
ще не безмежжя і вже не межа —
це післямова,
післялюбов без гріха і гроша...
Наче в «Токаї»,
сорок — це корок... а клята душа
все ж витікає.

Коли світанок давні вірші
сховає, мов листи за мисник,
а віщі вірші — ще давніші —
у голові моїй замісить,
тоді повільно і свавільно
шаленство зійде, наче тісто...

І де на світі божевільня,
в якій мені не буде тісно?!

Коли вечірне сонце згасне,
бо вже натомиться палати —
як сосна, дерево невласне,
— тоді в кімнату чи палату
ти зайдеш, ніби випадково,
по голові дурній погладиш...

І зніміє поруч слово —
мій духівник і мій наглядч.

— Філософ! — кричить зверху.
Дуже незвичайно, зобачивши,
туди, вранці, вранці.
Дуже це в тіло твоє купив,
стороння бривилась,
але віддана — чинити жодних
зверств не вміє.

Німа в цюсторонній кімнаті мастрос,
парокладує!
Життям в чужині утанься у мілес,
зобачивши.
В якийсь дивний, тільки у гасках,
чужі вилася.
Сорочка вліт — буриння в дилас —
як до вилася.

Леонідові Талалаю

В рипучих снігах, як у древнім ридвані,
хитається вік,
і гості неждані в оселі різдвяні
спішать звіддалік.

Здаля, із далека, в яким до одвірка
чужої землі
тулили чоло і продихали зірку
в сосні, мов у склі.

А те, золоте, що з народження плаче
в тутешній імлі,
черкнуло склорізом по небу — неначе
крилом по землі...

Чорна чаша наповнена вщерть,
і воістину нас небагато...
Що ж сорочку, пошиту на смерть,
одягаєш, неначе на свято?

Перевідано друзів і рід...
Шаленіють в кишені дукати —
ти виходиш у світ із воріт
воріженька свого шукати,

щоби ніч празникову оцю
з ним удвох проблукати шинками
й наостанку шматками свинцю
обмінятися, мов крашанками.

Тут не знайдете мене ви.
В найглухішому кутку
маю море я серпневе
й точну дату на квитку.
На удачу є підкова,
на рибину — рвана сіль...
Зрідка слово випадкове
їжаком прошурхотить.

Проглядає тут крізь воду
кожен камінь і молюск.
За голодну душу глоду
як умію помолюсь,
за чужу: поперла в хашу —
а витала б між олив...
От лише свою пропащу
не втолив, не відмолив.

Солодкаві, мов цукати,
і гіркіші від цикут —
ви лишіть мене шукати:
я недовго буду тут.
Знову я втечу, панове,
і в тамтешній темноті
небо матиму тернове
й точну дату на хресті.

НІЧНІ ГОЛОСИ

Василеві Герасим'юку

Ці нічні голоси —
ці закинуті в моторош митарі —
комірчину твою не забудуть,
проси не проси:
ти накликав їх сам,
їх шукав у вселенському гармидері,
і на вбогу свічу
прилетіли нічні голоси.

Потаємні вони —
а тобі закортіло катренами
розікласти по аркушах їх —
о свята простота!
Але вбивць голоси
прикидались тоді убієнними,
а пророчі слова
заповзали вар'ятам в уста.

Ти благаєш тепер:
«Удостой мене іншої напасти,
а не хору нічного
провидців, катів, гультяїв...
Їхні гімни й прокльони
хіба увібгати в анапести? —
кожен — щось утаїв.

Кожен — сповідь і лжу
на зап'ястях вузлує, мов ретязі,
не втекти
ні в подільські поля,
ні в карпатські ліси...
О нічні голоси,
ви й під землю також доберетеся!
Загніти мені слух! —
наближаються вже голоси.

Це покличачі —
знову мені загадати на розпити?
Чи вославили знов мудреці
празникову зорю?
Де чії голоси?
Чом усі переплутались, Господи?!
З усіма говорю —
наче відаю, що я творю».

ВІД'ЇЗД

Я від'їжджав і оком астролога
допитувався в зір — яка дорога
мене провадить у майбутні дні.

Микола Зеров

Зорі дрібні одійшли —
як суниці:
птах доклював, що не визбирав люд.
Ні вечорниці, ані власяниці
в коло обранців
не впишуть приблуд.

Час вирушати, о лицарство вперте,
пристрасті наші були замалі,
наша сторінка дописана — verte:
«Ми не поети.
Поети — в землі».

Попри такі пасторальні гуральні,
повз гробівці, на яких не клялись,
ми від'їджаєм —
і знаки астральні
чвиркають, як чиряки, з-під коліс.

Звісно, вернутися нас не просили,
звісно, не зорями зверстана путь...
Господи, дай же ти кожному сили
жінку в ранковому місті
забуть —

жінку, що вчула
на березі Лети
наших дітей ненароджених крок...
А з-під землі повиходять поети —
знову дорогу спитають в зірок.

Та не в сунічних —
доволі їм літати,
в тих, що злетіли з пекельних багатів
і над рікою і містом, як діти —
голі, малі, перемерзлі,
тремтять.

Та не в сунічних —
доволі їм літати,
в тих, що злетіли з пекельних багатів
і над рікою і містом, як діти —
голі, малі, перемерзлі,
тремтять.

Та не в сунічних —
доволі їм літати,
в тих, що злетіли з пекельних багатів
і над рікою і містом, як діти —
голі, малі, перемерзлі,
тремтять.

Та не в сунічних —
доволі їм літати,
в тих, що злетіли з пекельних багатів
і над рікою і містом, як діти —
голі, малі, перемерзлі,
тремтять.

«дивовижні пейзажі» —

гортаєш туристський буклет
перед сном кольори Біломор'я покажеш коханій
принагідно згадавши що там помирали останній
кошовий (це за часом) і перший (за даром) поет

а хіба тільки там а за рідне вікно подивись
а на крівці чийй замісила доба калача нам
«берестечко поезії» — мовив колись галичанин
літ на тридцять прозрівши униз —
і на двадцять увись

ну трафунок такий ну такий трафаретний трофей
золотого століття — вподібнилось ветхим сусідам
ну яка нам різниця кого і за що салоїдом
самоїдам на сміх нарече містечковий орфей

землю ти замела непроламна рекламна зимо
але пляма на мертвому небі — невже вона біла
(дивовижний пейзаж...)

білі плями засмаглого тіла...
неодмінно поїдем колись... а тепер поспимо)

Василеві Фльорку

блажен хто поділив на чистих і нечистих
 роди і племена живий і мертвий люд
 хто сходить на костер по празникових числах
 а в будні сам вершить сліпий і чесний суд

блажен хто вірить нам і кожній нашій титлі
 поштиво зазира в поштовий синій храм
 де апетитно так оракули петитні
 вістують що було — борам і таборам

блажен хто зрозумів густу зимівлю світу
 не квапить рішенець не преться на рожен
 шанує Заповіт чита Бгагавад-гіту
 і знає геть усе — хто блазень хто блажен

а хто ж отой мовчун — нічий і споночілий
 творця невдалий жарт? корова на льоду?
 віки його знайшли і міткою нашили
 старезну коляду на спину молоду

отямся хто блажен жени його з порога
 поткнеться до коша — негайно відкоша
 бо в нього зла й важка а все-таки дорога
 затюкана й дурна а все-таки душа

СНІГИ

впали сніги
вкрили могили
тих що борги
не доплатили
віща зоря
згасла не швидко
слово згоря
диму не видко

тануть сніги
вийдуть сухими
не вороги
не побратими
віща зоря
в тихій скорботі
слово-байстря
кляпом у роті

линуть сніги
у безгомінні
хто до ноги
вибілив тіні
віща зоря
грізно палає
слово-звіря
полям петляє

НА СВІТАНКУ — ДО ВИРВИ

Виходиш неначе вдосвіта,
хоч маєш підозру: вода якраз поночіє,
і знов на березі чутно:
пугу, пугу! — лице при місяці,
братове на місяці — з якого такого дугу?

Отам, де вирва, не реліквій шукаєш —
суниць.

Народжений перед війною,
невже ти певен, що повторити зможеш
услід за древнім китайцем:
одежа тонка — потрібно зігритися,
намалюю картину — заплачу за вино,
а більше нічого не вмію?

Отам, де вирва, якраз не сниться
жахить.

Не квапся — тобі ще зарано,
ще дика груша не впускає пташок у груди,
прислухайся: стук у двері;
на поріг ступає — століття гасить,
засвітить — у дерев'янім цеберку
оберемок засохлих троянд...

РІЗДВО

множиться зоря
у твердих снігах у дзеркальних мурах
і з дороги збилися
тріє царі у маскхалатах

ясна пані
клубок розмотує вузлики тихо зав'язує
стомлений тесля дрімає
при шербатій сокирі

око ліхтарика
вихоплює з темряви велетенські ясла
обігрілося немовля
під боком у мінотавра

ПОКРОВА

Він стоїть серед листя,
серед чотирнадцятого жовтневого дня,
а тепер уже — вечора,
і над ним,
серед листя,
серед чотирнадцятого жовтневого вечора
стоїть холодна зоря:
*як гніздо над урвищем... — подумав,—
ні, як переможець над змієм...*

Він давно зненавидів
наркотичну звичку до порівнянь,
бо давно зрозумів,
що вони —
всього лиш зручна нагода
не називати речі справжніми іменами.
Але це листя, цю зорю
він боїться назвати...

Він пам'ятає
інший жовтневий,
інший чотирнадцятий день:
голосу повного,
прозріння дитячого,
коли імена, роки, таємниці
були йому явлені...
*мов Діва Пречиста
блаженному старцеві...*
Тоді він усе назвав —
навіть дорогу до цього листя,
до цієї зорі.

Тому
він тепер не збагне:
з якої причини серед листя,
серед вечора празникового
прозріла душа
голодує...
немовби студентка на площі...

Він чує радісні голоси, вітальні вигуки —
і ловить губами холодну зорю,
що кружляє в золотій заметілі.

Він знає:
ніколи вже не повернеться
в той інший жовтневий чотирнадцятий день,
коли в розмові про смерть
зблискували очі й шарілися лица.

Він знає:
не здатен на роль переможця.

Він відчуває,
що мав би шукати інші слова,
аби відхилити від себе студеного списа зорі,—
але на думку спадає тільки одне: *Покрова...*

ЗЛОЧИН

Невже є злочином, який з дзвіниці
гуде, отой від Бога даний хист?

Юрій Клен

Він — освічений сич, а змурашена ніч
зір таким одбирає; він — янгол-хранитель
тих вар'ятів, які вирушають на січ

ще й сьогодні, забувши про цезарів кітель
на старому божку і новім образку;
він — кульгавої волі старезна обитель;

він у світі стримить, наче ключ у замку,
та його обертає лиш Божа десниця —
випадково, раптово і раз на віку;

він — оскома, він — сон, що ніяк не досниться,
говіркий бумеранг потойбічних епох,
плащаниця ганьби і звитяги дзвіниці;

він — у книзі любови страшний епілог,
він — любитель у річці підземній купатись,
ненависник облог, золотих перемог

і не в'язень — уродженець острова Патмос;
він — льошник молодий з урожаєм старим,
він — печерний завал, у який не вкопатись,

битий шлях, мокрий дах, оперезаний дим;
він — літаюча паля для власного духу,
мідний бик для сумління і ватра під ним,

сластолюбний язик, що смакує макуху,
властолюбне стебло у теплицях темниць,
трепетлива свіча, що цвіте в завірюху;

він — смішний галаган, передвісник зірниць,
він — страшний балаган, ярий ярмарок масок,
він — правитель п'яниць у ярах попільниць

Сторінка 1. Висхідні. 1997 рік.
Том 1. Висхідні. 1997 рік.

і небесного Пастиря тихий підпасок,
ревний учень, гадальник на древній воді,
ніжний привид у теплих видіннях любасок;
він — отой, хто посмів у священнім плоді
обдивитись тайник — лабіринт червоточин,
перейти ним, вернутись назад — і тоді
оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

... і тоді оповісти про все... А хіба це — не злочин?!

Юрієві Тарнавському

Там, у садку, де здійснюються сходи
(я уявляю) в теплицю свободи,
в білій квіткарні чужого життя
янголи ніжні — няньки златоусті —
тиху молитву наспівують Усті:
слуха дитя.

Тут, у в'язкому в'язничному місті
(ти уявляєш) завулки імлісті
бунт виколисують, згадують про
княжі походи, колишні клейноди,
хрипло читають абетку свободи:
слуха Дніпро.

Там, у кмітливих садах металевих
(я уявляю), в дискетних деревах
лиш стрепенеться душа, як звіря, —
і захлинеться в солонім потопі,
і механізм розладна в гороскопі
дальня зоря.

Тут, у правдивім краю благодаті
(ти уявляєш) лежать сіножаті,
сититься мед, студеніє вода,
долю розгадує жриця-примула, —
наче цю землю іще не ковтнула
чорна зізда.

Я не засну, бо тешу хрестовину —
прицвяхувати уяву невинну —
і ненавиджу дурка-солов'я...

Ти не заснеш, хоч і пізня година:
зліва у грудях пече Україна —
стигма твоя.

На тій землі,
де ще почувеш восени троїсті,
де Бог ночує в кожному атеїсті,
де кожні вісті — як останні вісті,
якщо й незлі,
де ветхий міт
живіший од насущної мороки,
де мовчазні сороки і пророки,
де кожен зирить на чотири боки,
як Світовид,

де три свічі
не догорають у малім віконці,
де поріднилися бранці й охоронці
та знай панують у своїй сторонці,
де всі ключі
одних дверей
у райський сад не годні одімкнути,
де грішники цураються спокути
й висвистує свої злодійські нути
гіперборей,

на тій землі,
де час, немов чумак, іде поволі,
де честь в неволі, а не на престолі,
де ковалі близького щастя голі,
мов королі,
де срібну креш
на срібняки не проміняє злидень,
якому що не чарка — то й Великдень,
де кожен хутір — сам собі і Відень,
і Лондон теж,

де літня ніч
для поцілунку трохи закоротка,
де в скрині — і мазепинка, й пілотка,

де вірять у ворожку й Полуботка,
і, певна річ,
у віщі сні,
де пагорби — немовби зі Святого
Письма — жовтіють солодко і строго,
де жінка не чекає вже нікого:
не йдуть сини,

де всі слова
диктує нам осквернена могила —
і в тому їхня неміч, але й сила,
де знову лютим світлом закипіла
розрив-трава
в нічній імлі,—
там наші душі стомлені зійдуться,
молитвою, немов плачем, зайдуться
і шезнуть у століттях... а знайдуться —
на тій землі.

Богданові Рубчаку

Зав'язалась обірвана нить.
Місто спить, а свіча мерехтить,
як пророцтво старе й невмолиме...
Це чиї голоси завели
ту розмову до рання, коли
відчинити дверей не могли ми?

Я тоді оповісти не вмів
про надривний опівнічний спів,
од якого душа не відтане,
про покручених літ лабіринт,
про іржавий невидимий гвинт, —
це ж бо теж батьківщина, Богдане.

Наче віск, на якому вона
відбивається, грізна й сумна,
опечатавши миршаві рими, —
тихо скапаю з свічника,
хоч не відаю, сила яка
промовля голосами нічними.

Є один поміж них — наче твій:
шурхотить, ніби древній сувій,
клекотить і димує в гортані...
Задихнувшись мотивом крутим,
я прикличу його — перед тим,
як зачиняться двері останні.

ЛУЧНИК

Хтось метнув неминучу стрілу.

Олег Ольжич

відхекавши вечерю дармову
зібгавши постіль у чужому домі
він знову напинає тятиву
змінивши знак на ветхому шоломі

його стріла сяйнувши в небесах
означить де нові рови копати
його буланій о восьми ногах
він перескочить не одні Карпати

його зіниця плаває в диму
його рука не знатиме спочину

вже навіть янгол
подає йому
до хижої стріли
свою пір'їну

ПЕРЕД
«АВТОПОРТРЕТОМ ЗІ СВІЧКОЮ»
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ви хто щедро платив на відомий мотив
дань усім одноденкам
а на кручу зіниці камінні котив —
не клянїться Шевченком

хоч насунули смушком собі на чоло
правдолюбїє кволе
там де триста як скло товариства лягло
не було вас ніколи

під воротами звідки нема вороття
гримав попїл у груди —
п'ястуком каяття обчухрали життя
вас і завтра не буде

ані вдень ні вночі піднебесні ключі
не дістать окоренком

неспроста шукачів що ішли при свічі
ви лякали Шевченком

та не клятви кликуш і не платний кунтуш
у Шевченковім спадку —
а кошуля катуш а незгашених душ
піднебесна загадка

і хоча шукача водномить від ключа
ви плечем одітрете
але світить йому молоденька свіча
та що з автопортрета

Ось дім ваш застається порожнім для вас!

Євангеліє від Матвія

Гнізда птичі та нори лисичі,
олов'яне безлюддя олив...
У якому краю, чоловіче,
нині голову ти прихилив?

На якому правдивому диві
зрозумів, що не буде чудес?
Голоси, наче пси, шолудиві
славлять землю — тремтячу, як пес.

Чи боїться вона моровиці,
що вповзає у кров крадькома?
Чи на ній, мов на тій смоківниці,
споконвічне прокляття дріма?

Чи не втямив іще подорожній,
що слова його в жухлих віках —
наче в хаті, назавше порожній,
білі лебеді на килимках?..

Знає все — бо веде за собою
не одного сліпця й байстрюка.
Зайві тут чудеса: під стопою
не прогнеться залізна ріка.

В час державців, добром одержимих,
і суціль непорочних зачать
він зрива реп'яхи з одежини,
наче Агнець —
останню печать.

хто добра не хотів той пішов не зі злом
платонічний бедлам тектонічний розлом

як із пальців цигарка чи з ратуші тать
він під ранок зі світу цього вислиза
непридатний для затишку хатніх багать
як для Божого царства дитяча сльоза

цей просипаний попіл на плаття — оцей
сюзерен простаків — безпросипний катрен
цей банальний блукалець — клієнт для Цірцей
і невдячний глушмак для сиріток-сирен —

він іде — однією рукою змахнеш
на прощання — затулиш лице обома
а коли потьмяніє відспівана креш

зрозумієш тоді що його вже нема
і земля не сповзе з іграшкових китів
бо пішов не зі злом а добра не хотів

ДРУГОВІ

Омиєш душу ввечері в Дніпрі.
Прихилишся, немовби до стіни,
до пісні — наче пісня на порі...
XX вік. Останній день весни.

Хто перекаже, на яким суді,
хто вишепче — без свідків, уночі —
ці відблиски багряні на воді,
заламані, як руки, ці корчі?

Зникають голоси — як письмена
зникали древні... як у хвилях тінь.
Ця пісня — «ні весела ні сумна» —
омиє ще котресь із поколінь?

Вони прийдуть у тишу боязку
і, може, вглядять у проломах стін
легкі сліди на мокрому піску,
вузькі очеретинки наших спин...

В опівнічній порі, коли Майстер коліс
відмикає стельмашню, а древній узвіз
випрямляється віссю,— здається,
що, як вивірка в колесі, впійманий час
мерехтить, кружеляє, залежний від нас,
і нічого без нас не стається.

Та не владний над часом ні Майстер, ні той,
хто запрагнув його осідлати, як ковбой,
ані той, хто в такій же гордині
повернути, мов ріки, затявся віки,
і дарма, що колобіг міцної руки,
наче гадина, звився в годині.

В опівнічній порі, коли другу тінь
зустрічаємо в темних завулках видінь,
чи літаєм у трунах пружинних,
чи йдемо в Вифлеєм, чи себе продаєм
(а любов у вікно зазира крадієм
і тиняється жах, мов дружинник),—
час

узвіз, як підкову, згина й розгина,
перепишує землі, плете племена,
подивившись на Майстра крізь пальці,
і німіє кимвал, і тьмяніє кристал,
і моделі пророків виходять з дзеркал,
і заходять у вічність блукальці.

В опівнічній порі, коли сильна рука
вивантажує мотлох душі із візка,
щоб котився нікуди й нізвідки,—
час вставляє в колеса галузки олив,
чи тоненькі свічки очеретяних слів,
чи перо чорнокрилої квітки.
І повзе неслухняно візок — вздовж ріки,
і стається — без нас, попри нас, навпаки...
І, хоч світ ненаситний, як Один,
але час колобродить,— і так, як колись,
обернути на вивірку Майстер коліс
навіть душу самотню не годен.

...По золотій стерні
Народних спогадів...

Євген Плужник

Їм несть числа. Вони ідуть
осіннім полем — древні, юні.

Вони
своїх упізнають
на фотознімку й на парсуні,
у кожній пісні та війні,
під полотном і під ватином,
у полум'ї та в полині...

І там,
де тіні мовчазні
повиті вічним павутинням.

Ідуть — не гвалтом, не в юрбі:
немов одним списом прошиті.
Уже ні славі, ні ганьбі
не перервать цієї ниті,
бо — непідвладні...
бо нема
між ними нижчих ані вищих,
бо їхній видих
перейма
і ратна золота сурма,
і глиняний дитячий свищик.

Косар услід за ними йде.
Віками слова не зронив їм,
лиш небо куце і тверде
здирявив грабовим руків'ям.

Чудний покіс! — ні колоска...

Це примха?

витівка стареча? —

тоді чому тремтить рука?

невже коса його важка

пошерблена

об порожнечу?!

Чи в косовиці на стерні
страшна й одвічна правота є?..

Сполоханий,
в грядущі дні,
неначе перепел, злітає
легкий мотив...
а скільки їх
з-під лева часу не воскресло!..

Невидимі, падають до ніг
— слова, пророцтва, плач і сміх —
і доля в'яже перевесло.

Покіс у видих, слід у слід —
отак ідуть. Сурма лунає
на той і сей осінній світ,
а свищик
лезо закликає,—
і захинається воно
могил священним кротовинням,
і змішується порошно
з живою кров'ю — бо дано
стерню пройти
не тільки тіням.

ЧОРТОРИЙ

Миколі Воробйову

Чуєш? — сіно шемрає в траві,
жовте у зеленім крекче тихо,
кряче ніж у мокрім рукаві,
в'юн пищить, казан туманом диха, —

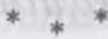
знов, Миколо, серпень і вогонь,
а мовчиш... Не клонуло на голос?
Таж на денці плетених долонь
роздуває жабра мегаполіс!

Не змигне бездумним ліхтарем
і спливе в безмов'я білим воском...
Не за молодим календарем
серпень — за апокрифом та Босхом,

і тому говориш — а мовчиш,
відтинаєш час, але не муку
словом, що розкладене, як ніж,
на колодку смислу й лезо звуку.

...Юшка збігла. Вогнище згаса.
Йдем по хмиз — можливо, розігрієм
сургучеві темні небеса
над серпневим темним чорторієм,

щоб колись дотошний вік зламав,
як печаті на старім сувої,
лиця риболовів, ребра трав
і хребет рибини воскової.

У місті замовлянь і мук твоїх колишніх
повечоріє сніг — і з'являться з імлі
і той, хто був хрущем і жив колись на вишнях,
і той, кого в чужій сорочці погребли.
Отам, під ліхтарем! за рік звертають... двоє —
не порізно ідуть! летять!..

І з висоти
побачать:
осипа
століття
білу хвою.
Каміння біле... сніг... чорнієш обіч ти.

І далі мене зариє,
там манієш ти
Дній омані
— ініт ініт
І ти мене зариє,
ош ініт
можеш ти мене зариє,
І мене
— мене мене зариє —
ош ініт ініт ініт —
ініт ініт ініт ініт ініт

Ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт
ініт ініт ініт ініт ініт

КОЛИ ПРОЛІТАЄ ЛИСТОК

Нечасто, але зустрічаю тут їх —
восени переважно,
коли западає узвіз
на самісіньке дно
золотавого глевкого туману:
медовари та зброярі,
кожум'яки і гончарі,—
хоч крізь них пролітає листя,
а крізь мене й мене не видно,
жоден лихого слова не мовить,
жоден як на зайду не гляне.

Звідки ця дивна певність,
що меди їхні
і для мене варені,
що дзбанки їхні
і мною биті,
що барми їхні —
й по моїх плечах,
що ніколи не виходив за душі їхні,
мовби за Вали Змієві?..
І згадую,
наче вчив мене хтось —
аби по смерті не мучитись —
листя крізь груди перепускати...

Чому ж, коли раз на осінь,
усього лиш єдиний разочок
пролітає крізь мене листок
і встигаю
зупинити його, назвати,—
одразу ж дивлюся
крізь себе на себе,
немовби на дурисвіта-фокусника,
що під оплески й регіт
виймає за вуха кроля
з порожнього капелюха?!

«ГОГОЛЬ»

СКУЛЬПТОРА ІВАНА МЕРДАКА

Ті мелодії печальні... Скільки, де їх
забував, як рукавички у шухляді? —
по камінних безгомінних колізеях?
у північнім демонічнім вертограді?

Ще належить перейтися хижим зором
темним бором безпісенних душ... а доти
обійтись не так фольклором, як декором,
тонко вчути, що печаль відгонить дьогтем.

Хто в червоних у чоботях на воротях?
Як вареник-самоліт — іще літає?..

Дві безодні:
груди в груди...
Смертний протяг
руки з пліч
у вись порожню
видуває.

* * *

Ти знов призначив зустріч — і не встиг:
роки перемело, як залізниці,
чи снилися дороги вищі...
Сни ці
не варті, певно, радощів простих —
не варті ані пташки на плечі,
ні учти
після виграного бою,
ні тих замків, з яких
самі собою —
з таких надійних! —
проросли ключі,—
але — не встиг...
І — ніби жартома —
говориш:
зачекай коли для стрічі
вологу шпарку в мерзлому сторіччі
продихають легкі вуста письма.

ХУДОЖНИК

він не знає чому
так раптово стало потрібним
яблуко на синьому нічному снігу
звідкіля взялися оці паломники
відступають на крок
знову підходять
намагаються уявити

що
думає мудрець
на звалищі потрощених скрипок
що
шукає метелик
на білій-білій гладенькій кістці

так
він потрібен
конче потрібен усім
наче на селі
загальний улюбленець
божевільний Яць із дальнього хутора
без котрого не уявляють свого життя
ось уже три покоління
статечних подоляків

вони полюбляють
вітатися з Яцем за руку
ловити жах у його зіницях
дивитись як довго він витирає долоню
об зашмульгані ветхі штани
на колінах лиш
не протерті

ВІДЛУННЯ

Хто мені повість, у які безодні
Углибає час?

Володимир Свідзинський

«Були такі люди —
опівночі в пралісі чули:
співає...
не два і не п'ять — кількасот голосів!
Тужливе таке, ворохобне таке,
проминуле...
А вийдеш зі сховку — стихає.
Відлуння віків».

Так мовила жінка. Так тато колись їй повів.

Якої зими
голоси ті в собі запечатав
розлупаний камінь?
Коли записав молодик
у зводи небесні
ридання — то плачуть дівчата —
і шурхіт шлеї —
то вузлує життя чоловік?..

Все чути — якщо ти у сховку не спиш і не втік.

Тікали — вони.
Від якої орди чи навали?..
Вітри валували —
та їх заклинали як псів.

У млі бурелому, у листі гнилому
співали,
хоч знали,
що вічних снігів не розтопить і спів.

Все чути — не кожному тільки. Почув, хто хотів.

Світло в камені
Прасований
оком важким і сліпим білокнижжям,
спресований
в камені й дереві, снах і снігах,—
опівночі
час вибухає під місяцем хижим
і піснею рветься
крізь тиші крихкий саркофаг.

Все чути — і в дальніх лісах, і на княжих горбах.

...Так мовила жінка...
а ти в напівтемній котельні
й у світлих покаях
на гріх, на біду чи на сміх
вигадував пісню,
слова прикликав не шинельні...—
ще видно, ще чути,
іди, поки падає сніг.

СВІТЛО В КАМЕНІ

Ніби вчора криницю
засипало листям по саму цямрину —
а вже двері в біле не прочинити:

каменя хтось

прикотив під поріг?

Шелестіння, кроки... — горищем нипає?

Голка, загублена влітку в сіні,
знайшлась: у долоні стримить.

Причилось, напевно:

немає нікого... Для кого цієї днини

все, що під листям і снігом, згадувати,

пшеницю терти,

горіхи лущити,

празникову сорочку в скрині шукати?

Що там горіло, мак чи калина? —
попелище на піврукава.

Буде всміхатися легко,
буде в острах вертатись, як у дівочтво,
всіх — малих і старих — поіменно скликати,

а світло в камені

засвітить для того,

кого не назвала... хто — єдиний — прийде.

Старим обрусом столу не застелим —
помислимо... і спалим, перед тим
процитувавши голосом веселим,
що навіть дим солодкий... навіть дим.

І догорить. І закортить ідилій —
і той, у кого ще хода тверда,
майне до жінки у сорочці білій,
до жінки — мовчазної, як вода.

А там, потойбіч диму безімення,
хтось катуляє через каламуть:
так добувають душу — не прощення,
так ноги обморожені ідуть!..

Немов його чекають на весіллі,
немов луна гуде на триста сіл
і свічники, на пісню здаленілі,
ще заливають воском голий стіл.

На такому снігу
навіть погляд сліди залишає.
Куди ж вони щезли,
до старого млина дійшовши? —
ті, кого він наздоганяє,
на гонитву найкращі літа поклавши.
Де ступаки — чоловічі, жіночі, дитячі?
Є ж поле, пранебо є...

«Не твоє тут засипано,
не твоє тут змелеться...» —
чує за спиною він. Озирається
і дивується: чий це голос?

Пройшли ж вони тут,
неодмінно мали пройти! — але як?
Статечно, поволі —
чи поповзом полем білим?
Урозтіч вибалками, яругами —
чи наче риба в нересті:
всі в один бік — до верхів'я,
всі як один — не розрізнити...

Йому здається, що кожного
знає в лице,
що запахи знає всі —
тютюну, молока, пороху,
поту...
Лише наздогнати не може.

На такому снігу
навіть погляд сліди залишає, —
невже поміж них не було
видющих?!
Чи вони у пранебо дивились —
і там даленіють їхні сліди,
запахи, обличчя, слова?..

Свистом він підкликає пса,
до старого млина дійшовши.

«Пройшов же він тут,
неодмінно мусив пройти!..» —
чує за спиною. Озирається
і впізнає власний голос.

НОВОРІЧНЕ

Сім'я зійшлася за столом.
Світив над батьковим чолом
оддаленілий дух живиці,
світили хвоя і свіча,
і з рушника,
як із куша,
зненацька вилітали птиці.

І білим листям
полотно
заколихалось, як вино
у тостах, доти небувалих:
за того, хто прийти не зміг,
кому, напевно, сниться сніг
в чужих пісках, у темних скалах.

Знадвору голоси пливли
до вікон —
як тоді, коли
була ще мама молодою...
це двадцять літ тому було! —
коли зненацька
на село
сніги упали з колядою.

Співали діти —
і така завія впала з рушника
в піски,
що кулі заблукали!..
І світло випито до дна.
І батько знов налив вина.
І решток
вихлюпнув
на скали.

Тоді, як присягалася: «до смерти...» —
крізь ветхі голоси,
крізь небеса
    обстріпані, протерті
хтось вивернув часи

й туману наганяє в чесні очі
підбивкою століть,
і пропонує
    ложе серед ночі
тобі перестелить,

і обіцяє зваби небувалі —
немов не знав забав...

Омила рани —
    тільки не в Каялі
намок її рукав.

Це ж які сади тоді цвіли,
це ж яка любов була,
що нею
ти його, відбитого землею,
воскресила, жінко з Магдали!

Що? Невже так просто —
вороттям
пізнім
до холодного сувою,
просто — випадковою сльозою
не за ним, а за своїм життям?

За сліпою вірою в казки,
за байдужим небуттям суніці,
що засохла вже на плащаниці,
вицвівши
з дірявої руки...

* * *

Оком, чи словом, чи співом
той колядник тебе врік?
Темним неправедним гнівом
розпочинається рік.

Тричі свіча догоріла —
та не розвіяла тьми.
Тричі сльоза перестріла —
ти відмахнувся дверми.

То пропадай же в безсонні,
тож не вертай і на мить!..
Ти озирнувся:
босоніж

свічка

снігами

біжить.

Гладиш худесенькі плічка...
А в заметілі зника
інша незгашена свічка —
клятого колядника.

СКЛЯНЕ ЖИТТЯ

ти живий ти смієшся говориш смієшся говориш
а в паузі
квітка скляна зацвітає морозом

хоч не власна та все ж фортеця чотири стіни
ти осібний ти є ти певен що квітку скляну
не помітив ніхто
а її вже ретельно змальовує в сквері навпроти
художник
у нього їх ціла колекція

видно все кімнатний мурашник і кров іржаву
фотознімки дітей і рушницю в третьому акті
видно як ти живий як вапно осідає в суглобах
як ріка босонога пробігає помешканням
звісно ж без дозволу
наскрізь

ти живий ти скляний ти смієшся гово...
тиша раптова

і тільки чутно
дзеленчання ступні прозорі
річки втіачки

ПЕРШЕ КВІТНЯ

І зведений оркестр,
і людні карнавали,
і вибухи петард —
а танців не було
і пива не давали,
бо виявилось: жарт.

Зоїлове перо
гарцює в нетерпінні,
у класиків — інфаркт:
гряде якесь нове,
могутнє покоління!..
Та виявилось — жарт.

Провінція N. N.
свого пророка слуха,
забувши про поп-арт;
але набридло їй —
і затулила вуха,
і виявилось: жарт.

Тисячорукий вік
тасує ночі-днини,
немов колоду карт:
зі ста фальшивих доль
не краплена — єдина!
А виявилось — жарт...

Братове, хто стояв при слові у сторожі,
коли спішили ми — та не до творчих мук —
і, наче цигарки, під ранок іскри Божі
гасили об каблук?

В пустелі глас лунав — а все ж когось діймало:
захиріло б без нас газетне ремесло...
Щасливець був поет, який писав: «Нас мало»,—
нас, може, й не було?

Чиї ж тоді вуста здмухнули пил із неба?
Які ж такі вузли зв'язали рваний час?!
...Така вже благодать,
що вигадать нас треба,
якщо немає нас.

А може, спливає все, зрештою — цими тонкими снігами?

Біліють віки на долівці — немов молоко розминулось із глеком, обпаленим кров'ю; які гончарі у далекій галактиці коло для глека нового розкручують? — пасеться ліниво рябуха на куцій траві полігонів.

...стільки вже накувала зозуля, що не вивезти й сивим коником...

Розквітле ти море застав і на теплих пісках перележав невизріле світло; як ницьма заплющився в землю — пісок заскрипів на зубах і в зіницях; подумав, що кожен, хоч який би він був молодий, але встиг докопатись до власного середньовіччя; і шулисья голос, назад колінкує, до сосон засніжених тулиться.

...а крізь двісті весен у голосі чорна чайка з білого моря від отамана вісті носить — із дрімучого бородища, понад головами важкими, із-під вежі Прядильної; срібним пір'ям очі засипавши, продирається місяць крізь глицію...

«Хіба ж я прошу неможливого? Чом же кожнісінький звук брикається, наче лоша норовисте?» — «Задосить у торбі обпатраних сповідей — хоч би однісіньку вигадку золотоперу!»

Отож: до чийого нутра припасоване горло твоє благовісне? у ньому зола неприкаяна

вічна кочує чи тлуста вчорашня абетка
ночує? — важкою більярдною кулею
ночі безпашпортні котяться містом
і в кожен щасливий незамкнений сон
западають, блаженні кущі підминаючи,—
що тобі сниться?

Хоч який би ти був молодий, а погоничем
встиг почуватись: а віжками хльостав,
а в пальці висвистував хвацько, а пужално
в небі літало!

*...а літало, та й відліталось, та й у ліс
підземний вернулося, обросло запізнілим
сміхом — продирається місяць...*

Отож: відрахунок ведеш од води — бо таки
докопався нарешті — під нігтями
глина засохла; коли пробігає каміння
повз тебе, стараєшся не помічати, бо
ще й не такі зупиняли — та марно;
коли ж перехнябить одвільглу долівку
табун полинових кентаврів — ти йдеш
за конем ярмарковим з овечого сиру
в підгір'я.

«Чого рукавом затулився?» — «Це око
прокляте...
за мамою плаче».

Пасеться рябуха на куцій траві полігонів, а
вдома чекають листа, наче відають, що
тобі сниться під ранок: вечерея людей
незнайомих — та кожного з них ти у соснах
зустрінеш і кожного ймення згадаєш,
цілуючи руки великі уперше в житті,—
це під ранок; а ввечері — сонце при
самому березі б'ється, і чайка кричить,
і пісок зеленіє.

*...хочеш вивезти білим коником срібне
пір'ячко й листя струене, мох проспіваного
прадерева і короткий голос просвистаний,
та ще пужално зверху кинеш, аби й сорому
не лишилося...*

Коли молоко розминулось із глеком укотре — ти, може, долоні підставив, цяцьковані віжки впустивши? — ти знав: обертаються шестерні віхоли й котяться кулі; тому й умовляв себе: сніг прокопати — не вельми вже труд хребтоломний, отож поганяй, підминай... продирається місяць крізь глицю.

«Хіба ж я прошу неможливого? Хоч би одненьку!..» — «Вигадуєш — байдуже, еру чи голос, рідню чи безп'ятка у запічку,— лишається глина під нігтями. А не вигадуєш — теж».

Та радуйся: море застав ти розквітле, й на теплих... а може, все зшите, зрубцьоване намертво — до, і потому, й опісля — оцими тонкими снігами?

ДВАДЦЯТИЛІТНІЙ

Ще тільки — «як».
Іще нема — «навіщо».
Вода — як ніч, висока й молода.
У світі й у кишені вітер свище.
У небі й у чолі горить звізда.

Ще знаєш все: пророцтва й заповіді,
себе й усіх...

Ще вмієш на льоту
безлюдні пляжі перешепотіти
в безладну колісанку золоту,

а німоту, що підступа до слова,
змахнути легко — як сльозину з вій...
Ще днина — безконечна й кольорова.
Ще дівчинка — чужа.
Ще друг — живий.

Ще все довкола точно, як повір'я,
ще байдуже, навіщо і куди
летітимуть
крізь кам'яне повітря
тонкі, як зморшки, промені звізди.

**ТРИ ПОТОКИ
МІСЯЧНОГО СВІТЛА**

Юність наша, гостра і густа,
як шипшина, і, немов гніздо,
тепла, незахищена, висока!..

Що в піснях палило нам уста?
Чим хилило наші лица до
темного студеного потоку?

Як дощі, ми йшли вночі, а ти
бачив так: «Три місяці зйдуть
над горою — ще цієї ночі».

Двоє нас було, а з темноти,
з глибу, крізь осінню каламуть
третій голос проростав — жіночий.

Світанковий дощ, вологі сни...
На горі, що вже зникала, цвів
вогник і густішав запах житла.

І спливали з каменя й сосни —
так повільно, нібито з віків —
три потоки місячного світла.

Стіна віків. Пісень лоза гнучка.
Шукай, шукай!..— знайдеш хіба підкову.
Та слово ще підгледити випадково
у зірку — мов у дірку від сучка.

Шукай! — та хай зупиниться рука,
натрапивши на вістря полинове,
бо вколеш душу — а розколеш слово
і онімієш — вільний, як ріка...

Такої долі ти знайти хотів
у тьмі пісень, у тьмуцїй тьмі вінків?
Стіна віків — як берег на Купала.

Ріка віків — безжальний кругоплин:
впадеш губами в цей швидкий полин —
і пропадеш, як ті, що засвіт встали.

У підземному світлі, в скляному тремтінні
раптом видушить з мармуру око сова,
закричить — і поляже юрба, мов трава,
і в тунелі хитнуться розкошлані тіні.

З надр побите череп'я, немов мурашва
на осоння, сповзеться о тій же хвилині.
Сплеск води — й ворухнеться в оживленій глині
глека постать шовкова... І крикне сова

знов — і, глиняне гілля розсунувши тихо,
вийде жінка, твоє божевілля і лихо,—
по яких лиш огромах її не шукав!..

Втретє крикне сова. Ваші руки зітнулись
і — нікого ніде... Лиш віки, що зімкнулись,
ніби двері метро, защемили рукав.

темної ночі коли навіть сну не розгледіти
шукаєш давньої стежки у диких травах
біжиш як пес чіїмись невиспаними слідами
до річки до чорного каменя з якого жінки
стільки закривавлених сорочок перепрали

на холодну воду руки сполохані кидаєш
на темну таку мовчазну таку і тривожну
аж крицева луска наростає на сонних рибах
навіть бродячі вітри до берега туляться
а твою непутяшу голову чорторием крутить

важкими бризками листя з верби стинає
заливає камінь змиває зі стежки сліди
а твоїм загребушим рукам кожної краплі шкода
здається тобі що впадеш удосвіта в дикі трави
її на твою сорочку мамі води не вистачить

і страшно стає за світ як дитина голий
і скалки голосу з горбатого дна визбируєш
і кожне стебло вицілюєш як на прощання
і стежку обмацуєш допоки сонце не зійде
її ним як яйцем верба тобі переляк не викотить

ХОРТИЦЯ

Скеля здвинула плечима — і звуки
впали в її пошрамовані руки,
й ми провалились у дзеркало вод,
де неімущі, що сраму не імуть,
із кам'яними братами німими
тихо й суворо ведуть хоровод.

Кличуть — і ми в їхнє коло стаємо,
кличе із глибу вогонь потаємний,
кличе стріла зі слов'янських грудей,
кличуть криниці, давно пересохлі,
кличуть зірничі чумацької солі
і ненароджене слово граде.

Це потойбіччя? чи пам'ять? чи кара?
Скільки ця тиша віків нас чекала?
Хто кровотечу джерел залата?
Як ти випручеш з дзеркала тіло!
В скаля пірнаєш зболіло і біло...
а виринаєш — така золота! —

і розімкнулося коло, і звуки
з небом злились у нестримну сполуку,
і проспівали осанну ліси...
Ще тільки мить — і в безсмертя зіллється
води легенд, попелищ, революцій,
мого Дніпра і твоєї сльози.

ФРАГМЕНТИ КИЇВСЬКОГО СНІГОПАДУ

...раптовий
обвал зими — такий сліпучий, аж
собори вклякли, стали золотим
підмурком у високій і пливучій
архітектурі снігопаду, й те,
що звалося раніше часом, все
шукало береги і напрям руху
в цій білій тьмі.

...в цій білій тьмі хотів
я бути добрим псом чи безпричинним
дитячим сміхом.

...те, що звалось часом,
шукало все берегів, і над
Дніпром зійшло моє лице, й у світлі,
немов у клітці, очі яструбами
шугали, виривалися з-під брів
услід орді, ввігнавши в білу тьму
кігтистий перебитий погляд.

...прагнув
вікном, ба ні — завісою вікна
побути, колихати теплі тіні
мужчини й жінки, що ведуть розмову
про снігопад.

...спливав у білу тьму
свічею, хрипко дихав чорним ротом
печери, повз, немов жадливий мох,
уступами стіни, двигтів у мідній
десниці літописця, падав на
пергамент горілиць, немовби слово
потяте.

...у високій і пливучій
архітектурі снігопаду голос
хитнувся, мов дзвіниця.

...бисть печаль
і снігопад, неопалимих птахів
світліший паче!..

ЗНАК

Сто світів облітав, як один,
сто плечей закривавив об небо.
Впав у темні обійми ожин,
як покликала мати до себе,—

та коли до земного ества
притулив набубнявіле тіло,
гострим пальцем вказала трава
на високе криваве світило.

Тут, на Щекавиці, кров свою чую студену.
 Бачу: розсуває куші безладних жил на правиці.
 Знаю: спалахує холодом, як при багатті
 сокира...

Рахую зарубки на своєму гіллястому погляді:
 перша — від шаблі, остання — від уст коханих.

Кудлатий вечір викорчовує з горла слово,
 воно ж корінням за камінну землю тримається.
 У проломі пам'яті чорторий скаженіє!..
 Вгорі наливається темінню птах, а внизу
 дзвін кружеляє, як листопад, у вузькому горлі
 дзвіниці.

Навпроти, на Хоревіці, димує гостра трава:
 пасма червоні з чорним — як вишивання..
 Студену правицю вкладаю в білий рукав димів,
 ліву, гарячу, на кохані уста покладаю,
 щоб не відчули на моєму лиці заборола.

Тамую крик у тривожних грудях:
 погляд на вітрі гуде, падає птах,
 на чорторії піна, мовби на храпі коня..
 О, не приходи зі мною сюди! — бо тут,
 на Щекавиці, кров свою чую студену.

Василеві Герасим'юку

Казав, що мов килим ти витканий... День,
чи серпень, чи вік проминули відтоді?
Зміліло зелене повітря. На споді —
луска візерунків, уламки пісень...
Вже пальці покраяні ними. І годі.

Тут зовсім інакше: листок на воді
ще не відпалав — а вуста вже холодні.
І, щоб не запізно, ти скажеш сьогодні:
якщо не на слово — на кого ж тоді
покластися? Плечі не втримають жодні.

Ці вулиці рвуться з-під ніг, коли ми
йдемо навперейми. Камінна основа —
вона не для нитки зеленої... Знову
ступити б на ті золоті килими
з листком на воді, що триває над слово!

Так, поруч рука. А тепло — звіддаля,
з руки, до якої вже вуст не нахилим.
Обпалене горло повітрям змілілим...
Та навіть оця — гостроплеча земля
пливе як потік і спливає мов килим.

ДАВНЯ ПІСНЯ

зустрічай мене жінко
зустрічай мене жінко медвяна солодка терпка
полинова
зустрічай мене в білих одежах
у білих одежах у дикому темнім волоссі
у багряних сльозах виноградних на білих одежах
зустрічай пополудні
застеляй наш пісок
застеляй наш пісок золотою лозою і листям
і тінню
і тінню дерев затулися
затулися на мить од палючого чорного ока
застеляй наш пісок
о медвяна солодка терпка полинова
зустрічай мене в полі в саду в узголів'ї домівки
в морі

зустрічай мене сину
зустрічай мене сину нічний прудконогий
окатий
зустрічай мене з рибою срібною
з рибою срібною з чорним дзвінком гарпуном
у лискучому тілі її в ожеледиці срібній
зустрічай опівночі
обірви з мене втому й луску
обірви з мене тихе гниле наполохане зілля
зілля пахучого вкинь у вогонь
у вогонь прохолодний текучий хвилястий
осінній
обірви з мене втому й луску
о нічний прудконогий окатий
зустрічай мене в горах в димах
в узголів'ї каміння
в морі

зустрічай мене друже
зустрічай мене друже далекий далекий далекий
зустрічай мене в сяйві меча
у крицевому світлі в суворій нечутній молитві
на вустах що відбиток лишили на сяйві меча
зустрічай на світанні
проведи мене в храм
проведи мене в храм попідземний таємний
таємну свічу запали
запали і закутай у запах вояцького воску
проведи мене в храм
о далекий далекий далекий
зустрічай мене в снах у словах в узголів'ї могили
в морі

ПОЛІТ ГОГОЛЯ

Тут і птах не здола,— а людина ж йому не родина,
у людини основа крила нетривка і м'яка.
Середина ріки, середина, уже середина —
а нема маяка, а не видко ніде маяка...

Це Дніпро? чи Дунай?

чи холодна збурунена Лета?
це справдешні фонтани? чи з Біблії кит заблукав?
Чи старий водяний з водяного ціля пістолета
в темну тінь
із зірками на стертих старих каблуках?

Золота середина солодка і звабна, як диня,
а по цій середині шмагають солоні дощі...
Середина ріки, середина, іще середина —
де ж той берег, щоб звити нарешті гніздо для душі?

Як він прагнув гнізда,

як дитинно солому для нього
смикав з місячних фір,
що повзли через ніч навпрошки!..

І пролинула тінь. І позбавив ума водяного
обгорілий листок, що упав в середину ріки.

ВІЙОН

Ба, ніколи не думалось, що воля така солоня:
вдихнув — і на сивих устах спливла одразу, руда,
і в бороді — колючій, немов в'язнична солома,
мишвою солоні звуки злякано шарудять.

Мудрий, знаття, був грек: бочка — оселя тепла,
сон одпихаєш од горла — пальці димлять, як гноти.
Привиду ліхтаря світити нога затерпла...
Знайдено вдалу риму — тепер мідяка б знайти...

Що ж: уклонитися долі й Діві за те повісмо,
якого не стало на мотуз, щоб взяти мене д'горі,
й далі на чорну днину —
під хор солодкий: «Повісьмо!» —
в писану торбу складати вірші, як сухарі.

Вибито страх із душі, вивалено, як днище
з бочки відьмацького сусла — і потекли слова,
зміїлися між камінням, лилися все нижче й нижче,
гуди, де загнуздує очі цупким корінням трава.

Трухляві дошки проламували, прозріння просили
у всіх, кого так любив, у кого хлібину вкрав,
обмили батькові кості, збурунились — і щосили
хлюпнули в небо, Пречистій зачервонили рукав.

ДЗЕРКАЛО

Лице лежить, мов камінь у воді...

Летючі хвилі, зморшки молоді,
вугласте око, іскра золота,
уламок сміху, слід від долота,
нечутний голос, вузлувата нить...

Мов камінь у воді, лице лежить,
уживлене в сріблисту каламуть...

Щілина крику, запізнiла лють,
завчасна радість, марні торжества,
багрянний мох, болотяна трава,
студена ртуть, гартоване кільце...

Мов камінь у воді, лежить лице.
Раз на століття з глибу підморгне,
впізнавши в тіні дерева мене...

У тьмі облещень і обмов
ти є — неложна, нелукава,
лише не знайдена — немов
бібліотека Ярослава.

Сліди на кам'яній траві...
Напівзотліла хустка неба...
Вже ніч розчахнута на дві
руки, що зведені до тебе.

Так дихають ліси, і майже нелегально
в них дихає луна, так свіжа і ляна
сорочка кожен рух і мускул облягає,—
так до води біжить лукаве оленя...
Півкроку від юрми — і ми в високій брамі,
нас кличе висота, і, певно, неспроста
літає пломінець в отій віконній рамі,
хоч ніч, як стадіон опівночі, пуста.
І з містом, що внизу, говоримо на рівних,
прогнозів і погроз я знову недочув,—
а, власне, чи спроста прокашлюється в ринвах
важкий вологий ритм майбутнього дощу?
Він вже густий, як звук, він вже гряде — явити
розбурханість грудей крізь мокрі сорочки,
явити голу суть: дерева й алфавіти,
створіння і стежки, творіння і роки...
Він змиє всі рядки, він не залишить броду
й колишньому мені, що в лісі слово пас,
і крикне нам — глухим од літа і свободи:
напийтеся дощу! напийтесь про запас!..
Так дивляться ліси в німі провалля просік
і на бар'єрах брам лама крило луна,
так — знов, і знов, і знов — води напитись просить
з моїх пустельних рук лукаве оленя.

Так неквапно, що встиг я тебе сотворити,
поміж гніздами світло текло. «Відпущу
в білий світ», — я подумав. Та лиш до воріт ти
підійшла — і вколалась об гілку дощу,

відсахнулась,— а дощ розростався корінням
блискавиць, попід вікнами все крокував,
втирав кольори на фіранках і ринвам
розпанахував шви, як тісним рукавам.

І — врізнобіч стежки! Сад у яблуках — дибки!..
Всі твої заклинання не варті гроша:
ти — сотворена щойно, звірятчко дике,
ще й не плоть, а обвита в сорочку душа,

ти — тонесенька свічко в моєму сирітстві,
прошу: дбай, щоби твій племінець не зачах,—
чи ж тобі зупинити скажену сирицю,
що навідліг шмагає цей сад по очах?!

Хай усе вгомониться — і з білого світу
повернися до саду, в свічадах кори
засвітіть поміж гніздами тихо, обвита,
як у слово, в сорочку... Й мене сотвори.

ФРАГМЕНТ

...Слаблю я острів твого плодоносного тіла,
світлу затоку з лякливими тінями риб,
вперто вишукую в цьому гнучкому світлі
грань твоїх хвиль — і порушу її, як закон.
Через віки це запишуть, немовби свяtinю:
мед і терпке молоко під твоїм язиком!..

З праху одеж, тимчасових, немов позолота,
з білого ґрунту розсипаних тихих одеж
лотос розкрився — а час попливе поза лотос,
в море, з якого ти вийшла, в яке ти підеш...

Кожну піщинку твою, в гiркотi перемиту,
в губи візьму, переплаблю на радісну мідь,
з теплого каменю ласки, немов піраміду,
вивершу подих, аби зруйнувати за мить,—
ні, не з каміння, з червоної кривної глини,
може, збудую не те, що хотів,— все одно
хвиля нахлине, й відхлине, і знову нахлине,
і не відчується — скорше відчужиться дно.

Мушле смаглява, зернятко смаглявого перла
зріє в тобі! — та побачив я крізь каламуть:
скелі, як груди, сорочку затоки роздерли,
груди, як скелі, солоні й камінні стають...

Погляд виткавши з нитки зеленої,
з темних підземних струмків,
вколеш тишу вологою голкою світла, що вранці рухоме,
і пісок потече поміж пальців, і час поміж білих пісків,
у яких не розгледіти нашого недовговічного дому.

Так, ми тут ненадовго, всього лиш на мить:
від дощу до зорі,
що пульсує, мов риба на березі,
й час розпанаханим горлом ковтає, —
лиш на мить — і зметнеться
плавцем огневистим, огненным д'горі
і всотає наш дім, і підземне, земне твоє світло всотає.

Тільки в пам'яті нитка зелена! — а все ж сирова і міцна:
так зорі зав'язала плавці, що не вирветься, срібна, віками.
Прокидайся ж! — а ранок спливати з оцього хиткого вікна
буде спершу словами, нитками, струмками...

лиш потім пісками.

Не розчахнувши навпіл долі,
не скинувши старих одерж,
усе ж крізь листопад підеш —
наосліп, навстіж, мимоволі —

у дім, що душу напролом
розгледів, облетів по колу...
І жінка, як колись, до столу
запросить білим рукавом,

а на прощання, як дорогу,
простелить голос в перший сніг,
слідів питаючи твоїх,
пришестя прагнути чужого.

Вже сніги відлунали, й весна відмовчала, і втрат
вже, здається, не видно з густого, як сутінки, літа.
І немов заклинання повторюєш: у листопад
не ступити удруге — немов у ріку Геракліта.

Скільки лиць і легенд замуровано плином води!..
Звідки ж чути мелодію? де ще на світі слова є?
І розбризану тинь ти благаєш: о, переклади! —
жінка з берега того — про що вона нині співає?

Про багряне на білім? про листя в обличчя навскіс?
чи про те, що тобі не здолати такої напруги —
повернутись удруге в осінній засвічений ліс,
зупинити ріку, ніби мить, — і ступити удруге...

Вислухай мене,
як каже і казавала, одна собі
у лісі, у лісі, у лісі,
Розмови як казавала,
Гула ріка, казавала,
А казавала — та казавала
така тітка казавала,
Розмови як казавала,
у лісі, у лісі, у лісі,
як каже і казавала,
обманяла казавала,
Ворухатися казавала,
над казавала казавала,
кажучи казавала Бос
сказавала, казавала казавала,
кажучи казавала — казавала казавала,
кажучи і казавала казавала,
Та казавала казавала казавала,
казавала казавала казавала,
і казавала казавала казавала,
казавала і казавала,
Та казавала казавала, як казавала казавала,
казавала і казавала

ЗІРКА

Може, так би невидимо й жив,
та котроїсь липневої ночі
впала зірка з високих верхів
у дитячі незамкнені очі —

пропекла борозну межі брів
і засіяла пам'ять золою...
Затулитись од неї хотів —
та долоня була замалою.

У землю вогку і важку
лягали спати люди,
і місяць входив у ріку,
неначе ніж у груди,
і проростали, як трава,
жахи у сні жіночі,
і поїзди, немов черва,
точили тіло ночі,
і духи вулиць прирічних,
задмухавши вокзали,
на перехресті, як рушник,
цупкий туман в'язали.

Горіхами котився сміх —
нелущена спокуса,
як лист зі скриньки, випав сніг,
нагадував: пакуйся!

Рушник за північ перевис.
Гула ріка заклята.

А музика?..— за перевіз
така тепер оплата...

Розправиш дзеркало криве,
забудеш гул і голод,
а та, що в дзеркалі живе,
обмиє та поголить.

Ворушиться зелений мох
над черепом тверезим,
сосною опівнічний Бог
скрипить, немов протезом,
найтонший голос — місяць-ніж,
легка й тонка чумарка...

Ти під портретами стоїш,
як поминальна чарка,
а музика тікає пріч,
безладна і відлюдна...

Чи Божий день, чи глупа ніч,—
видіння і відлуння.

змовкла осінь змахнувши кривавим крилом
зжовкли янголи бо врятувати не вміли

як заснув — то сиджу за родинним столом
а прокинувся — тільки чотири могили

підкидає в дитинство цей сон як батут
але сила тяжіння така невблаганна

я не сплю — я прокинувся в осінь — я тут
де Галина й Микола Ликера і Ганна

в когось янголи білі як перші сніги
в когось чорні мобіли вищать як дебіли

вже заснув — і вернувся на свої на круги
наче дим — на свої на чотири могили

і лягає осіння рука на плече
і якої ще треба від роду офіри

і дунай бистроводий — тече то й тече
і співають фраерочки — штири то й штири

Коли під ранок ти відчуєш знову,
що речення тісні, мов комірці,
і розірвеш строфу восьмирядкову,—
вважай: це крутять блюдечко мерці
і дух твій викликають на розмову...

Але потрібні їм слова не ці.
Мовчи. Мовчи. Того, що ждуть спірити,
не велено живому говорити.

Прокопові Коліснику

В намулі душі золотисті біси
мовчать, як лини.

Озвучити — і зішкребти голоси
прийшли чаклуни.

Німує поріддя — не зла, а зела,
стиска п'ястуки:

«Ми знаєм Ісуса і знаєм Павла,
а ви хто такі?»

В ріці, де відбитки церковок і хат,
стаєньок і клунь,

у лунах проклять, молитов і коляд
рибальць чаклун.

Це ще не кінець — хоч забивсь окунець
у сітці тонкій,—

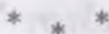
бо є запитання, а з ним рішенняць:
«А ти хто такий?»

А відповідь — тиха, а лезо — не зле:
здирає луску...

«Уволимо волю — не Божу, але
хоча б не людську».

І видихнуть втомлено, аж спроквола
горлянки вузькі:

«Ми знаєм Ісуса і знаєм Павла,
а ви хто такі?..»

І реставруєш літери зникомі,
й життя своє відчитуєш назад:
немов у велетенським паліндромі,
в абсурді віднаходиш певний лад.

То віщий сон, то сніговій, то розчерк,
то строфи, для світанку затісні...
Про музику й поезію торочиш,
розвішуєш картини на стіні.

О племена мелодій, барв і літер,
о марнославні маревні полки!
У ваші вежі божественний вітер
скеровує віки, мов літаки.

Стилет і стилос — повелось іздавна.
Ба й нині очі в Музи — крем'яні.
Та що лункіш хода її державна,
то з кожним днем милішає мені
післяобідній відпочинок фавна...

О, ти б перевернувся у труні,
хоч раз почувши тирлице ревуче
страждальців за вітчизну, Маланюче!

У твоєму світі —
дні і ночі, як і в моєму світі
В твоїх думках —
дні і ночі, як і в моєму світі
У твоїх мріях —
дні і ночі, як і в моєму світі
На твоїх устах —
дні і ночі, як і в моєму світі
Бо в моєму світі —
дні і ночі, як і в твоєму світі

А Маланюче —
дні і ночі, як і в моєму світі
У твоїх думках —
дні і ночі, як і в моєму світі
У твоїх мріях —
дні і ночі, як і в моєму світі
На твоїх устах —
дні і ночі, як і в моєму світі
Бо в моєму світі —
дні і ночі, як і в твоєму світі

ТОЛОКА

...Ти бував на таких толоках,
ти знаєш оцих людей:
у ніздрях їхніх порогів
кущується вовча трава,
від їхніх жінок народжуються
злоріки та велемовці,
слова в їхніх книгах
перевертаються, наче мерці,
обличчя ж їхні —
миготливі й синюшні,
немов ліхтарі
вздовж дороги в підземне царство.

Щоразу їхні боги
перетворюються на демонів,
коли ще не прицвяховано
останньої крокви, —
й, лишаючи в підмурівку свій камінь,
мов ящірка — хвіст,
ти ненавидиш це майбутнє святилище,
цей золотоверхий вулкан
                        гидомирних снів,
цю коронку благочестя
                        на гнилому зубі диявола!..

ПОШУКИ СНУ

хоч як завше безшумно прочинилася хвіртка —
опівніч —
але той хто зоветься *ще-не-дитя-вже-дух*
не з'явився
бо знає що ти передбачив його прищестя
отож перебираєшся — навпомацки наосліп —
з канапи
до якої не дійшов поріздвяного вечора батько
на ліжко
що в ньому перед Великоднем бабця заснула
згодом — кособокою драбиною на піддашся
та запах сіна
чомусь не викочує під ноги сухих горіхів
не колише
острівці свічок у празниковому передсвітанні
врешті знаходиш на ганку старе кріселко
дослухаєшся
до начебто незнайомих снодійних звуків —
легкою гілкою
постукує в шибку зимове дерево смерти

...А новорічна ніч, усім на подив,
переламалась легко, мов калач,
і Чорний Кінь із радіо виходив
маєстатично, ніби ранній Драч,
і «сію-вію» голосно виводив
удосвіта найперший посівач...

А там, серед могильного валуння,
чекали вже видіння і відлуння.

STAR-CROSSED

1

Богородиця, схилена, мовби квітка,
над малям,— не зводить очей угору,
не бачить звізди,

яка в нехрещеній імлі
намацує сучкуватим променем
ветху покрівлю стаєньки.

Богородиця, схилена, мовби квітка,
над малям,— не зводить очей, бо знає:
побачить сад і сторожу,

каменя, що Його тільки вона —
тільки вона! — зрушити може
плічком своїм худеньким.

Богородиця, схилена, мовби квітка,
над малям,— не зводить очей
на води,

бо кожен, хто йде по них, як по суші,
неодмінно наступить на зірку
чи на її відбиток...

Богородиця печальних
очей не зводить
із Його печальних очей.

«Ми з тобою такі схожі,—
каже він,— що, з огляду на різницю в роках,
це можна вважати інцестом».

А коли ні ночі, ні дня — болить,
а коли ні ночі, ні дня — мовчання,
а коли ні ночі, ні дня — суцільні сутінки,

він перетворює їх на морок,
бо в темряві легше розгледіти
небесну округлину,

смертельну і мерехтливу,—
волочить у хмарах обідраний хвіст,
немовби павич у Лазенках,

де в генделику на шинквасі
поруч із попільничкою та картою вин —
засушена морська зірка.

«S'il vous plaît,— каже він,— gross Bier,
duże piwo, найбільшу гальбу,
щонайтемнішого».

«Star-crossed,—
каже вона,—
нешаслива зоря, либонь».

...А коли останній, третій, пропіє,
зречуся не коханої, не друга, не Вчителя —
себе в колі примар,

себе — в їхньому повільному танці,
в моторошному тихому хороводі,
де кожен порух і звук

фіксується позачассям і безголоссям,
немов переламана кістка — гіпсом:
нечутний увічнений хрускіт.

Позичу бодай на годину своє залатане тіло
і — притьма, пішаницею, поповзлом —
до води, на воду:

хай то буде Сена з відбитками клошарів і вез,
або водограй на летовищі поблизу Картагени,
чи Талалаєве, в кінці города, озерце, —

вкину пригорщу дрібняків,
а також нещасливу зорю,
щоб вернутися в цей непритомний світ...

У днину осінню,
прозору й важку,
як сльоза Богородиці.

YO SOY UNA ESPECTRO

1

так я привид
бо удвох із покійним іспанцем
виросшую білу троянду
привиди зазвичай ходять у білому
і я в білому
тільки я з білою трояндою
тільки я тільки я
бо іспанець не знає так само як
мила не знає що світ білий
куля із канона
а я долів з коня
такий світ білий
привид мого коня
блукає в Іванових одкровеннях
скубе білу траву
мій привид
блукає в чорних ночах
з білою трояндою
тому він і світиться
тому він блукає
тому він і привид

у білому світі
лишився останній привид
якого люблю як осінній ліс
він мене пробуджує дзвонами
він мене лякає проваллями
він мене знає давно як осінній ліс
жовте червоне і золоте
в ньому блукає він
срібний мов джерело
я би з ним поблукав
та не вродився рибалкою
ані каменем
утім я ночую в зеленому камені
вранці вмикаю зелене світло
у начебто білому світі
який є останнім білим
бо вуличка завузька
бо крем'яною нею
останній привид
несе привид хреста
на привид гори

привиди живуть не в замках
це байки для дітей
привиди це божжі

вони живуть у кав'ярнях
на лавчинах в осінніх скверах
у привидів є привидонечки

прекрасні як перший сніг
як червоне вино із корицею
як полотно ботічеллі

або як фільми балканця
котрий назвався кустуріца
це ж треба отак забалканитись

забакланитись
Господи як я їх люблю
привидів цих піднебесних

хочу зруйнувати замки
хочу врятувати руїни замку
хочу жити в руїнах

бути привидом батька
бути привидом
бути

OH, C'EST TOUTE UNE HISTORIE

1

о це є ціла історія
сумовито каже осіння дівчина
оповідаючи як

аж півгодини кохалась
у вечірньому саду
з незнайомцем

зігрівалась на грудях її
зеленава краватка шовкова змія
у волоссі блукали пальці шовкові

на золотій волосинці хиталося
небо з одинокою зіркою
велетенський курячий бог

дівчина оповідає
про осінню пригоду в саду Тюїльрі
а тобі здається

що тих півгодини
вирвані з брудної історії
як чиста сторінка

що незнайомець янгол
каменя відкотив з її серця
наче з гроба Господнього

ти не свята Тереза
я не святий Себастьян
тому не треба про муки

муки насправді це
вранішні цигарки й кава
придуркуваті газети

нахабні телефонні дзвінки
похабний пейзаж за вікном
і цей непритомний вірш

а насправді життя прекрасне
бо є виноград і гори в тумані
і я серед них туманний

і ти в комп'ютерному тумані
і діти рахманні
хіба не прекрасне життя

вишите на чорному срібним бісером
перлами поцяцькване
оперене стрілами

тільки прошу закрий своє серце
закрий своє закривавлене серце
рукою Терезо

3

я дозволяю тобі все
бо сосна дозволяє вивірці
перегони з осіннім вітром

я дозволяю тобі все
бо творець дозволяє блазневі
прикидатися першотворцём

я дозволяю тобі все
бо порцелянова філіжанка
дозволяє себе розбити

я дозволяю тобі все
бо свічник дозволяє свічці
горіти лишень уночі

я дозволяю тобі все
бо дозволяє собі пташина
сідати мені на плече

я дозволяю тобі все
бо зіниці Пречистої Діви
дозволяють жити мені

я дозволяю тобі все
бо ти небезпечна небесна вивірка
о то є ціла історія

CON AMORE

1

Стоять дерева попід княжим замком.
 Не відчиняють дерева ключі.
 Скульптура прикидається уламком.
 Кохана прокидається вночі.

Я п'ю її, як воду із криниці,
 Її стискаю, наче батьків гвер.
 Та вивоз черв'ячок із печериці,
 Мов Мінотавр із пліснявих печер.

Але мене Медея берегтиме —
 І попливу супроти течії,
 І прийде смерть зі срібними очима,
 Й зелені очі проженуть її.

О, щеплення від кам'яного віку! —
 Немов татуювання на плечі,
 Немов відлуння від німого крику...
 Вони мені засвітяться вночі:

*ці лілія, змія, дракон, троянда,
 змія, троянда, лілія, дракон,
 дракон, троянда, лілія, змія,
 дракон, змія... троянда на плачі.*

І знову невпопад, не в час, не в тон,
 В зелено-срібних барвах двоєдиних
 Вповзуть у море місяць і дракон
 Із гребенями на крицевих спинах.

ти не плач
пробач
не врятує плач
ми й по смерті житимем ніби інки
до страшного суду встигни познач
номер спаленої сторінки

ти не йди
зажди
ми жили завжди
ми й по смерті житимем як ацтеки
до страшного суду наші сліди
храми й бібліотеки

ти не я
і я
ти моя змія
ми й по смерті житимем наче майя
до страшного суду ця печія
але ради на те немає

Щось монашки, як мойри, прядуть на старих веретенах,
і вібрує від кожного подиху нитка тонка...

Вечоріє Варшава, темніє, мов срібний перстеник,
і блідніє, сріблішає, світиться біла рука.

Ти шукав цього світла — здавен, по шляхах неблизеньких.
Наздогнав його там, біля Вісли. Чому ж уночі
в осоружних лісах підсвідомости, в диких Лазенках
сновидіння — не так павичі, як горласті сичі?

Тополині сніги на світанку... І вже вечоріє
у кав'ярні, в костьолі, в душі... Веретено бринить.
Пугачів уві сні перекрикуєш: «Діво Маріє,
змилосердься, не дай, щоби ця обірвалася нить».

安部公房

1

тебе із постелі я
не відпускав би
хіба що до солов'я
і до горнятка кави

тебе із пустелі я би
не відпускав
як писав кобо абе
жінка в пісках

брав би тебе мов бранку
падав би на коліна
та о четвертій ранку
слухав би муедзина

на потойбічнім сонці
жінку в пісках зурочу
в цій не моїй сторонці
власне чого я хочу

на посеїбічнім сонці
гріти малого сина
слухати як японці
слухають муедзина

живу собі обідаю
не тішуся повірте
ні дівою обидою
ні другом у повітрі
пустельний люд колотиться
та між римаруками
є мешканець колодязя
харукі мураками

з нестями опівнічної
тремтячими руками
лечу до механічної
пташини мураками

пощо пером я везькаю
блукатиму сторонцем
дібровою норвезькою
що саджена японцем

у клятій бусурменії
між нами мудаками
одне чудове ймення є
харукі мураками

Спокій — раптовий, мов шок.
Птаство туземне.
Море порожніх пляшок.
І — Середземне.

Легко — любити, мов тать.
Важко — чекати.
А під ногами хрустять
мертві цикади.

Бо помирають вони
пізнього літа...
Що ж: як цикада, дзвени,
пляшко розбита.

Хлопці в новеньких пасках,
хвойдочка хитра...
Сиплеться жінка в пісках,
жінка-клепсидра.

Хто затужив за Дніпром,
Сяно: і чи Сеймом?
В мене інакший синдром:
я — над басейном.

В мене така благодать —
вина й цукати.
...Лиш під ногами хрустять
мертві цикади.

ПОДЗИЕМНЫМ ŻОЛНИЕРЗОМ

1

Василеві Шкляру

Поміж очамрілих прочан
ми бачимо шлях і маршрут:

ще ходить

підземка. А хто це кричав?

Це нипає протяг отут
чи одуд?

Невже це опівнічний сніг
гойдається, мов дармовис?

І най би,—

лише б оцей потяг устиг,

аби ж він, пернатий, довів
до кнайпи.

Заходимо в мертве метро.

Ми світ, що ось-ось догорить,
клучали.

А подзвін? — то, мабуть, Петро

побрязкує біля воріт

ключами.

Ярославу Павлюкові

Зима, побратиме... Віками триватиме ніч,
якої засипано схрони, бо нори прорито.
Пощо ж бубоніти в котресь із минулих сторіч:
«Віками триватиме ніч»
і «Зима, Маргарито»?

Вже грудень дві тисячі п'ятий.

Багаття бомжів
горять, як рукописи.

В небі — сніги й наркомани.

Звикаючи до бутафорних облич і ножів,
зникають, немов кроманьйонці, сімейні романи.

Поскрипують брами. Покрикують стражі. Не сплять
розрита могила, розбиті карафка й корито...

Роздмухуєм жар божественних бомжівських багать
і вкотре вчимось говорити:

«Зима, Маргарито».

Олександрові Смику

У Кременці зима. Сидітимем при ватрі.
 Озвучена сосна над нами нависа.
 Живемо нині ми в ляльковому театрі,
 Де пес і музикант створили чудеса.

За ниточки Верховний Чарівник

смик

та

смик.

Вітри змітають сніг з моєї шевелюри.
 Це ще не сивина — це просто заметіль.
 Бандури — мов хрести. Хрести — немов бандури.
 І йдемо до застіль, як чумаки по сіль.

За нерви темний двадцять перший вік

смик

та

смик.

Сьогодні, може, хтось помолиться за мене...
 Але не треба, ні,— кохана, потерпи:
 Козацька церква знов порожня і замкнена,
 А правлять цілу ніч почаївські попи.

Небесний Ляльковод до цього звик:

смик

та

смик...

А сніг — немов пророк: у нього серце хворе,—
 Писав один поет. Одна у нас війна.
 Хай зберегти вогонь нам допоможуть гори,
 Бо свічка крем'яна тонка, немов струна.

І знову струни привид-чоловік

смик

та

смик.

III

DIES IRAE

1

першого зимового дня
навпроти скелі й ріки
молюся в гуцульській каплиці

за тебе й за себе
за дітей на Майдані
за скелю й ріку

падає з передранкових небес
жовтогарячий сніг
це Богородиця варить банош

для тебе для мене
для дітей на Майдані
для скелі й ріки

надсилає зі снігом
пошання
запалені гейби легені

до тебе й до мене
від дітей на Майдані
від скелі й ріки

а якщо ці ранкові пошання
не провіщають світла
хай настане День Гніву

до Белогограда і до інших міст, до
Трипільської Гавані

2 ДІМІТІЙ ПАВЛІЧ

Літо 1917 року в Києві

сестро-капличко

чому твої двері замкнено

олов'яним ключем дощу

brate-шинквасе

я до тебе вхід замурую

цеглою відсутнього світла

подзвін келихів сопіння люльки

плач діточий стогін старечий

буркіт славнів і шурхіт плавнів

звуки всі замуровано

всі посеїбичні мови

всі голоси

втім є декілька голосів

які я ще здатен слухати

а може це лиш відлуння

але ж мушля говорить морем

і перлина говорить блиском

і море говорить мушлею і перлиною

аби не вклякнути вдруге

Магдалина обтинає волосся

наближається День Гніву

3

якогось осіннього дня
треті півні співають на
підземельне дихання мумій
бачу жести глухонімих
у яких вібрує наше
пекельне повітря

що в ньому дихати бачити
мовити й чути можуть
хіба що глухонімі

о ці вечірні новини
відчуття ножа попід серцем
в тамбурі опівнічному

о ці тамбурини потягів
протяги кособокі
косоокі безпритульні видіння

видіння що їм не судилося
зійти на світле верхів'я
заблукали в долині мерців

юда рятує Спасителя
Спаситель цілує розбійника
настав-таки День Гніву

AD INFINITIUM

1

до безконечности
триватиме ця зима
втім непрочитаних книг у мене задосить

не вистачить цигарок
що загубились у вранішніх сутінках
та немає кого послати

по сміх учорашній
по сніг торішній
по не відкрити мов книга душу

хіба що янгола-гвинтокрила
хоронителя-похоронителя
зі спецназу небесного

плямистий у нього стрій
неначе стежина піском посипана
закаляна ранковими псами

ти скорше віднайнеш непрочитану душу
пташко моя нетутешня
перед тобою тільки перед тобою

я припадаю на зимні коліна
скільки це буде тривати
до безконечности

безконечні зима й маячня
 безконечні бідачки
 яких можна послати
 за цигарками
 ошаслививши рваною гривнею
 і моїм розідраним серцем
 демісе демісе
 греку мій солодкавий
 про афродіту співай про те
 як вона виходить зі снігової піни
 мармурових мурових мітів
 як до них прислухається
 дасене мій безголосий
 співай іще про кав'ярні співай
 забувши про вогнепальну душу рибалки
 який посилав
 усі війни й народи
 за пляшкою рибою і набоями
 риби співають риби співають під кригою
 скільки цей спів скільки цей світ триватимуть
 до безконечности

ти звик що камінь це камінь та й годі
а коли говорить Павло про Петра
(так писав спіноза) то він говорить про себе

ти оголошуєш себе в розшук друзів
а вони тебе по світах шукають
власне себе тільки не в камені

ти золотим дощем падеш даруєш кам'яни
а вона ізнов нарікає на злидні
та на нездалу погоду в усьому світі

ти вимовляєш те що не мав би казати
а вона (як писав москалець) від вина не п'яніє
і любить хіба що себе (так писав бодрійяр)

ти катуляєш неквапно з позиченим костюром
а костоправ квапливо ковтає коньяк
щоб не тремтіли руки в операційній

ти замовляєш на себе в цигана срібну кулю
а циган (так не писав ніхто окрім тебе)
поспішає в світ де без кулі тебе зустрине

допоки це буде тривати
допоки це буде
ad infinitum до безконечности

SUB ROSA

1

Іліада найважчої, мабуть, у світі зими:
Гомеричні змагання зі снігом і зі самотою.
Опівнічні обійми в зміїних обіймах пільми.
Ритуальні двобої... й такі незахищені двоє.

Лиш батярські пісні та троянду з собою візьми.
Еверест легендарної Бони здолаєм з тобою.
Свищуть стріли — бо знають: до Трої підходимо ми.
Я тебе відбудую, моя недознищена Троє.

Кам'яні кругосхили, затоплені в морі вселеннім.
Обезлюднені вулички — там, де обгавкують пси...
Хай не мерзнуть Анні й її животворному плесу.

А на камені, рідна, на камені тім, на зеленім
Наворож мені долю — і милости в неї проси.
А стрілу відверни — вона личить лише Ахіллесу.

І я навчаюсь у твоїх зіниць
Горіти, говорити і мовчати...
Оздоблюй руки, відзеленой шати,
Розшукуй запах ранніх полуниць.

Легке волосся — наче доторк лиць.
Емаль на грудях не дає збрехати.
Сказати слово — передвістя втрати.
Я п'ю важку троянду силоміць.

Коли в дорогу приклика Чубай,
Осмикуєш: «Коханий, не чіпай.
Ходив ти скрізь — від Лаври аж до лярви!»

А я питаю: «Де мої брати?»
«Не знаю... Василеві не дійти.
Антонич знов забувся окуляри...»

3

І молитись, і кохати... В місті снігопад.
Горілиць вночі лежати кілька тисяч літ.
Обереги рвуться вгору — просяться назад.
Рай пішов у чорні гори — та лишився плід.

Лишено мені спокусу — заचाївся гад.
Емерит біблійний, хворий і сліпий, мов кріт.
Сплять і рай, і раб, і риба. Спить мій вірний брат.
Я не сплю — бо заважає невсипущий міт.

Кроки тихі, аж злодійські... Яблуко зірву.
Обережно кину мізки у хмільну траву.
Хай Петро мені підкине дублікат ключа!

Абонент відповідає: буде навпаки.
Намолю баклажку світла. Блимають віки.
А троянда вже стемніла. Лиш горить свіча.

I

ДОЩІ

1

я вже ніколи не намалюю дощем
автопортрет
ну хіба що парасолею в лівіці
а неполаманною правицею
на липи криві полудневі
Бог напинає діряве небо
дощова днина
така довжелезна
ніби велика китайська стіна
на безлюдній галявині
я під крисами капелюха
старію мов гриб
і як спорохнявіла міна
здетоную лишень
від стопи Богородиці
друге прищестя злив
відбілить черепи і видіння
мов старожитну сільську стіну
напнутий на власні кістки
я гейби той барабан
що ним викликали дощ давні китайці

цей курячий дош
зворушливіш од немовлятка
сцикає в галицькі міти

червона калина
червоні коліна
червона колонія

скурвлена кольонська вода
зі сплотнідої полтви
пахне пороженчею й порохом

охоронці схронів і хробаків
руїни замків і замовлянь
я ваш парох

о пастки для душ діточих
я відпускаю ваші гріхи
вас відпускаю

хилитається дармовисом
на московитській шиї
дірявий череп

лаз у підземну лазничку
свишик для байстрюків
курячий бог любови

рідномовний дощ
оповідає мені
як очистити ауру бузиною

нічого не розумію
бо чужинецький дощ пояснив мені
як очищають ауру базукою

а насправді я довідався від бездощів'я
що очищує ауру тільки безум
бузковий безум

о де ви мої бузки
о де ви бузьки мої
з малюсінькими вояками в дзьобах

отямся вже не весна
вже настало осіннє видіння
що в ньому

гриб заховався від бездощів'я
а привид вояка проростає з-під глици
немовби гриб

дощ заховався в паузі лісу
в пазусі ночі
неначе грипс

ГРИПСИ

1

з одутлого дна
крізь одчахнуту очеретину
дихаю бачу

крутивуса
неначе засохлу фарбу
розводять

заповідається
з пишного вуса
тонкий пензлик

що ним
напишуть універсали
підмалюють парсуни

заповідається
з білого кістяка
зручний дзиглик

для панянки
за надзвуківим
фортеп'яном

очерет шурхотить немовби
гвер
із глушником

2

ще не осліп
отже маю
борг перед борхесом

ще не оглух
отже не розчую
бетговена

ще не сповна звар'ював
отже кохана (жінко? земле?)
te salutant

легко сягнути
лети і сяну
лепу й осянянь

якогось недільного ранку
дзвонами розпочнеться
юрський період

що в ньому переховаюся
жовтий і безберегий як ніл
безногий як ніл

вручали би букера
в бункері
я би приповз

прострілений простір
звужується до вужа
що влігся поперек стежки

ліс на коріння звівсь
а вуж
зашморгом звився

не переступити
ні вужа ні стежки
ні слова

спіткнись об коріння
захлинуся підземним вітром
злечу

над поштамти і піраміди
над пагоди і мечеті
над пагорби золотоверхі

срібні перстені мої
стемніють на чорну тугу
на останню опівніч

мідні мої бики
позеленіють мов гільзи
плач діво плач

ПЛАЧІ

1

безсонної ночі думаю
чи спалося тому поету який
розчув плач еремії

щоднини кохану зраджую бо
крім неї люблю ще двох жінок
анну й ельжбету

зраджую чорні камені
облямовані сріблом бо
понабрякали пальці мов потопельники

зраджую стейки і деруни бо
мізків чомусь бракує мені
смажених мізків телячих

зраджую білі гриби з польськими
і взагалі би запав у розпусту
якби ще були гриби білоруські

страчу зрадника в литовському лісі
її лежачи в підземних підпеньках
уже не думатиму про те

що снилося глухому путивлеві
коли муляв йому в плече
плач Ярославни

заголосить під ранок мобілка
над білим холодним ліжком
завіє вітер мов пес

на екрані лише кілька слів
неначе на траурній стрічці
латинкою

vitaju tivno rik jak ty
pryjihav do lvova shchob
zlamaty svoje zhyttia i moje

металевий біль проламає череп
і вже заледве розчуєш
інтернетний останній схлип

ja ne znaju
kudy i do koho
vertatysia

анонім на ім'я оператор
цю осінню днину
словами прицвяховує наче віко

далі якась маячня про бонус
утім це мені нагадало бону
кохана вертайся на бону

в руїнах фортеці напуваю плачами
князівську звивисту пам'ять немовби
вужа молоком

а коли повернуся в місто розсипане сіллю
жбурни в мене кам'яною сльозою
яка зрикошетить від

металевого ліктя
у дзвінкого полумиска
що йому понад сотню літ

нагло прострілений
він сміятиметься і плакатиме
перламутрово

друзочку порцеляни
поклади мов пігулку під мій
висолоплений язик

якщо нанизати
ексклюзивні камінні сльози
на ворізку передсмертного вишкіру то

заплачуть бурштином сосни
зашморгають носами поети
захаркають кров'ю мечі

II

THE QUEEN OF QUEENS

1

Якби я свою душу пожбури в сніг — морелі би
Серед скипня, не тямлячи снігу й зими, цвіли.
Ти прости мені, Боже, мої золоті перелюби:
Це змагання зі сном, намагання втекти з імлі.

Не рибалка я, Боже. Я риба Твоя — і сплескую
В осоружному світі, у темній нічній ріці.
Я морелю, комашку і пташку назвав би Леською,
Та роздача імен — у Твоїй неземній руці.

2

Годі вдавати із себе провидця.

Ти помолися і рани зализуй.

За відрихтовану темну правицю

Чемно подякуй гіпсу й залізу.

А перед тим, як у цій веремії

Вірша поламаного розповити,

Янголи сядуть на Лесьчині вії,

Начебто на маковійські квіти.

На пелюстках під мелодії звинні

В передчутті світанкової змори

Янголи плаватимуть у сльозині,

Що не впадає в серпневе море.

Озером, наче бинтом, замасковано ліктя.
Соняхом пахне кухонна далека церата.
В році суворому третього тисячоліття
Телефонують із неба жінки і звірята.

Сон опівнічний читаю, немов есемеску,
А як порізом скривавіе небо на сході,
В шибці надбитій побачу лемура і Леську —
Вже прилетіли з-над озера... Ще на свободі.

IMPRESSIONS

1

Сотні сюжетів і лиць
Маряться знову і знову.
Між опівнічних дзвіниць
Я вибираю ранкову.

Сонце моє зацвіте
І крізь небесну зіницю
Слово страшне й золоте
Винесе, мов Плашаницю,

З ночі квітневої, де
Янголи і херувими
Сплять... А дзвіниця впаде,
Як не зустрінуся з ними.

Хитаються слова, немов човни.
О Господи, вчини останню ласку:
Ворота відчини. Й мене вчини —
Вчини, як тісто на святочну паску.

Я чую дзвони. Час і подзвін Твій.
Ти вже воскрес. Я через день воскресну.
А потім, ніби крашанку, розбий
Моє життя об писанку небесну.

Вечірній небокрай зіжмакався і збляк.
Відкрився чорний вхід в помешкання астралу.
Старі тісні пісні музики відіграли,
І неспокійний сон прийшов, як вурдалак.

І притарганив твій довічний переляк
Від позолоти зал і запаху вокзалу,
Що в них, як у барліг, уже позаповзали
Крутелики й бомжі з палаців і клоак.

Прокинешся — скажи: «Втікай, мерщій втікай!
Прасуй, фарбуй оцей ранковий небокрай,
Лети кудись, лети в байдужості високій,—

І Бог пошле тобі, як жданого листа,
У закуток глухий, крізь гамірні міста
Сорочку гамівну й нудний солодкий спокій».

A LADY CALLED DEATH

1

Хай це трапиться трохи пізніш,—
Я прошу і кохану, і Бога.
Я не хочу лягати під ніж.
Я волів би вхопитись за нього.

Перебуду прогаяну мить
І спіткнусь об чужого порога.
Ніж, як вкопана паля, стримить.
Я волів би вхопитись за нього.

Срібне лезо, важка рукоять,
Древня длань і далека дорога,
П'ять заслужених мною проклять...
Я хотів би вхопитись за нього.

Сміх далекий, уранішній сніг,
Вічні драми, відчинені брами...
Я з ножем припадаю до ніг,
Що мене розтинають ножами.

2

на подушці цілунки Бога
на папері відбитки ратиць
а насправді нема нікого
тож пора вже мені збиратись

бо:

третю днину лютневий вітер —
а йому так кортить — картавить
і зі з'єднаних чорних літер
виростають білі кентаври

бо:

фризієр кучерявить мальву
і кружля голова по рейці
і не їдуть уже на мальту
хрестоносці й епікурейці

3

Ти — це перший сонях. І до нього
Ангели й метелики летять,
Мов молитви до старого Бога,—
Аж йому заглухло від проклять.

Річка-недорічка шепелявить,
І в трухлявий березневий дах
Навіть не влетить комета, навіть
Ангелів перепиняє страх.

Сплять віки — і не палає жодний.
Тліє другий сонях — первородний
І довічний приворотний гріх.

Я босоніж ходжу по безсоннях.
Скліпує насінням третій сонях
І тріщить життя, немов горіх.

III

LITTLE TREE

1

завію зимовим псом
завіюся в темні сні
заплету опівнічні ноги

замкну троянди й моря
заплющу пташині очі
запряжу кентавра

замахнуся каменем
задихнуся комином
забороню завію

зашепочу молитву
за маленьке деревце
за

у бурштинових медах
у музиці забуття
я пам'ятаю

не потойбічні острахи
не споконвічні постріли
тільки обійми

літери в зимовому вірші
шелестять шурхотять мов деревце
немов їжачок у літній траві

на кобилиці медвяній
заблукаю в гірському тумані
вершником безголовим

задихнуся лісом і небом
і впаду на сніги немовби
на пелюшки діточі

душу розіпнуту погублю
тільки пістоля не загублю
тільки пістоля

який стріляє не срібними кулями
а золотими бджолами
і передранішніми зірками

бо я не вбивця я не мисливць
я лишень безголовий вершник
загорнутий у снігову пелюшку

в пелюшку троянди зимової
в річку густого меду
в гірський туман

я з кобилиці в сніги впаду
але вуздечку не відпущу
вуздечку й пістоля

мені без тебе самотньо
в нічному верблюжому димі
в ранковій заплутаній ковдрі

мене зриває
нетутешня біла рука
немов виноградне гроно

мене обвиває
нетутешньою срібною ниткою
павучок сиротливий

мені відлітається
в небеса безіменні
пливється в ріках підземних

я тебе виглядаю
крізь освітлілу шибку
мокру немов пелюшка

моя золота цигарко
моя споконвічна ковдро
навіщо я вам

я потрібен тільки воді
тільки старому вину
тільки маленькому дереву

AMPLISSIMA DOMUS

1

напевно я ретроград
ненавиджу блакитні й рожеві барви
якщо матиму власну домівку

їх там не буде
зелені барви переважатимуть
яких теж колись не любив

будуть чорні й червоні
які я завше любив
а ненавидів глухих інтерв'юєрів

а втім почнемо римувати
ти диктофона забирай
не розповім тобі про рай

ключі не в мене а в Петра
а яма два на півтора
найкращий дім

2

я не доживу до купальської ночі
мені не присвітить папороть
ні не скарбів чекаю

а спокою
спокою
вічного спокою

коли спотикаєшся об телефонний шнур
на якому не випадає завіситися
хочеться лише

спокою
спокою
вічного спокою

а ще найкращого диму
найкращого дзвону
найкращого дому

3

я
ваш
дім

ви його підмурівок
стіни й покрівля
вікна і двері

картини в рамах і без
вазонки на підвіконнях
звірята на древнім дивані

щоправда поїхала стеля
втім це не має значення але я
був

був домом
найкращим домом
вами зруйнованим

A LA VILLON

1

Отак живеш — ні дому, ні ключа.
Не скапують ні сльози, ні свіча.
Околиця збирається смеркатись.

Земля, немов стілець, втіка з-під ніг.
Під вікнами ковтай квітневий сніг,—
Неголений, мов підвіконний кактус.

Срібlistий, ніби рання сивина,
Відшукуй перевізника й човна
І спокою проси, прохай, випрохуй

У темному бездонному Дніпрі,
Де плачуть потопельники старі
І Водяник, якому все це по...

І в небо залетять сліпі віки,
І жовті квіти, як важкі піски,
Осиплються, неначе у розкопі...

Дарма чекають потайні гроби:
Твої недовіднайдені скарби
Не вказані в новітнім гороскопі.

Забудь усе — планет безтямний лад,
Відлуння пірамід і анфілад,
Трухляву непрочитану епоху... й

Безсмертний епос, де в чеканні плах —
І вершники на конях та ослах,
І віршники, яким усе це по...

Притулок завше знайдеться для двох:
 Їх покладе собі в кишеню Бог,
 А що вона дірява — призабуде.

А може, так замислив — бо летять
 Донизу, до дерев і до латать,
 Щасливі, як пташки, й сумні, як люди.

Тож погамуй свій древній переляк,
 Радій світанкам і годуй собак,
 І Пані Смерть у себе не закохуй —

Бо дивиться на тебе з висоти
 Крізь лінзи хмар (о Господи, прости)
 Старенький Бог, якому все це по...

THIS IS A GOOD TIME

1

Раніше мене почуй, аніж я звернуся.

Нарекаці

Боже, напевно, я недоріка:

Ти не розчув мене.

Господи, я — не-до-ріка:

Течу і ніяк не втечу.

Втім, я прозвітую за риб,

Які плавали в цій ріці.

Я прозвітую за чистий аркуш

І за перо: воно — лебедине.

Відпусти мене в море:

Чорне, Червоне... чи в будь-яке.

Буду там маленькою мушлею —

З перлиною Твого серця.

Я прозвітую, що був і буде

Твій добрий час.

2

Я, мандрівний втікач, на поклик іду...

Нарекаці

Боже, я чую. Я йду.
З ялівцевою патерицею.

Бесаги мої порожні —
Й тому важкі.

Якась милосердна жінка
Змочить оцтом уста мої.

Господи, я дійду,
Спотикаючись об власні слова.

Я допливу — адже буде прибій
У Твоєму зеленому морі.

Якась милосердна рибка
Підставить мені плавника.

Тоді прозвістую, що був і буде
Твій добрий час.

3

Темний з-поміж світлоносних...

Нарекаці

Боже, яка ж то ніч непросвітна
Заповзла в бесаги мої?

Я ночував під маленьким деревом
І снівся собі деревцем.

Але Твій лісоруб, Господи,
Знав, що в бесагах — ніч.

Я вдячний його світлоносній сокирі,
Його несхибній руці.

Скидаю важезну темряву з пліч,
Та не годен скинути світла

Від Твоєї перлини
І чорного каменя.

Знаю, що це бує:
Твій добрий час.

ÜBER ALLES

1

Соснову душу спалено до решти.
На чорний попіл пада білий сніг.
Цей світ — сумний і сонний, мов барліг,
Ці холоди — раптові, мов арешти...

Ведуть мене на допит чи на випит
У неспокійних потаємних снах
Золотокрилий змії і срібний птах...
Тікаймо, довгонога, у Єгипет.

Шовковий там пісок і тепле море,
Там рятувався нетутешній Син.
Там із нічних коралових глибин
Спливе моє життя короткозоре.

запишемо вірша кохана без крапок і ком
ікона зникає в німих попелищах кохана
про що розповів тобі перевантажений комп
про вікна поблідлі про те що не гоїться рана

ти гостра як шабля я голий мов шабля тому
вклонились короні мої незагнуздані коні
та вершники знову почули небесну сурму
й летять через колії сонні хмільні й безборонні

і знов похитався крізь північ зелений вагон
сліпий мов циклоп а числом він здається четвертий
він жалібно кряче як ворон з чужинських сторон
він жадібно плаче на поминках віршів і смерти й...

Марно на ніжку свою налягав —
Я в цьому світі завжди нелегал.
Світ катувань, канонад, клоунад...
Повний обвал.

На пасовиську священних корів
Я зупинився. Зітхнув. Покурив.
Як вмонтувати хребти колонад
В мій лісовий срібнокорий Корінф?

Я випадаю в світанок, як сніг.
А Миколай подарунки несе...
Мокрі сліди твоїх вранішніх ніг —
Понад усе.

НАПОМНІЕНІЕ ОД...

1

мигдалику метелику матолку
латай-бо рани проспиртовуй голку
вважай тебе шукає інтерпол

і не сміти долярами де лярви
у тебе каламар і канделябри
метал у лікті і в зубах ментол

старезний блюз червоно-чорна блюза
небесна повня мов більярдна луза
дзьобата муза видзигорний схрон

гвардійцю віршомазе скурвий сину
домучиш ти старого клавесина
дограєш для коханців із верон

виходиш із розхитаної брами
до рукава прибилася з вітрами
трояндова пелюстка мов шеврон

музики ханурики анальфabetи
приходьте прилазьте мерщій до ельжбети
голодні роззуті

зіграйте мені полонеза і вальса
на вулиці енгельса чи коновальця
у п'ятому куті

так бар називається грайте спитаю
чи можна до танцю панянку з шпиталю
в біленькім халаті

сестра називається нижчають хмари
немов бетеери гуркочуть батяри
поважні патлаті

тож грайте мені й гіпократовій дівці
останні доляри впіймайте гвардійці
в останній зарплаті

3

перехняблюється вранці голова
переблискує на сонці булава
зеленіє на ставках осінніх ряска

в телефоні вже прокинувся жучок
але сплять іще папужка їжачок
і сова що називається параска

ну поразка в цьому світі ти програв
в тому світі між смаколиків приправ
фоліантів манускриптів прибамбасів

ти кохався віршував і вар'ював
воював із вітряками вчивсь у трав
але світ тебе матолка віддубасив

остогидли золоті ворота й вал
ти пойдеш на опівнічний вокзал
рушить потяг і шукайте в сіні голку

нумерація вагонів з голови
нумерація агоній з булави
отже слухай оголошення матолку

II

ГРУДЕНЬ

1

одного зимового дня
забудь що ти жив
і перестанеш боятися смерти

забудь про світ який
прикрий мов ожеледиця
розцяцькований наче мертва ялинка

про квіткарю з очима ропух
про брудні шинкваси
про подорожню напівпорожню торбу

і заходь спокійно
заходь у безвість
мов колишній господар у призабуту оселю

дарма що сніг і пісок
вранішній сніг і золотий пісок
не ридатимуть а реготатимуть

зимовий шрифт ніби шріт
пробиває задубілого аркуша
наскрізь

в уявній оселі стовбичить
уявна шафа із кістяками
скрипить

попрошуся в ній заночувати
на халяву звісно що на халяву
до Різдва

завішуся на вішачку
немов празникова вберя
і чемно чекатиму

куті
кулі
коханої

ця зима
наступила на мене
як на стару мозолю

болить а згадую
гіацинти й магнолії
троянди і хризантеми

навіть пластикові соняхи
що цвіли на дерев'яних полях
колишніх довколишніх

згадую що вмів
цілувати білу долоню
ще не кам'яними вустами

серце моє засихає мов хліб
засинає мов пес
під чужими дверима

ПАДОЛИСТ

1

ішов я на гори виноградні
а доблукався до гір війни

де немає небесних вивірок
де сосни підземні

проростають крізь каміння
скособоченими хрестами

коли виноград празникує
тут усі плачуть

так оплакує крем'ях
мертву коралову гілку

так оплакують летючі каштани
морських їжаків

так плаче дитячий малюнок
немов чудотворна ікона

за недопитим вином
сир пускає сльозу

хто перемучено вие
на перестиглу повню

хто витискає плакучу цитрину
в надшерблений дзбанок

хто витирає змокрілий зір падолистом

понуро риємо
 наосліп немовби кроти
 круті ходи в немилосердному повітрі

канторів не шукаємо
 харон приймає будь-яку валюту
 наприклад зів'яле листя

а додатковий вантаж
 скажімо сакральні меди
 перевезем контрабандою

любов це бджола
 яка забула
 де її вулик

а юдіта забула
 свій трофей
 у старенькім наплічнику

палають небеса
 немовби письмена
 на валтазаровім бенкеті

еринії летять
 ніби бджоли по мед
 ніби зів'яле листя по тебе

3

вранці я блукаю над озером
і питаю бродячих псів
навіщо нищите падолист

потім повертаюсь додому
і питаю сову параску
де ти літала сьогодні

я така слухняна каже сова
я не літала нікуди
це ти влетів як листок

у шалену осінь
у свої дурнуваті озера й серця
у псяче лайно

я такий чемний кажу сові (чи собі)
я хочу тільки рибалити
але вже запізно

але вже падолист
від якого йду з безпритульного берега
озеро озирається

як мовлено в давньому фільмі
немає води нейтральної
вона чи свята чи затруєна

КАМІКАДЗЕ

1

я Божа вівця
я вівця мураками
я вовк ув овечій шкірі

де мій пастух небесний
де пастушки мої порцелянові
де вівчарі проспиртовані

їх немає
бо я вовк ув овечій шкірі
мені потрібен мисливець

мені треба лісу
мені треба крові
мені треба кулі

а тоді надійде на поклик останній
мій Небесний Вівчар
візьме на руки своє вовченя-ягнятко

і понесе на заклання
на заклинання
і полечу я з вітром божественним

це я розмовляю з тобою
це я нічний медіум дегустатор медів

це ти розмовляєш зі мною
нічна вершнице

цієї весни вродило на соняхи
на стріли лучнице моя напівсонна

нині свято зеленого сонця
свято закоханих стріл свято бджіл

які медоносять з лугів
що пернаті мов стріли

що з них здуває мене
божественним вітром

я вже ніхто я вже нікому я вже ніколи
тільки ніч кохання до ранку а потім

усміхнена смерть

перев'яжіть мені ноги двома словами
щоби не втік

божественний вітер

повідріжьте крила трьома ножами
щоби не відлетів

із божественним вітром

закидайте камінцями псів моїх чотирьох
щоби не спали

щоб завили як загасне п'ята свіча

III

PARDONNEZ-MOI...

1

Лиши мене у соснах і каплицях.
Едем — це не туди, куди ідем.
Смарагди сяють у твоїх зіницях,
Як зорі по дорозі в Бетлегем.

І ще лиши в мелодіях і птицях —
Горнятка із собою заберем.
Отямилися при нічних вовчицях
Розхристаний сонет, Ромул і Рем.

Їх не вогні зелених блискавиць
Жахали, і не сім горбів столиць,
А темні предковічні заповіти.

Чому вони упали горілиць,
Оспівані капелами синиць,
Криваві, як світанки або квіти?

Інфанта — це принцеса. Принц — інфаркт:
Гра в серце — то забава гонорова.
Останню дістає колоду карт,
Розпиляну на криж, на крик, на дрова.

Легка вона й убивча, ніби жарт.
Екзотику морів, екзему Львова
Самотньо вип'є, ніби трунки з кварт,
Які наповнить туга вечорова.

Коли доп'є — слова промовить вперті,
Оскільки очі вже не зможуть в персні
Ховати безконечну самоту.

А в оксамитний вбір червоно-чорний —
Ненаський, перелітний, видзигорний —
Агонію загорне золоту.

Легко спілкуватися у снах.
Етноси не бавляться в мовчанки.
Сплять у зливах, ніби в гамаках,
Юні галичани й галичанки.

Я безсонням київським пропах.
Ти безводні зустрічаєш ранки —
Епілоги опівнічних плах.
Бачиш і безодні, й забаганки

Ерудитів, ідіотів,— з них
Любиш пелехатих і не злих,
Ювелірні сни, дереворити...

Бережи мій транс, немов аванс.
Лиш залиш мені останній шанс
Юшку з раків і з років зварити.

A LA VILLON-2

1

Вже світанок — холодний, рудий,
Товстошкірий і схожий на німця.
Але вікна йому не розбий.
Перебудьмо його. Схаменімся.

Адже листя іще золоте,
Адже трави на пагорбі срібні,
Адже дзвонять до служби... Проте
Ми там, певно, не дуже потрібні.

Обіймемся. Провалимся в сон.
Я в проваллі на мить онімію...
Та постукає в шибку Війон —
І покличе у вічну завію.

Позолотилий надвечірній клен
Шепоче: «Я не дерево — Верлен».

Тремтить осика на світанку — бо
Це не трепета: це Артюр Рембо.

Намацавши корінням древній гвер,
Говорить дуб, що він — Аполлінер.

Солодка сонна днина... А вночі
Не сплять несамовиті читачі.

Найстарше покоління, вже слабе,
Побожно перечитує себе.

Середнє покоління, вже німе,
Почитує Віїона й Малларме.

А юне покоління з бодуна
Покальчука читає й Жадана.

І тільки древній кременецький брук
Читає Василя й Галину Крук.

Ти — Франсуа. Для трупа
Сорочку хтось пошиє.
І скільки важить дупа,
Засвідчить скоро шия.

А Бог велів учора
Смолитися задарма.
Така в нас доля чорна
І підземельна карма.

Ти не в тюрмі — ти в небі є.
А звуть нас, брате, Монкорб'є,
Можливо, що Дельож.

Але що ангели — не ми,
Розгледжу завтра я з пітьми.
І більше не тривож.

TOAST FUNÈBRE

1

Ти помер. І що змінилося?
Що зробилось навпаки?
Світ хисткий, неначе милиця.
Лід ламкий, немов кістки.

Посейбічні перелази не
Переліз. А потойбіч...
Вже усе тобі розказане:
Вечір. Ніч.

2

Усіма пройшов ти колами.
Сам собі ти провідник.
Але знаєш, що ніколи ми
Не позбавимось від них —

Злих, закланних, заморочених,
Несподіваних планет...
Вже з орбіт вилазять очі в них.
З інтернату — в інтернет.

3

Спокій, що зморене серце порадує,
Я віднайшов у краю пірамід.
Адже в труні, що з рамен ваших падає,
Є тільки міг.

Господи Боже, ми більше не гудимо
Пліснявих стель і постельних пустель,
Бо пропливав і Дніпром, і Бермудами
Наш корабель.

Діти, і пальми, і кактуси вирости.
Він забирає в небесний музей
Долі людські, що ламкі, як папіруси,
З темних алей.

СТИГМИ

1

Стікають бджоли з очей Ісуса.
Підняв повіки старезний Вій.
У хмарах сивих ідуть усуси —
Як хмари, сиві... А крок твердий.

Йти за ними — страшна спокуса.
Не йти за ними — кажу: не смій.
Неначе стигми, печуть укуси
Калин, і кленів, і бджіл, і змій.

Я чую зброю. Я бачу Трою.
Я знаю: вершник попід горою.
Я маю ще кількасот хвилин.

Нас тільки троє. Настільки троє...
Ми накриваєм столи корою
Чужих берізок. І сиплем кмин.

Життя упало, наче хрест із пліч.
Упав і ти — а Симона немає...
Але зима (або весна?) триває.
Не проклинай її. Не плач. Не клич.

Юрба століть розбіглась умлівіч.
Лишилася хвилин голодна зграя.
Попід горою слово догорає,
Немов свіча... Настала глупа ніч.

Поцезли рими, ритми і ремесла.
На річці непритомній крига скресла,
Та не веслує вже і тінь весла,

Бо впливло таке: висять на шворці
Полотна, віршомазі й чудотворці,
Яких у світ не маги привела.

Заповідається на спокійніший світ...
Чому ж увечері — з печалі або здуру —
Листів не пишеш, не складаєш заповіт,
А п'єш від кашлю каву, портер і мікстуру?

Ти — Гаррі Поттер для безумців і сновид,
Які не чують ворожбу твою похмуру.
Покинь усе, прорий, мов кріт, лазівку в міт.
Знесиль сонети, і портрети, і натуру.

Але не квапся до підземного Різдва.
Ще переб'єшся день один. А може, два...
Лиши автографи на кухлях і на кахлях,

На сонних кулях у безсонні погадай,
Попереплутуй береги, борги роздай,
Послухай Бреговича, випий... І не кашляй.

II

РІЗДВО

1

Примружив очі срібний сміх — а переляк
З-під лоба зирка...
Любов остання — мов небесний віщий знак,
Мов перша зірка.

Незрозуміло гомонять горіх і мак —
Така говірка.
Втім, коляда — це щонайперший зодіак,
Найвища мірка.

Сакральна риба у нічній ріці пливе.
Стоїть, як воїн, струнко дерево криве.
Звізда не згасла —

До неї зведеного зору не лиша...
Перетворилась упокорена душа
На Божі ясла.

Ці відблиски свічок на ликах ясновидих,
Ці видива й слова — на вічність чи на мить...
Вдихаєш дощ і сніг. А видих — ніби дідух,
Немов зів'ялий птах: летить і шелестить.

Блукає ворожбит у нетутешніх бідах.
У замкнутих світах дзвенить монетна мідь.
А Бог живе в церквах, деревах, Світовидях,
У зімкнутих вустах — і просить: не назвіть.

Палахкотить вогонь у неземній плавильні.
Ти просиш: відпусти і вільні, і невільні...
Ідуть колядники — суворі, як пости.

Узяти ноту — мов фортуна чи фортецю.
Та жінка запита: скажи, коханий, де цю
Пречисту пісню нам у німоті знайти?..

3

Всесвіт хитається — мов
Било у дзвоні.
Йдуть помолитися знов
Люди і коні.

Барви іржань і розмов.
Лики іконні...
Сильця плете птахолов
Чорно-червоні.

Хай пролітають пташки,
Хай проминаюгь віки —
Їх не вловити.

Кельнерко! Каву для трьох:
Віршник, Художник і Бог —
Мудрі, як діти.

III

ПЕЙЗАЖ

1

Пейзаж — немов у москалі забрали:
Безмовний, сірий степовий мутант.
Не втямили глухі підземні брили,
Про що їм знов нашіптує метан.

Пішли не в гайдамаки — в некрофіли
Славетні шахти: строєм, без метань.
Не скімлили, душею не кривили.
А Кальміус на вус усе мотав.

Прокинулась голодна ополонка:
Дзвенять чарки, як лютня Аполлона,
Жінки плетуть вінки з колишніх руж...

А привиди капрала й отамана
З пекельних надр видмухують тумани
І віддають команду: кроком руш!

Снігопад оповив монументи, ріку й терикони,
 Замітає собак, гірників — а тебе обмина.
 Ці порожні церкви — триголові, неначе дракони,
 Ці вугільні обличчя — шифровані, мов письмена...

У розтрісканім дзеркалі неба — дими і ворони.
 У щербатім горнятку — останній ковточок вина.
 Закурити в кав'ярні, начхавши на всі заборони,
 Позирнути на жінку, яка неземна і сумна,

До театру доплентатись... Вчора гуділа прем'єра,
 А сьогодні неділя: німує зима срібнопера,
 Золотий Солов'яненко на перехресті мовчить...

Повертайсь до готелю. Завулками годі тинятись.
 Ерос тут не живе. Розкриває обійми Танатос.
 Осипаються штольні свічад. Обривається нить.

Місто, дерево і душу снігопадом оповито.
Короля не грає почет — почет спить.
Серце музика не крає і не гріє оковита.
З-над землі лунає голос. Може, з-під.

Ця жажітна ікебана — це останнє чудо світу —
Із хурделиць, суїцидів і суцвіть!..
Незабаром час настане — та бракує алфавіту
Написати найновіший заповіт.

Хоч уста холодні й білі — ще душа блукає в тілі,
Мов осліплий подорожній у лютневій заметілі.
Біля брами зупиняється король.

Там, за муром,— вічні ясла. Поки музика не згасла,
Мовчазному вартовому скаже він таємне гасло,
Чи інакше, по-тутешньому,— пароль.

ЗМІСТ

Сліди неминущі

1. «Берег — високий, як ніч перемоги...»	6
2. «Двосічний промінь золотисто...»	7
3. «Холодний дощ... Затихли сад і діти...»	8
4. «Вийти у світ — як на стук...»	9
5. «Сріблястий вітрячок, де сміху — що плачу...»	10
6. «Стіна віків. Пісень лоза гнучка...»	11
7. «У підземному світлі, в скляному тремтінні...»	12
8. «Згас останній ліхтар, осипаючи світло на дно...»	13
9. «Пригадай! — ми були тут...»	14
10. «Золотими слідами швидких неприкаяних літ...»	15
Портрет	16
Голос	17
Земля	18
Вість	19
Ворота	20
«Сонце зійшло того ранку...»	21
«У білому палаці під ошатним солom'яним дахом...»	22
Про що	23
Зерно	24

«Навколо світ, болючий знову...»	25
«Старий...»	26
«Скільки багряного в груді шипшинові вліто...»	27
Скоморохи	28
«У темі облещень і обмов...»	29
«Тільки рука, що немовби навчає ходити...»	30
«...Добрідень, дерево...»	31
Кадр	32
«Вечір синій і мокрий, мов сад...»	33
«Дай, доле, нам високої води...»	34
«слову важкому як жменя землиці...»	35
«Я — край дороги. А далі, в гніздів'ї смерек...»	36
Заповідник	37
«Заплющились на ліс великі очі страху...»	38
Глядач. Монолог після прем'єри	39
Майстер	40
Гравюра зі свічкою	41
Над озером і старою книгою	42
Три потоки місячного світла	43
«У цьому світі, де тебе нема...»	44
«Двоє блукали в деревах. Тверднула тиша, відлита...»	45
«Не світи! — бо на світло твоя...»	46
«Свої слова читаю як чужі...»	47
«Ми стали неписьменними...»	48
«Я сказав: «Цей затемнений сад...»	49
«Продихають легкі вуста письма...»	50
Репліка в дискусії	51

Трепета	52
Січневі пелюстки	54
Нічна ріка	55
Зима (За Іваном Ждановим)	56
«Кожну днину...»	58
Відсвіти	59
Блудний син	61
Диптих	62
Ваагн — ловець драконів (За Арменом Мартіросяном)	64
«Автопортрет» скульптора Івана Мердака	66
Голоси	67
«У найпершу ніч...»	70
«Оком, чи словом, чи співом...»	71
Гординя	72
«Зустрічають. Питають...»	73
«Смеркалося. Ми при багатті сиділи.Обидва...»	74
Другові II	75
«Наша пам'ять — гладенька й всесла...»	76
«Снігопад прочитав...»	77
Іди, поки падає сніг	79
Темні легкі сніги	87
«Якщо я помиливсь...»	94
«Пригадай! — ми були тут, коли...»	95
«Усміхнись!..»	96
Імпровізація	97
«Порушив кожну із обітниць...»	98
Перший сніг	99
«Говори. Говори...»	100

Месроп Маштоц (<i>За Арменом Мартіросяном</i>)	101
Автосарказм	103
«...Тоді соснова тінь упала до води...»	104
«Погляд виткавши з нитки зеленої...»	105
Пісенька при каміні	106
Триптих	107
В біополі гори	110
Сонет-мутант	111
Розрив-трава	112
«І — пригадаєш...»	113
Імпровізація II	114
Число	115
«Я не знаю, звідки ти прийшла...»	116
«Відчуваєш як дотик: світає...»	117
«Принижує — бо знає, що — кохана...»	119
«Таких нема!..»	120
Іронічне	121
До слова (<i>За Іваном Ждановим</i>)	122
Ризькі вечірні портрети	124
«В Латвії — запах багать...»	127
Віденський вальс	128
«Угледити себе у воді — і запитуєш...»	129
«В гірському вересневому селі...»	130
«Що ти бачиш там, брате...»	131
Троїсті музики	132
Парсуна	135
Зима 90/91	137
Версія	138

До Святослава	139
Чернігів (за Борисом Чичибаїним)	140
Діалог	142
«Опівнічна ріка на світанку...»	143
Варіант	144
«Так і треба, Боже, так і треба...»	145
«Він — освічений сич, а змурашена ніч...»	146
Уривок із поеми	148
Нічні голоси II	151
П'ятикнижжя: час ікс	152
Камінний лист	157
«О так, я винен. Так, я визнаю...»	158
«Лікарю, зцілися — сам!...»	159
Tabula rasa	160
Дедикація	162
«де вона гармонія правічна...»	163
«ідоляни плещуть у долоні...»	164
«А може, серце охолело б...»	165
Обнови	166
«Він зрікся юності — а Ти...»	167
«Пощо твій шепіт: не забуду...»	168
Адажіо Альбіноні	169
Один	170
«в село над морем де такий глухий Едем...»	172
Свічник (За Александром Чаком)	173
Чаша	176
«звіявся дим розмов...»	177
Нічні голоси. III	178

«Століття за вікном свистіли, ніби стріли...»	179
«Сиві гриви зірниць...»	180
Листи.	181
Ковчег	182
Хмари	183
Привидонечка	184
Грішник.	185
Балада подорожньому	186
«Прийшли і з найдальших дворів...»	188
Біла на білому	189
«Це таки не фантазія...»	190
Пам'ятник	191
Діва Обида.	192
«А те, що живий,— серед ночі засвідчує страх...»	193
«Нікогісінько не візьму...»	194
«Радісно й покірно серед ночі...»	195
«Ми надійшли — чи скопом, чи вертепом...»	196
«У дні безхлібні та безводні...»	197
«При каганці осіннього листка...»	198
«Останній біженець із різдвяних легенд...»	199
«Ця стерня не коле...»	200
«У небесних полях чорнокрилий тюльпан...»	201
«Вже не стачить старих підшов...»	202
«Здається, так було одвіку...»	203
«Століття — в зачарованому колі...»	204
«Ніч настала, немов на Купала...»	205
Глосолалії	206
Ксерокопія.	207

«Впізнай оракула в куші...»	208
«На столі — не кутя, а коливо...».	209
«Вони й восени ні на кого не схожі...»	210
«Недовга була розлука...»	211
«Сорок — це сором, це погляд вужа...»	212
«Коли світанок давні вірші...»	214
«В рипучих снігах, як у древнім ридвані...»	215
«Чорна чаша наповнена щерть...».	216
«Тут не знайдете мене ви...».	217
Нічні голоси	218
Від'їзд	220
«дивовижні пейзажі...» —	
гортасш туристський буклет...».	222
«блажен хто поділив на чистих і нечистих...»	223
Сніги	224
На світанку — до вирви	225
Різдво	226
Покрова	227
Злочин	229
«Там, у садку, де здіймаються сходи...»	231
«На тій землі...»	232
«Зав'язалась обірвана нить...».	234
Лучник	235
Перед «Автопортретом зі свічкою»	
Тараса Шевченка	236
«Гнізда птичі та нори лисичі...»	237
«хто добра не хотів той пішов не зі злом...»	238
Дош.	239

Другові	240
«В опівнічній порі, коли Майстер коліс...».	241
«Ім несть числа. Вони ідуть...».	242
Чорторий	244
«У місті замовлянь і мук твоїх колишніх...».	245
Коли пролітає листок	246
«Гоголь» скульптора Івана Мердака	247
«Ти знов призначив зустріч — і не встиг...»	248
Художник	249
Відлуння	250
Світло в камені	252
«Старим обрусом столу не застелим...»	253
«На такому снігу...»	254
Новорічне	256
«Тоді, як присягалася...»	257
«Це ж які сади тоді цвіли...»	258
«Оком, чи словом, чи співом...».	259
Скляне життя	260
Перше квітня	261
«Братове, хто стояв при слові у сторожі...»	262
«А може, спливає все, зрештою...»	263
Двадцятилітній	266
Три потоки місячного світла	267
«Стіна віків Пісень лоза гнучка...».	268
«У підземному світлі, в скляному тремтінні...»	269
«темної ночі коли навіть сну не розгледіти...»	270
Хортиця	271
Фрагменти київського снігопаду	272

Знак	273
На Щекавиці	274
«Казав, що мов килим ти витканий...»	275
Давня пісня	276
Політ Гоголя	278
Війон	277
Дзеркало	280
«У темі облещень і обмов...»	281
«Так дихають ліси...»	282
«Так неквапно, що встиг я тебе сотворити...»	283
Фрагмент	284
«Погляд виткавши з нитки зеленої...»	285
«Не розчухнувши навпіл долі...»	286
«Вже сніги відлунали...»	287
Зірка	288
«У землю вогку і важку...»	289
«змовкла осінь...»	290
«Коли під ранок ти відчущ знову...»	291
«В намулі душі золотисті біси...»	292
«І реставруєш літери зникомі...»	293
«Стилет і стилос — повелось іздавна...»	294
Толока	295
Пошуки сну	296
«А новорічна ніч, усім на подив...»	297
I	
Star-crossed	298
Yo soy una espectro	301
Oh, c'est toute une historie	304

II

Con amore	307
安部公房	310
Podziemnym żołnierzom	313

III

Dies irae	316
Ad infinitum	319
Sub rosa	322

I

Дощі	325
Грипси	328
Плачі	331

II

The Queen of Queens	334
Impressions	337
A lady called death	340

III

Little tree	343
Amplissima domus	346
A la Villon	349

I

This is a good time	353
Über alles	355
Napomnienie od	358

II

Грудень	361
Падолист	364
Камікадзе	367

III	
Pardonnez-moi.....	370
A la Villon-2.....	373
Toast funébre	376
I	
Стигми	379
II	
Різдво	382
III	
Пейзаж	385

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
 Національного Університету
 "Кієво-Могилянська академія"

Літературно-художнє видання

Ігор Римарук
Сльоза Богородиці

ВИБРАНЕ

Художнє оформлення *Олега Коспи*
Комп'ютерна верстка *Марини Мяснікової*
Коректор *Тетяна Білецька*

Підписано до друку 07.08.2008. Формат 84×108^{1/32}.
Гарнітура Times. Друк офсет. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 35,0. Умовн. фарбовідб. 35,5
Обл.-вид. арк. 33,5. Зам. 295.

Державне спеціалізоване видавництво
художньої літератури «Дніпро».
01034, Київ-МСП, вул. Володимирська, 42.

Свідоцтво № 02473116 від 23.11.95.

Комп'ютерні форми виготовлені
у видавництві «Дніпро»

Віддруковано з гогового оригінал-макета
у ВАТ «Видавництво «Поділля»
корпоративне підприємство
ДАК «Укрвидавполіграфія»
(Внесено до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
як суб'єкт видавничої справи)
Свідоцтво ДК № 2036 від 16.12.2004 р.
29015, м. Хмельницький, проспект Миру, 59.

403 224